

URZĄD GMINY

82-420 RYJEWÓ, ul. Lipowa 1

woj. pomorskie

tel. 55 277 42 21, 55 277 42 70

fax 55 277 43 21

OBWIESZCZENIE

Wójta Gminy Ryjewo

z dnia 29 stycznia 2016r.

Na podstawie art. 54 ust. 2 w związku z art. 30 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.)

z a w i a d a m i a m

o wyłożeniu do konsultacji społecznych „**Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Ryjewo na lata 2016-2023**”

Zainteresowani mogą składać wnioski i uwagi do w/w opracowania w terminie 21 dni od 1 lutego 2016r. do 22 lutego 2016r. w jednej z następujących form:

- w formie pisemnej na adres: Urząd Gminy Ryjewo ul. Lipowa 1, 82-420 Ryjewo
- za pomocą komunikacji elektronicznej na adres e-mail: środowisko@ryjewo.pl
- ustnie do protokołu

Wniosek powinien zawierać nazwisko, imię, nazwę i adres wnioskodawcy oraz przedmiot wniosku lub uwagi.

Opiniowane dokumenty dostępne są do publicznego wglądu w Urzędzie Gminy w Ryjewie przy ul. Lipowej 1, w pok. 17 od poniedziałku do piątku w godz. 7³⁰ – 15³⁰.

Organem kompetentnym do rozpatrzenia wniosków i uwag jest Wójt Gminy Ryjewo.

Wójt Gminy Ryjewo
Sławomir Słupczyński

Załącznik do obwieszczenia Wójta Gminy Ryjewo

z dnia 29 stycznia 2016r.

GMINA RYJEWO

**STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-
GOSPODARCZEGO GMINY RYJEWO
NA LATA 2016-2023**

Spis Treści

1. Wstęp	str. 3
2. Metodologia badań nad strategią	str. 4
3. Charakterystyka gminy	str. 7
3.1 Położenie	str. 7
3.2 Struktura powierzchni	str. 8
3.3 Środowisko przyrodnicze i jego zasoby	str. 10
3.4 Zasoby surowcowe	str. 11
3.5 Zasoby wodne	str. 11
3.6 Demografia	str. 13
3.7 Rynek pracy i bezrobocie	str. 15
4. Turystyka i sport	str. 22
4.1 Obiekty zabytkowe	str. 22
4.2 Zaplecze turystyczne	str. 26
4.3 Kultura	str. 31
4.4 Sport	str. 33
5. Gospodarka i infrastruktura techniczna	str. 34
5.1 Rozwój gospodarczy gminy	str. 34
5.2 Infrastruktura techniczna	str. 38
6. Oświata i edukacja	str. 45
6.1 Edukacja przedszkolna	str. 45
6.2 Edukacja szkolna	str. 45
7. Strefa społeczna	str. 53
7.1 Ochrona zdrowia	str. 53
7.2 Organizacje pozarządowe	str. 53
7.3 Pomoc społeczna	str. 58
8. Ochrona środowiska	str. 66
8.1 Formy prawne ochrony przyrody	str. 68
8.2 Edukacja ekologiczna w Gminie Ryjewo	str. 70
9. Analiza SWOT	str. 72
10. Analiza ankiet	str. 77
11. Misja, wizja, cele rozwojowe gminy	str. 85
12. Programy wspierające rozwój społeczno-gospodarczy gminy	str. 94
13. Wdrażanie i monitorowanie strategii	str. 100
14. Spis tabel	str. 102
15. Spis wykresów	str. 103

1. Wstęp

Konieczność planowania rozwoju gminy, w perspektywie czasowej dłuższej niż kadencja wybranego samorządu, wynika z zapisów ustawy z dnia 06 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. W artykule trzecim tej ustawy zapisano, że za politykę rozwoju w skali lokalnej odpowiada samorząd powiatowy i gminny. Natomiast artykuł czwarty dookreśla, że odbywa się to na podstawie przyjętych przez samorząd strategii rozwoju.

Przyjąć więc należy, iż niniejsze opracowanie, które ma za zadanie porządkować politykę i kierunki rozwoju gminy, jest najważniejszym i podstawowym dokumentem polityki rozwoju Gminy Ryjewo.

Przygotowany materiał zawiera wypracowane wspólnie z mieszkańcami, liderami lokalnymi, przedstawicielami gminy, jednostkami podległymi oraz radnymi kierunki rozwoju gminy. Działania zawarte w nim powinny zostać zrealizowane przez samorząd, aby założoną w strategii wizję udało się zrealizować do roku 2023. Misja będzie towarzyszyła realizacji tej polityki i będzie nadrzędną wartością dla wszystkich, którzy będą odpowiedzialni za jej realizację.

Wypracowany wspólnie dokument, umożliwi gminie aplikowanie o środki zewnętrzne m.in. z funduszy unijnych. Dodatkowo podniesie wiarygodność działań samorządu, poprzez dostosowanie Strategii Rozwoju Gminy Ryjewo do innych dokumentów strategicznych, wypracowanych na szczeblu regionalnym i krajowym. Pozwoli to na zazębienie się okresu, na jaki jest przyjęta strategia z horyzontem czasowym nowego okresu programowania Unii Europejskiej.

Dzięki zaangażowaniu wszystkich grup społecznych w prace nad kierunkami rozwoju gminy, udało się przygotować dokument, który charakteryzuje i diagnozuje jej potencjał i możliwości ewolucji, dając niepowtarzalną szansę na zrównoważony rozwój gminy w najbliższych latach.

2. Metodologia badań nad strategią

Samorząd planując działania związane z przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Ryjewo, od początku założył, że aby nie był to martwy dokument. Włączy w prace nad nim lokalną społeczność tak, aby plany założone do realizacji w strategii były odpowiedzią na zdiagnozowane potrzeby mieszkańców Gminy Ryjewo.

Dlatego też, w procesie prac nad strategią zaplanowano szereg spotkań i warsztatów.

W ramach tych prac przeprowadzono następujące działania:

- Warsztat z planowania strategicznego- skierowany został do pracowników gminy i jednostek podległych, tak, aby w strategii ująć wszystkie aspekty związane z kompleksowym planowaniem rozwoju gminy. Na warsztatach, które odbyły się 13.XI. 2015 r. udało się zgromadzić 10 uczestników, z władzami gminy włącznie. Celem warsztatów było zachęcenie jego uczestników do myślenia strategicznego i poznania dzięki ich wiedzy i doświadczeniom wyróżniających ich gminę od innych, przewag związanych z unikalnością tej gminy. Dyskusja związana z dokonaniem analizy SWOT, pozwoliła na podniesienie świadomości obu stron z zakresu mocnych, słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją. Warsztaty pozwoliły także na dokonanie wyboru obszarów newralgicznych i priorytetowych w zakresie kierunku planowanych działań związanych z rozwojem społeczno-gospodarczym.

Warsztat był świetną okazją do planowania dalszych prac nad strategią, uzbrajając w większą wiedzę trenera i zespół pozwalając jednocześnie dobrze się przygotować do kolejnych spotkań.

- 20 października 2015 r. - odbyło się spotkanie robocze z mieszkańcami gminy, w Gminnym Ośrodku Kultury w Ryjewie, w którym uczestniczyli także radni oraz władze Gminy Ryjewo;

- 21 października 2015 r. - spotkanie robocze z mieszkańcami Gminy Ryjewo, odbyło się w świetlicy wiejskiej w Trzcianie. Wzięli w nim udział radni, przedstawiciele szkoły w Straszewie oraz władze gminy;

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewo na lata 2016- 2023

- 22 października 2015 r. - odbyło się spotkanie z przedsiębiorcami działającymi na opisywanym obszarze. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele władz Gminy Ryjewo:

-04 listopada 2015 r. - odbyło się drugie spotkanie z przedsiębiorcami - na ich prośbę, w związku z koniecznością dokonania przez nich głębszej analizy możliwości rozwoju gospodarczego dla Gminy;

Po odbyciu wszystkich zaplanowanych spotkań, podjęto się dokonania analizy realizacji strategii, która była przyjęta do realizacji na lata 2008-2015r.

Dodatkowo w Urzędzie Gminy udostępniono ankietę, którą mogli wypełnić wszyscy zainteresowani lokalnym rozwojem. Ankieta była również dostępna na stronie internetowej gminy, w celu umożliwienia mieszkańcom nieobecny na organizowanych spotkaniach wypowiedzenia się na temat kierunków rozwoju gminy. Łącznie wypełniono 198 ankiet, które umożliwiły mieszkańcom zajęcie stanowiska w kwestiach dla nich istotnych.

Zespół projektowy prace nad stworzeniem Strategii, rozpoczął od analizy istniejących uwarunkowań rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Ryjewo. Stanowiło to fundament do zdiagnozowania obecnego stanu rozwoju gminy.

Formułując misję Gminy Ryjewo, określono priorytety, cele i kierunki działania.

Przygotowując się do prezentacji planów rozwoju gminy, odbyły się spotkania z przedstawicielami samorządu i liderami lokalnymi. Pozwoliły one wstępnie sformułować strategię i przedstawić jej założenia konsultacjom na komisjach gminnych i sesji rady gminy.

- spotkanie z komisjami gminnymi odbyły się 19 października 2015 r. w siedzibie urzędu gminy,

- sesja rady gminy miała miejsce 25 października 2015r. na której to sesji, obecni byli radni, władze gminy oraz zaproszeni goście.

Plan roboczy strategii poddany konsultacji zawiera cele krótko i długoterminowe. Jest kierunkiem, który ma pomóc samorządowcom zrealizować wizję gminy nowoczesnej, rozwijającej się i atrakcyjnej dla mieszkańców. Okres na realizację wizji do której dąży gmina, określonej w strategii, przyjęto na lata 2016- 2023. Nie oznacza to, iż zapisy w strategii będą

sztynne oraz nie będą ulegały modyfikacjom. Różne czynniki mogą mieć wpływ na efekt końcowy. Część z założonych w dokumencie działań zostanie zrealizowane, natomiast niektórych z nich być może nie uda się dokonać w zaplanowanym okresie. Strategia rozwoju gminy powinna być żywym dokumentem, który będzie aktualizowany w odniesieniu do potrzeb i zmian zachodzących na zewnątrz. Nie można dopuścić do sytuacji marazmu rozwojowego gminy Ryjewo- aby nie zatrzymała się na etapie, który nie będzie satysfakcjonującym dla jej mieszkańców, przedsiębiorców oraz samorządu.

Założone w strategii działania i cele zostały określone w sposób mierzalny, co pozwoli na monitorowanie poziomu ich realizacji, wskazując w każdym momencie stopień realizacji strategii. Monitoring i okresowa ewaluacja mają służyć, jako podstawa do podjęcia decyzji o aktualizacji Strategii.

Prezentacja kierunków rozwoju gminy i działań inwestycyjnych, jakie w niej zaplanowano oparta została na możliwościach pozyskania środków wewnętrznych i zewnętrznych na rozwój, m.in. z Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.

Analiza możliwości pozyskania finansowania zewnętrznego służy temu, aby jak najefektywniej wesprzeć rozwój gospodarczy gminy w założonym horyzoncie czasowym.

3. Charakterystyka gminy

3.1 Położenie

Gmina Ryjewo położona jest w południowo- wschodniej części województwa pomorskiego, wchodząc w skład powiatu kwidzyńskiego. Obszar gminy rozciąga się na pagórkowatych terenach Pojezierza Iławskiego oraz równinach Doliny Kwidzyńskiej. Od strony południowej sąsiaduje z gminą Kwidzyn, od strony wschodniej z terenami gmin Prabuty (powiat kwidzyński) i Mikołajki Pomorskie (powiat sztumski). Strona północna i północno- wschodnia gminy Ryjewo graniczy z gminą Sztum, natomiast od strony zachodniej, granicę gminy wyznacza rzeka Wisła, za którą leży gmina Gniew (powiat tczewski).

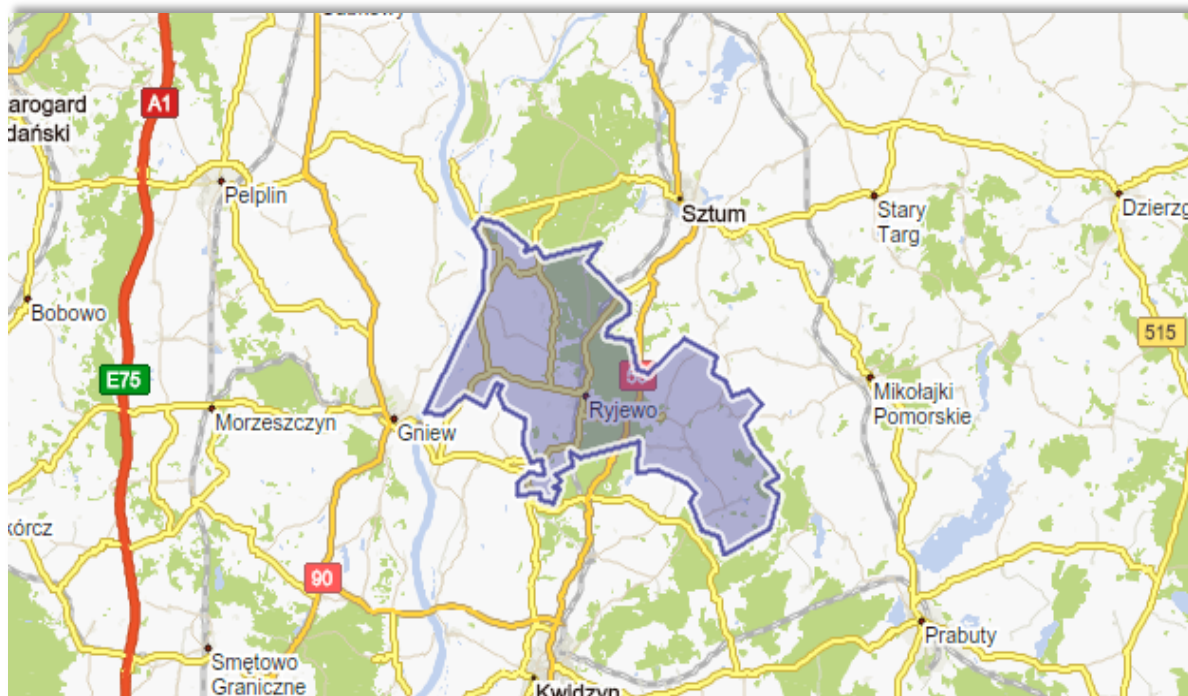

Źródło: www.pl.wikipedia.org

Na Gminę Ryjewo składa się 19 wsi, skupionych w 12 sołectwach:

1. Barcice
2. Benowo- tworząc sołectwo z wsiami: Kuliki i Sołtyski
3. Borowy Młyn
4. Jałowiec
5. Jarzębina- tworząc sołectwo z wsią Szkaradowo Szlacheckie
6. Mątowskie Pastwiska- tworząc sołectwo z wsią Szkaradowo Wielkie
7. Pułkowice
8. Rudniki
9. Ryjewo- tworząc sołectwo z wsią Mątki
10. Straszewo
11. Trzciano
12. Watkowice- tworząc sołectwo z wsiami: Watkowice Małe i Klecewko.

Źródło: www.mapa.targeo.pl

3.2 Struktura powierzchni

Gmina Ryjewo zajmuje powierzchnię 103,28 km². Położona jest w obrębie dwóch jednostek fizyczno – geograficznych: od zachodu w północnej części Doliny Dolnej Wisły, natomiast jej wschodnia część usytuowana jest na obszarze Pojezierza Ławskiego. Środkowy obszar gminy leży w strefie krawędziowej Doliny Dolnej Wisły, charakteryzującej się stromymi, lesistymi zboczami. Różnica wysokości pomiędzy dnem Doliny Kwidzyńskiej a Pojezierzem Ławskim miejscami przekracza 70 m. Takie ukształtowanie terenu wpływa na różnorodność i atrakcyjność krajobrazu.

Na powierzchni terenu występują głównie utwory zlodowacenia północnopolskiego, kształtujące powierzchnię i sposób zagospodarowania tego obszaru. Są to głównie piaski i żwiry wodnolodowcowe, gliny zwałowe, ropy i mułki zastoiskowe oraz piaski i mułki kemów. Na stromych krawędziach rynien występują gliny deluwialne. W dolinach rzek, misach jeziornych i zagłębieniach bezodpływowych występują holocenijskie piaski rzeczne, torfy i namuły torfiaste.

Na skutek zlodowaceń północnopolskich w Dolinie Wisły powstały na różnych wysokościach tarasy erozyjno– akumulacyjne oraz taras zalewowy. Na powierzchni tarasów występują liczne starorzecza oraz wydmy i torfowiska. Krawędzie tarasów rozcinają dolinki denudacyjne, u wylotów których powstały stożki napływowe. Na obszarach sąsiadujących z korytem Wisły osadziły się piaski i pyły. Powstałe na nich gleby cechuje przepuszczalność a w związku z tym są to gleby okresowo suche (okolice Rudnik, Jarzębiny, częściowo Benowo). Kierując się na wschód, w miejscach zastoisk wodnych osadziły się frakcje pyłowe i ilaste, co w wyniku dalszych następujących na tych terenach procesów, doprowadziło do powstania jednych z najlepszych gleb w regionie- mad głębokich. Na terenach znajdujących się na wschód od obecnego koryta rzeki Liwy, gdzie aktualnie występują łąki i pastwiska, wytworzyły się gleby mułowo- torfowe oraz mady na torfach. Na skraju doliny ciągnącej się od Benowa do Jałowca występują gleby murszowate, w części zaliczone do gleb zbożowo-pastewnych słabych.

W obrębie Gminy Ryjewo obszar Pojezierza Ławskiego położony jest około 20– 30 m nad krawędzią doliny Wisły. Występują tam liczne formy morfologiczne: kemy, wydmy, zagłębienia wytopiskowe, rynny subglacjalne o stromych zboczach zajęte przez jeziora

rynnowe, równiny wodnolodowcowe lub sandrowe, dolinki rzek i strumieni. Na terenie Pojezierza leżącego na obszarze gminy, znajdują się gliny zwałowe z dużą zawartością węgla wapnia. Mała ilość opadów oraz głównie drzewa liściaste, doprowadziły do wytworzenia się gleb brunatnych oraz na niewielkich ilościach czarnoziemów i gleb biellicowych. Są to głównie gleby pszenne, o symbolach RIIIa (gleby orne dobre) oraz RIIIb (orne, średniobre). Na zboczach występują gleby pszenne wadliwe. Na terenach obniżonych i okresowo podmokłych występują gleby zbożowo- pastewne mocne (kl. RIVa i RIIIb).

3.3 Środowisko przyrodnicze i jego zasoby

Na warunki klimatyczne panujące na terenie gminy w dużej mierze wpływa morfologia terenu. Porównując ościenne regiony, klimat jest tu wyraźnie cieplejszy i suchszy. Na opisywanym obszarze występują dwie krainy klimatyczne, o podobnych warunkach termicznych. Są to kraina Doliny Dolnej Wisły oraz kraina przedpola Pojezierza Mazurskiego i Wzniesienia Elbląskiego.

Najbardziej charakterystycznym dla gminy jest mała ilość opadów atmosferycznych, które wynoszą średnio 550 mm. Najwięcej opadów występuje w miesiącach: lipcu i sierpniu, natomiast najmniej występuje w marcu.

Na opisywanym obszarze występują głównie wiatry zachodnie wiejące głównie wiosną i latem. Jesienią i zimą wieją wiatry z kierunku północno- zachodniego i zachodniego. W porównaniu do sąsiadujących regionów większy jest udział ciszy osiągający wartość ponad 17%.

Temperatury wahają się w granicach do 35°C latem oraz -31°C zimą.

Występujące uwarunkowania klimatyczne wpływają na występowanie na terenie gminy ciepłolubnych gatunków fauny i flory. Okres wegetacyjny trwa w granicach 200-210 dni.

Do gatunków roślinnych występujących w lasach na opisywanym obszarze należą:

-drzewostan: sosny, świerki, buki, dęby, lipy, brzozy, jodły, modrzewie, osiki, klony, jawor, grab.

-krzewy: jałowce, jarzęby, leszczyny, kruszyny, trzmieliny, wiciokrzewy, głóg, dereń, porzeczka alpejska, bez czarny

-inne: borówka czernica, konwalia majowa, konwalijka dwulistna, malina, kłosownica leśna, orlica pospolita.

Lasy Gminy Ryjewo zamieszkują jelenie, daniele, sarny, dziki, łosie, zające, bażanty, kuropatwy, lisy, borsuki i kuny. Obszary Natura 2000 zamieszkuje ok. 180 gatunków ptactwa, m.in. orła bielika, orlika krzykliwego, bociana czarnego, kani rudej i kani czarnej.

3.4 Zasoby surowcowe

Na podstawie badań przeprowadzonych na terenie Gminy Ryjewo nie stwierdzono występowania większych ilości zasobów surowcowych. Do największych należą złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej, jednak ich ilość zaspokaja głównie lokalny popyt. W okolicy Trzciana i Pułkowic występują zasoby kruszywa piaszczysto- żwirowego i piaszczystego. Kruszywo naturalne drobnopiaszczyste zlokalizowane jest w Klecewku. W obszarze miejscowości Ryjewo stwierdzono występowanie surowców ilastych (mułki, ility warwowe). Wydobywane surowce wykorzystywane są głównie do celów budowlanych.

Z innych kopalin pospolitych, na terenie gminy eksploatowane są złoża torfu.

3.5 Zasoby wodne

Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe stanowią 1,5% powierzchni opisywanego obszaru. Różnice pomiędzy Doliną Wisły a Pojezierzem Iławskim widoczne są również w elementach hydrograficznych, występujących na terenie gminy Ryjewo. Na obszarze doliny występują starorzecza, które głównie spotkać możemy w strefie znajdującej się pomiędzy Wisłą a Liwą. Dużym starorzeczem jest np. jezioro Białe w miejscu rozwidlenia Wisły i Nogatu. Charakterystycznym dla tego nizinnego obszaru jest gęsta sieć rowów melioracyjnych. Wymienić należy również cieki naturalne do których należą:

- Wisła- będąca główną rzeką gminy, stanowiącą jej zachodnią granicę,

- dolny bieg Liwy- druga co do wielkości rzeka w gminie, płynie równolegle do koryta Wisły wpadając w okolicach Białej Góry do rzeki Nogat
- dolny bieg Postolińskiej Strugi- zbiera pomniejsze dopływy oraz odprowadza wody opadowe do Liwy

Obszar Pojezierza Iławskiego charakteryzuje występowanie polodowcowych zbiorników wodnych, tj. zbiorniki moreny dennej i oczka wodne. Występują tu również mniejsze ciek, które występują na obszarach gdzie brak jest odpływu wody tworząc mokradła. Na terenie gminy występują trzy jeziora:

- Białe- o powierzchni 5,48 ha, znajdujące się w okolicach Trzciana (południowo- wschodnia część gminy),
- Mątki- o powierzchni 10,56 ha, położone w okolicach miejscowości o tożsamej nazwie (centralna część gminy),
- Bagno Buława- obejmuje obszar jeziora i pobliskiego terenu podmokłego, zajmując powierzchnię wielkości 27,64 ha.

We wcześniejszych latach, wody powierzchniowe były zanieczyszczone przez błędnie prowadzoną gospodarkę wodno- ściekową. Wpływ na taką sytuację miały m.in. spływy z obszarów rolnych, na których stosowane były chemiczne środki ochrony roślin, przecieki z okolicznych szamb oraz brak pełnego systemu kanalizacji zbiorczej. Dzięki dofinansowaniu, które mieszkańcy gminy mogli pozyskać z Urzędu Gminy, znacznie poprawiła się jakość wód powierzchniowych oraz podziemnych. Obecnie gmina jest skanalizowana w 54,4%.

Wody podziemne

Głębokość występowania wód podziemnych również uwarunkowana jest od ukształtowania terenu (np. na obszarze Doliny Wisły wody gruntowe znaleźć można już na głębokości do 1 metra).

Wody podziemne występują w odrębnych systemach hydrogeologicznych:

- kenozoiczny, reprezentowany przez trzeciorzędowe i czwartorzędowe piętro wodonośne (to ostatnie powszechnie występuje na omawianym terenie),

- kenozoiczno- mezozoiczny, reprezentowany przez górnokredowo- trzeciorzędowe piętro wodonośne).

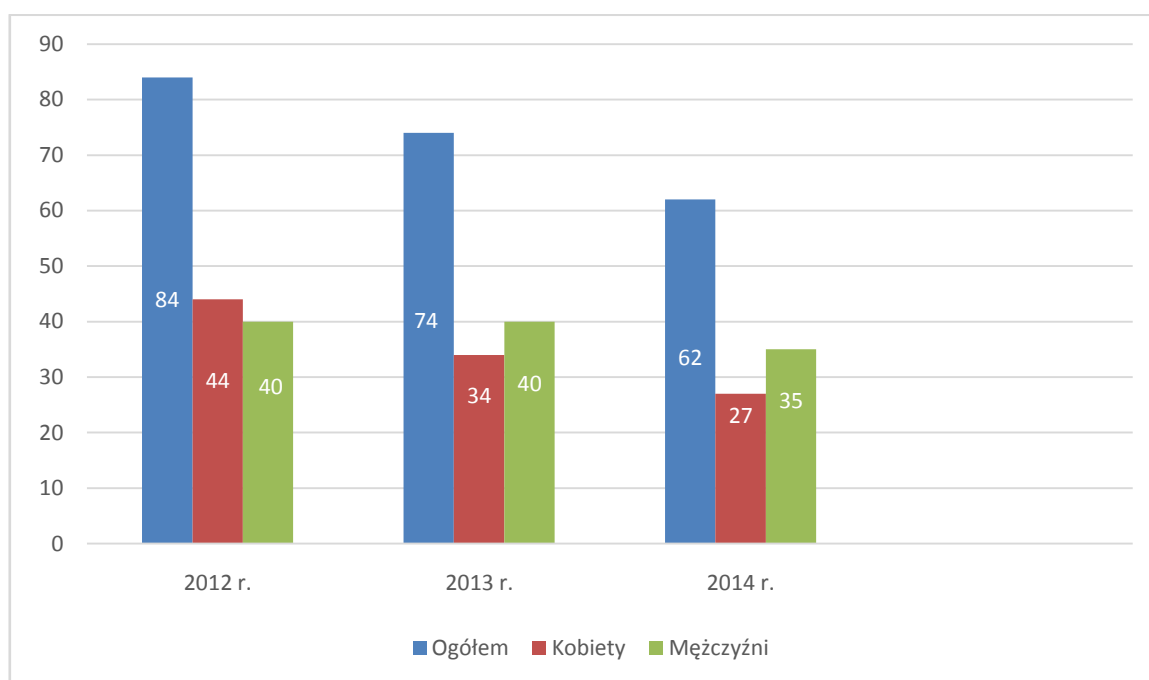
3.6 Demografia

Gmina Ryjewo liczy sobie 5805 mieszkańców (dane własne gminy, dotyczące osób zameldowanych na stałe, stan na 31.12.2014 r.). Na 1 km² przypada 56 mieszkańców. W miejscowości Ryjewo mieszka ponad 50% obywateli gminy, tj. 2901 osób. W pozostałych miejscowościach, liczba ludności kształtuje się następująco:

- Trzciano: 442 mieszkańców,
- Straszewo: 405 mieszkańców,
- Barcice: 359 mieszkańców,
- Benowo: 314 mieszkańców,
- Mątowskie Pastwiska: 214 mieszkańców,
- Watkowice Małe: 186 mieszkańców,
- Jałowiec: 165 mieszkańców,
- Klecewko: 141 mieszkańców,
- Jarzębina: 122 mieszkańców,
- Rudniki: 121 mieszkańców,
- Borowy Młyn: 106 mieszkańców,
- Watkowice: 94 mieszkańców,
- Pułkowice: 65 mieszkańców,
- Szkaradowo Wielkie: 45 mieszkańców,
- Sołtyski: 45 mieszkańców,

- Szkaradowo Szlacheckie: 43 mieszkańców,
- Mątki: 36 mieszkańców,
- Kuliki: 1 mieszkaniec.

Wykres nr 1. Liczba narodzin w Gminie Ryjewo.

Na podstawie pozyskanych danych, w ciągu trzech ostatnich lat odnotowuje się w gminie spadek ilości narodzin o ponad 25%.

Tabela nr 1. Podział ludności ze względu na wiek na opisywanym obszarze.

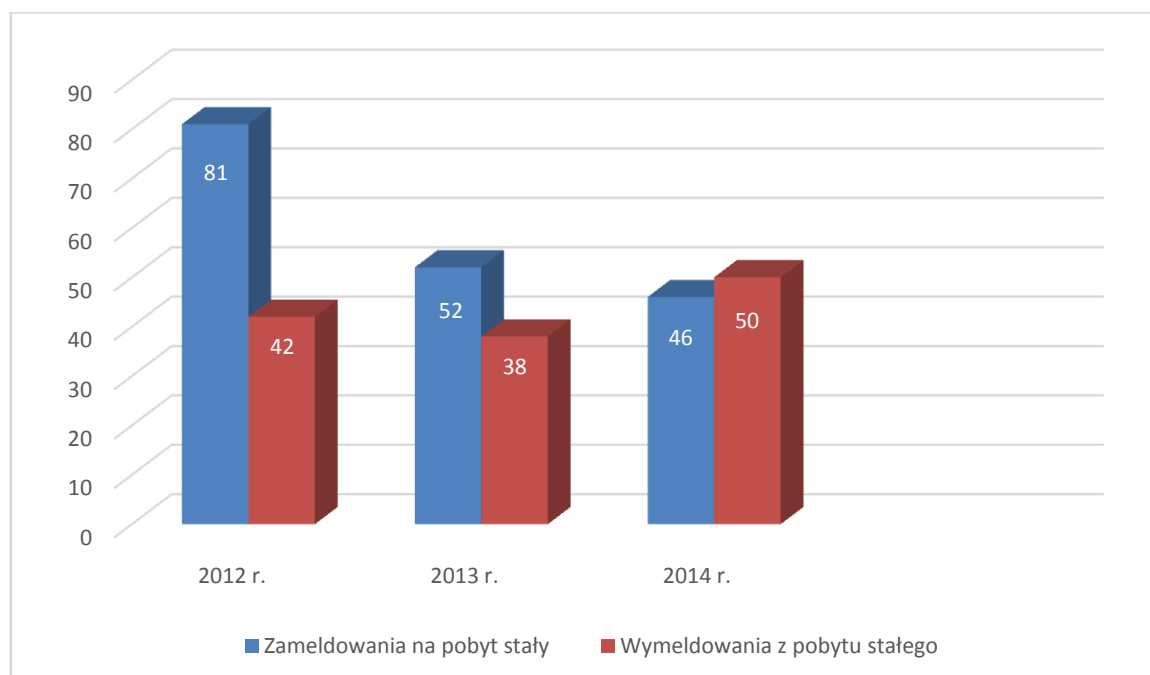
Wiek	Ludność ogółem	Kobiety	Mężczyźni
przedprodukcyjny	1248	604	644
produkcyjny	4092	1978	2114

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewo na lata 2016- 2023

poprodukcyjny	465	293	172
razem	5805	2875	2930

(Tabela nr 1. Źródło: dane własne Gminy, stan na 31.12.2014 r.)

Wykres nr 2. Informacja o meldunkach w okresie 2012 r.- 2014 r.

Źródło: dane własne (stan na 31.12.2014 r.)

3.7 Rynek pracy i bezrobocie

Bezrobocie to zjawisko braku pracy zarobkowej wśród osób zdolnych do pracy i jej poszukujących.

Na wielkość bezrobocia wpływają wahania koniunktury, sezonowe wahania poziomu zatrudnienia, wprowadzanie osiągnięć techniki do procesów produkcyjnych, stopień wykorzystania siły roboczej w rolnictwie. Jest ono jednym z podstawowych problemów dotyczących mieszkańców Gminy Ryjewo.

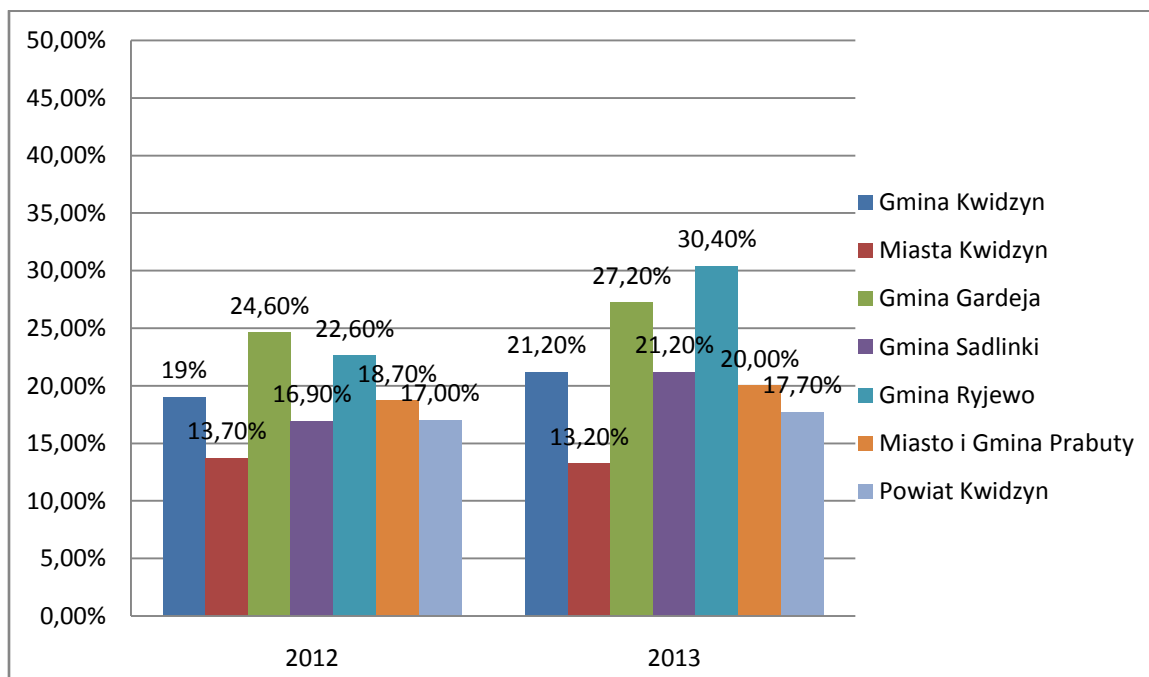

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewo na lata 2016- 2023

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w czerwcu 2015 roku poziom bezrobocia w gminie dotyczył 355 osób w tym 177 kobiet. Z grupy osób zarejestrowanych tylko 34 osoby miały prawo do zasiłku, w tym 16 kobiet. Problem bezrobocia dotknął również osoby do 25 roku życia, których na koniec czerwca 2015 r. było zarejestrowanych 42, w tym 23 kobiety. Bezrobotnych mieszkańców gminy w wieku 50+, zarejestrowanych było 92 osoby, z czego 32 to kobiety. Z grupy 355 bezrobotnych ponad połowa, bo aż 203 osoby (w tym 120 kobiet) to długotrwale bezrobotni. Ostatnie dane dotyczące bezrobocia w gminie są niepokojące, dlatego samorząd chce wspierać swoimi działaniami i inicjatywami projekty, które pomogą zmniejszyć skalę problemu bezrobocia w gminie.

Aby przedstawić problem należy przybliżyć dane z ostatnich trzech lat, dotyczące bezrobocia w powiecie, gdyż w Gminie Ryjewo poziom bezrobocia jest wysoki.

Wykres nr 3. Poziom bezrobocia w powiecie w podziale na gminy 2012-2013

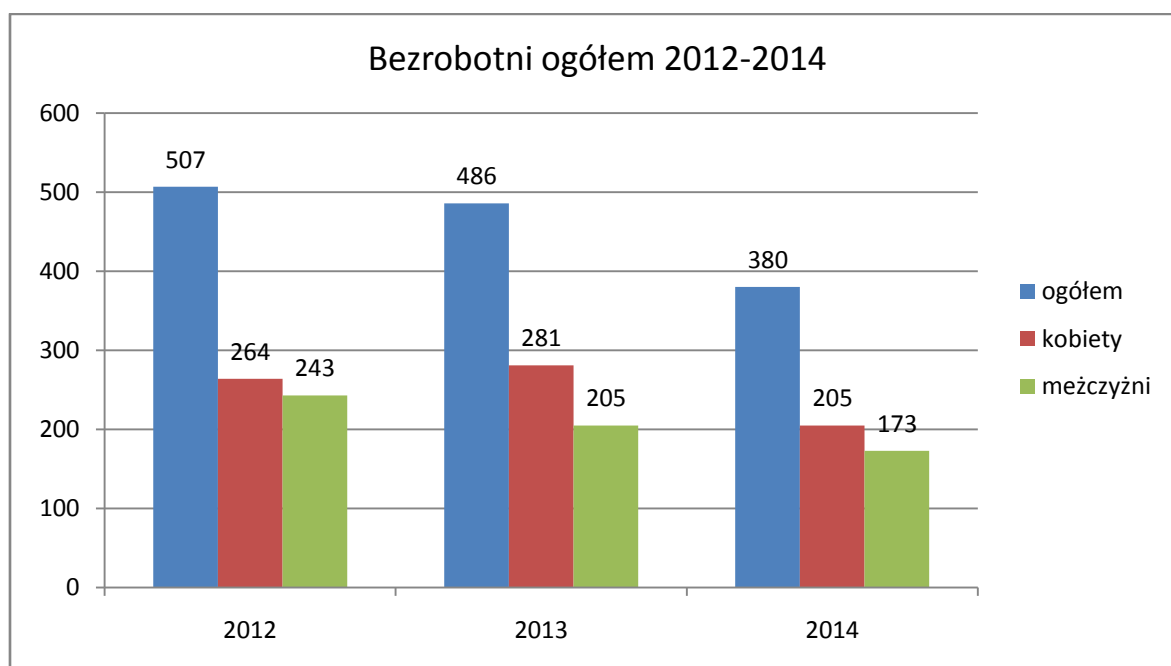
Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Kwidzyn.

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że poziom bezrobocia Gminie Ryjewo w ostatnich trzech latach jest jednym z najwyższych jakie odnotowują gminy powiatu kwidzińskiego, dochodząc w 2013 roku do ponad 30 %.

Wskaźniki na koniec grudnia 2014 roku, dotyczące poziomu bezrobocia są dużo bardziej korzystne. Liczba osób bezrobotnych wśród mieszkańców gminy wyniosła 380, w tym bezrobotnych było 205 kobiet, w porównaniu do tego samego okresu w 2013 r. gdzie bezrobocia doświadczyło aż 486 mieszkańców gminy, w tym 281 kobiet. Tendencja spadku bezrobocia wśród mieszkańców wynika z pobudzenia gospodarki na lokalnym rynku pracy. Jednak sytuacja ta dotyczy sąsiednich miast: Kwidzyna i Sztumu, gdzie pracodawcy szukają zarówno wysoko wykwalifikowanej kadry jak również pracowników produkcyjnych. Ilość mieszkańców w wieku produkcyjnym, zamieszkałych na terenie gminy stanowi niemal 70 %.

Szczegółowa analiza bezrobocia w Gminie Ryjewe za lata 2012-2014 została zobrazowana poniższymi wykresami.

Wykres nr 4. Bezrobotni w Gminie Ryjewe ogólny poziom w latach 2012-2014

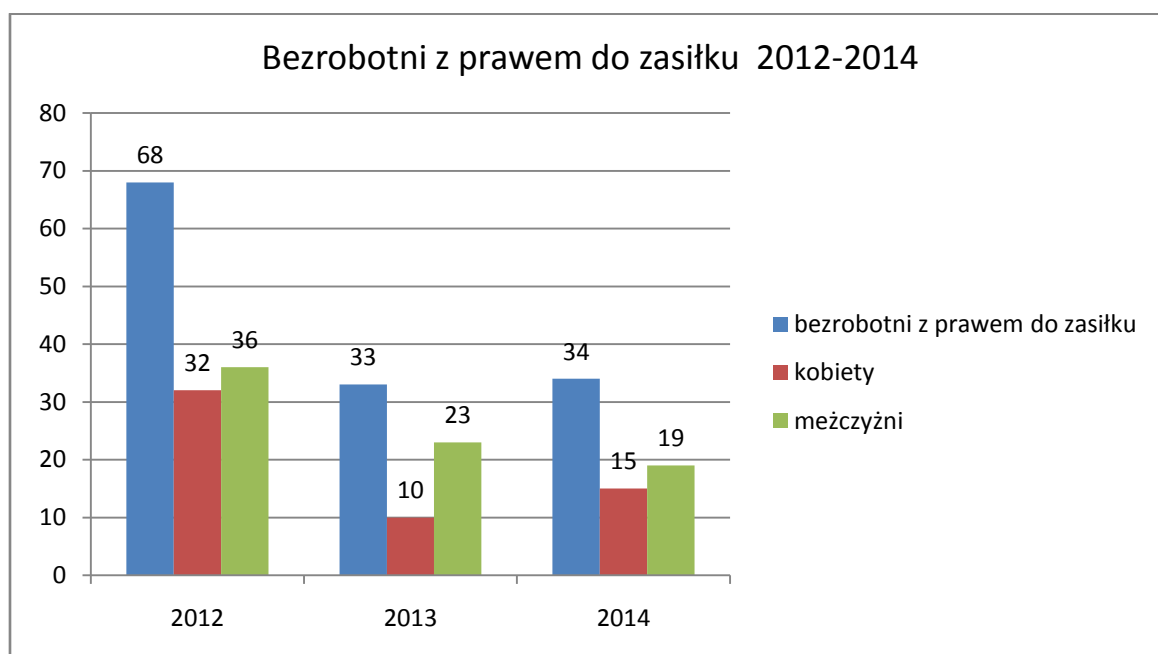

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Kwidzyn.

Wykres poniżej przedstawia ilość osób bezrobotnych z prawem do zasiłku w latach 2012-2013,

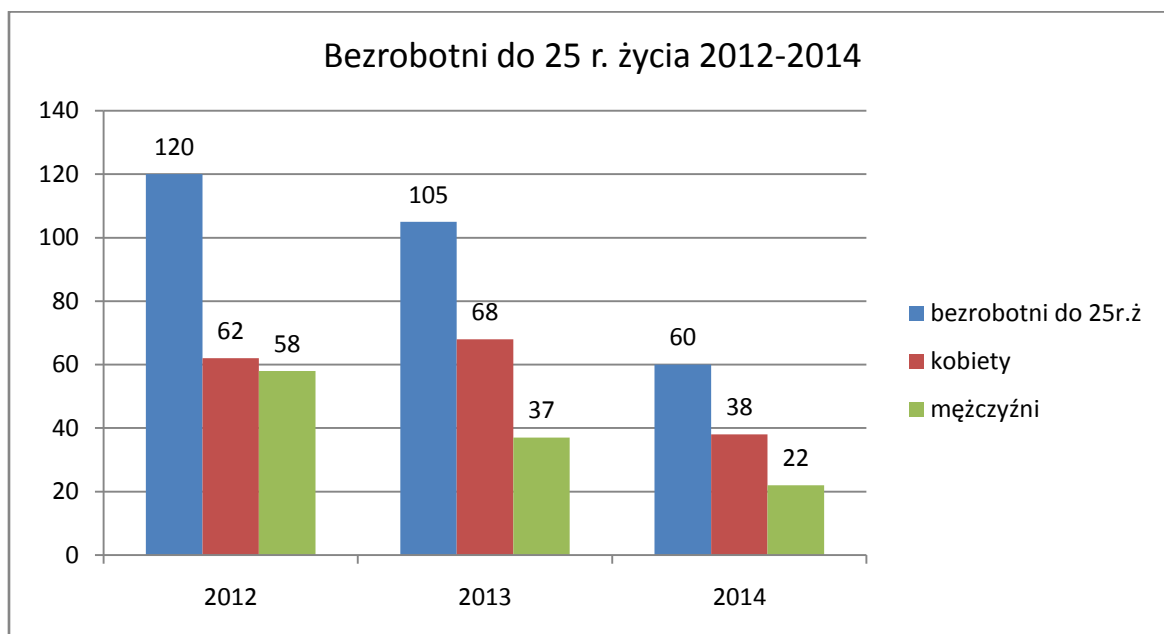
na ostatni dzień roku każdego z analizowanych okresów. Wnioskować można, że na tak dużą ilość osób bezrobotnych prawo do zasiłku ma mniej niż 10 %.

Wykres nr 5. Bezrobotni z prawem do zasiłku 2012-2014

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Kwidzyn.

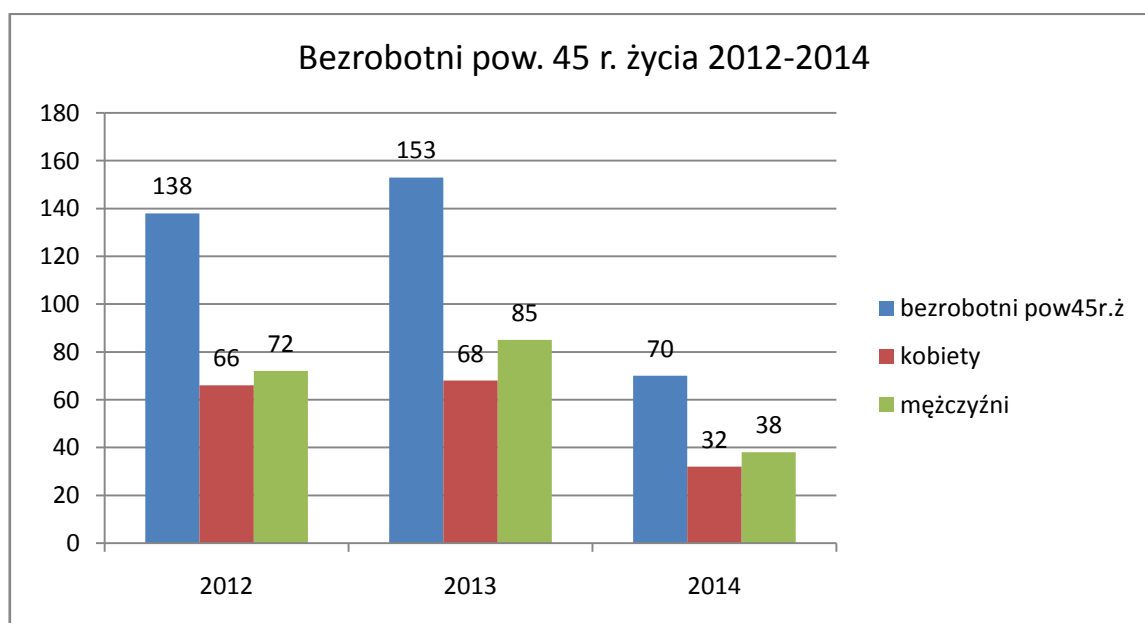
Wykres nr 6. Bezrobotni do 25 r. ż. dane za okres 2012-2014

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Kwidzyn.

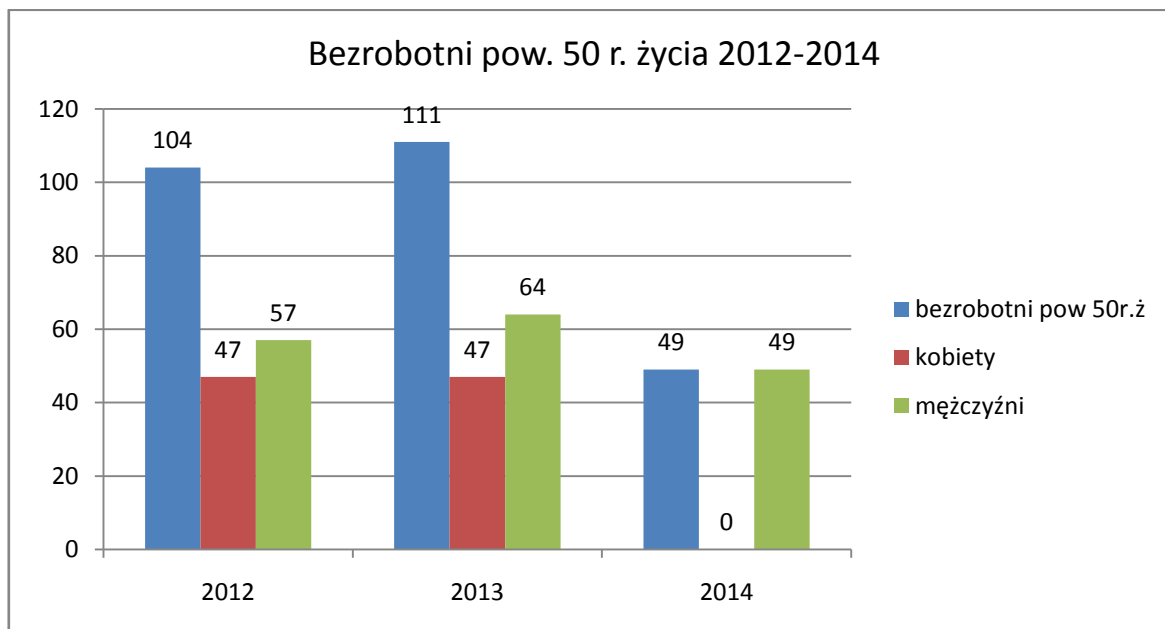
Przedstawione poniżej dane pozwalają na stwierdzenie, że poziom bezrobocia wśród młodych ludzi z roku na rok staje się mniejszy. Wpływać na powyższą sytuację może m.in. dalsza edukacja. Osoby młodsze w stanie szybciej się przekwalifikować, a co za tym idzie stają się bardziej mobilni aktywnie poszukując pracy. Podobnie sytuacja wygląda wśród bezrobotnych powyżej 45 i 50 roku życia.

Wykres nr 7. Bezrobotni powyżej 45 r.ż. dane za okres 2012-2014.

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Kwidzyn.

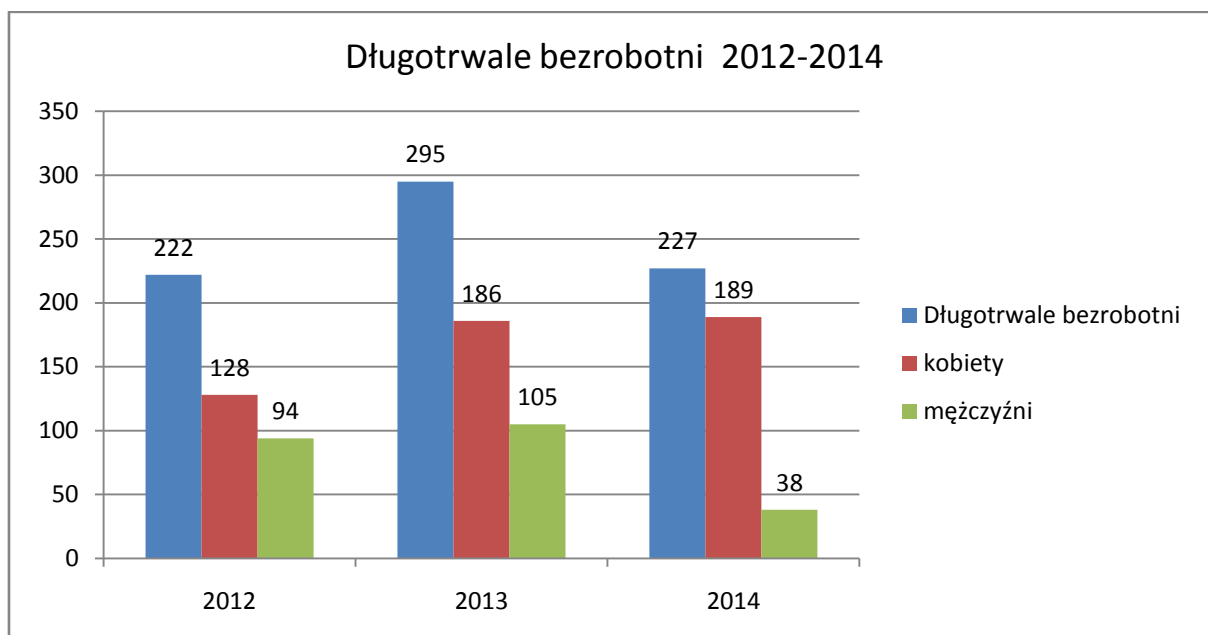
Wykres nr 8. Bezrobotni powyżej 50 r.ż. dane za okres 2012-2014.

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Kwidzyn.

Z informacji pozyskanych z PUP wynika, że na koniec 2014 roku nie wystąpiło bezrobocie wśród grupy kobiet powyżej 50 roku życia.

Wykres nr 9. Długotrwale bezrobotni w Gminie Ryjewo dane za okres 2012-2014

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Kwidzyn.

Sytuacja osób długotrwale bezrobotnych w analizowanym okresie pozwala na stwierdzenie, że mężczyźni długotrwale bezrobotni w ostatnich latach lepiej poradzi sobie na rynku pracy niż kobiety.

Rynek pracy na terenie gminy nie jest duży, ze względu na brak przemysłu. Firmy istniejące to głównie mikro i małe przedsiębiorstwa, które nie zatrudniają wielu pracowników. Znacząca część mieszkańców, utrzymuje się z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych własnych lub najbliższej rodziny.

Największymi pracodawcami w gminie są:

- wśród przedsiębiorców: Tartak Ryjewo s.c. Jan Ulewski, Marcin Ulewski, oraz Zakład Usług Leśnych Pilarex Stanisław Szyk. Obie firmy prowadzą działalność gospodarczą na terenie Ryjewa.

- wśród organizacji społecznych: Dom Pomocy Społecznej Słoneczne Wzgórze z Ryjewa oraz, AGAPE Stowarzyszenie na rzecz bezdomnych w Borowym Młynie,

- miejsca pracy tworzy także lokalny samorząd - Urząd Gminy w Ryjewie i jednostki mu podległe - Zespół Szkół w Ryjewie, Szkoła w Straszewie.

4. Turystyka i sport

Czynnikami wpływającymi na atrakcyjność gminy w odniesieniu do gmin ościennych, jest jej lokalizacja oraz walory turystyczne. Otoczenie lasów stwarza doskonałe warunki do wypoczynku czynnego oraz pozytywnie wpływa na nieskażone przemysłem środowisko naturalne. Oprócz zalet przyrodniczych, gmina posiada liczne walory antropogeniczne, wzbogacające ofertę turystyczną gminy.

4.1 Obiekty zabytkowe

Do Rejestru Zabytków Województwa Pomorskiego wpisanych jest 7 obiektów ulokowanych na terenie gminy Ryjewo. Są to głównie kościoły, domy/zagrody pomennonickie, cmentarze oraz założenia dworsko- parkowe wraz z folwarkami:

Tabela nr 2. Obiekty zabytkowe wpisane do Rejestru Zabytków Województwa Pomorskiego

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Numer w Rejestrze	Data wpisu do Rejestru
1.	Ryjewo	Kościół p.w. św. Rodziny i Przemienienia Pańskiego wraz z plebanią; przyległym terenem cmentarnym i	1437	11.02.1994 r.

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewo na lata 2016- 2023

		układem zieleni wysokiej		
2.	Ryjewo	Kościół p.w. Bł. Michała Kozala Biskupa i Męczennika- dawniej kościół poewangelicki	1294	05.12.1989 r.
3.	Ryjewo	Pastorówka- obecnie przedszkole wraz z otaczającą działką i nasadzeniem zieleni wysokiej	1496	05.12.1994 r.
4.	Benowo	Kościół p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa wraz z otaczającym cmentarzem i granitową chrzcielnicą	1451	12.04.1994 r.
5.	Mątowskie Pastwiska	zagroda z 1790 r. (dom, stodoła, obora)	1366	29.05.1992 r.
6.	Straszewo	Kościół parafialny p.w. św. Katarzyny- najstarszy zabytek w gminie, wybudowany w 1647 r.	1054	30.05.1984 r.
7.	Watkowice Małe	Zespół dworsko-parkowy wraz z dworem, domem zarządcy i ogrodzeniem	1016	09.11.1982 r.

Duży wpływ na architekturę gminy Ryjewo miał napływ mennonitów z Holandii, który rozpoczął się od 1742 r. Zamieszkiwali oni gminę do wybuchu II wojny światowej. Oprócz budynków mieszkalnych i gospodarczych pozostawili po sobie rowy i stawy melioracyjne,

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewo na lata 2016- 2023

oraz wały przeciwpowodziowe i sztucznie usypane wzgórki, na których lokowano całe zagrody.

Obiekty zabytkowe, warte zobaczenia:

Tabela nr 3. Pozostałe obiekty zabytkowe.

L.p.	Miejscowość	Obiekt
1.	Ryjewo	Kaplica katolicka, powstała w miejscu dawnego warsztatu stolarskiego w 1888 r. (ul. Grunwaldzka 60)
		Cegielnia Hermanna Grescha z 1922 r., który był również właścicielem tartaku i młyna parowego. W latach 1898- 1945 zatrudniał 250-300 osób.
		Cmentarze katolicki, ewangelickie
		Dworzec kolejowy z końca XIX w. składający się z trzech budynków (ul. Kolejowa).
		Liczne budynki z okresu XIX i XX w. w tym wiele zabudowań typu mennonickiego.
2.	Benowo	Zabudowania gospodarcze z przełomu XIX/XX w. Zagrody typu langhof o nr 20, 21, 25, 28, 29, 30, 32, 35. Poczta, szkoła.
		Dwa cmentarze z nagrobkami z XIX w., w tym stele i nagrobki mennonickie
3.	Borowy Młyn	Śluza i wiadukt kolejowy z końca XIX w.- zabytek techniki
		Szkoła i otaczający go park z pomnikiem przyrody- zachowanym świerkiem syberyjskim XIX w.

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewo na lata 2016- 2023

		Budynki i zagrody typu langhof nr 11 i 15
4.	Barcice	Dwa cmentarze mennonickie
		Zagrody typu langhof (nr 32 zagroda z przełomu XVIII i XIX w.- jedna z najstarszych w gminie, nr 10, 16-17, 58, 59) i winkelhof (nr 15, 20)
		Śluza na Postolińskiej Strudze- zabytek techniki
5.	Szkaradowo	Zagroda (nr 6) powstała w latach 1850-1875 o wysokich walorach architektonicznych oraz zagroda (nr 4) wybudowana na przełomie XIX i XX w.
		Betonowe mosty na Starym Nogacie i kanale melioracyjnym
6.	Rudniki	Dawna szkoła mennonicka (budynek nr 30)
		Drewniane domy o konstrukcji zrębowej z początku XX w. – budownictwo mennonickie
7.	Trzciano	Młyn (budynek nr 72) z początku XX w.
		Kapliczka i obelisk upamiętniający miejsce zwycięskiej bitwy Marszałka Koniecpolskiego nad wojskami szwedzkimi Gustawa Adolfa w dniu 27 VI 1629 r.
8.	Straszewo	Dwór Rohrbecków- założenie dworsko- parkowe
		Trzy kapliczki murowane z przełomu XIX i XX w. oraz liczne domy zagrodnicze
		Najstarsza zagroda typu langhof wybudowana w latach 1850-1875 r. (nr 58)

9.	Pułkowice	Dawny średniowieczny folwark składający się z domu i stodoły wybudowanych w latach 1850- 1875 oraz stodołą z końca XIX w. (nr 9)
10.	Jarzębina	Cmentarz z XVII w. wspólny dla ewangelików, katolików i mennonitów. Oprócz pozostałości nagrobków na cmentarzu występuje okazały starodrzew.

4.2 Zaplecze turystyczne

Mocną stroną, mającą wpływ na turystykę w Gminie Ryjewo, jest jej położenie oraz walory przyrodnicze. Usytuowana jest w obszarze Doliny Dolnej Wisły i skraju Pojezierza Iławskiego, łączy równiny z pagórkowatą rzeźbą terenu.

Ryjewo jest malowniczą miejscowością, otoczoną terenami leśnymi, które stanowią ponad 25 % powierzchni gminy. Posiada doskonałe warunki do wypoczynku, szczególnie dla osób lubiących jego czynną formę. Oprócz zabytków wcześniej wymienionych, gmina ma do zaoferowania szlaki i ścieżki to turystyki pieszej, rowerowej oraz konnej.

Ścieżka spacerowa

Ścieżka o długości 44 km rozpoczynająca się z Ryjewie i biegnąca kolejno przez Mątowskie Pastwiska- Barcice- Benowo- Borowy Młyn- Mątki- Pułkowice- Watkowice Małe- Watkowice- Czarne Bagno- Chojno- Laskowice- Szadowo- Trzciano- Straszewo- Klecewko, kończąc swój bieg w Ryjewie.

Szlak czerwony „KOPERNIKOWSKI” WM-6-c

Szlak pieszy o długości 118 km, biegnący głównie przez miejsca związane z osobą Mikołaja Kopernika, jak również jego pracą naukową. Rozpoczyna się przy Wysokiej Bramie w Olsztynie, skąd biegnie przez tereny województwa warmińsko-mazurskiego, pomorskiego oraz kujawsko-pomorskiego kończąc swój bieg w Toruniu. Przez gminę Ryjewo przebiega na odcinku Jałowiec- Ryjewo- Benowo.

Szlak rowerowy R-1

Międzynarodowy szlak rowerowy o długości 3700 km, rozpoczynający się w Boulogne-sur-Mer we Francji i biegnący przez Belgię, Holandię, Niemcy, Polskę, Rosję, Litwę, Łotwę, Estonię, kończąc się w Rosji w Petersburgu. Przez Gminę Ryjewo przebiega na odcinku Jarzębina- Benowo aż do Białej Góry.

Szlak mennonicki I

Szlak o długości 74 km, rozpoczynający się i kończący w Kwidzynie. Trasa biegnie przez miejscowości: Kwidzyn- Mareza- Podzamcze- Biały Dwór- Gurcz- Szkaradowo Wielkie- Jałowiec- Ryjewo- Mątowskie Pastwiska- Barcice- Benowo- Tralewo- Biała Góra- Rudniki- Jarzębina- Szałwinek- Janowo- Pastwa- Gniewskie Pole-Lipianki- Korzeniewo- Kwidzyn.

Ścieżka dydaktyczna „ŻÓŁW”

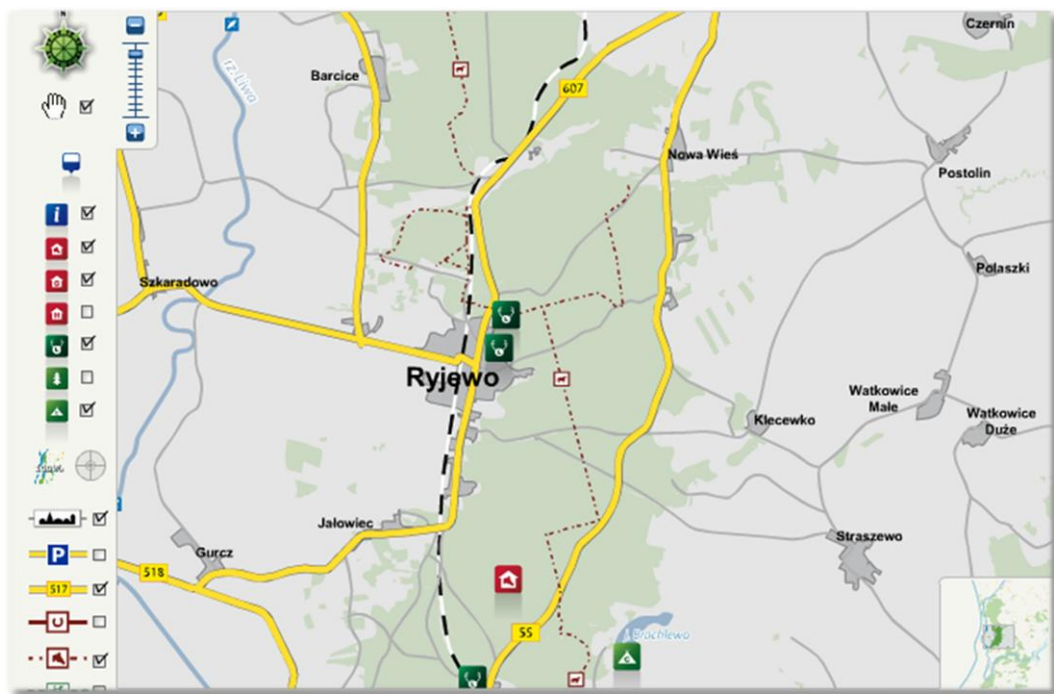
Utworzona w 2008 r. w Obszarze Chronionego Krajobrazu Białej Góry. Rozpoczyna się w Borowym Młynie a kończy się na terenie Specjalnego Ośrodka Szkolno- Wychowawczego w Barcicach. Wstępnie ścieżka dedykowana była wychowankom ośrodka- w chwili obecnej dostępna dla wszystkich zainteresowanych poznaniem cyklu życia lasu, jego fauną i florą.

Rajdowa ścieżka konna

Amatorzy jazdy konnej mogą skorzystać z wielu ścieżek usytuowanych na terenach należących do Nadleśnictwa Kwidzyn. Ścieżka konna (na mapie oznaczona kolorem czerwonym) rozpoczynająca się w Brachlewie, biegnie pośród lasów pomiędzy Ryjewem a Klecewkiem, rozwidlając się na wysokości leśniczówki Biały Dwór, która znajduje się po lewej stronie

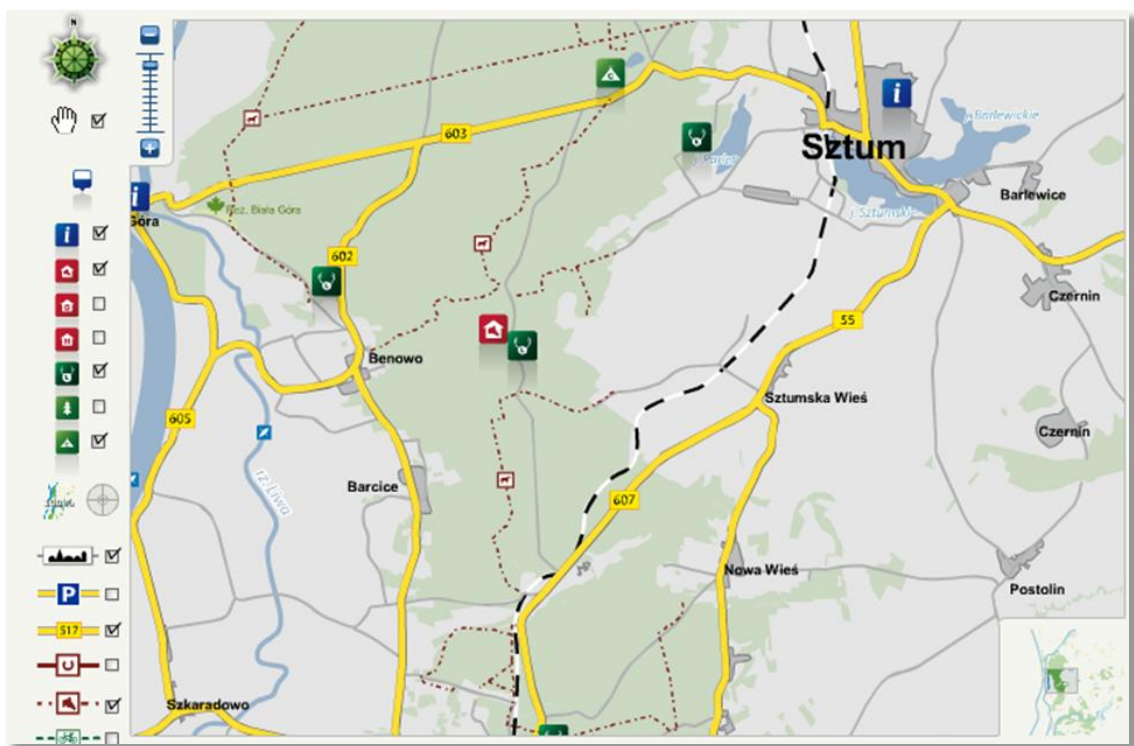
i prowadzi przez tory kolejowe oraz przyległe do nich tereny leśne. Skręcając w prawo

ścieżka kończy swój bieg w okolicach miejscowości Nowa Wieś. Na terenie gminy na chwilę obecną wyznaczonych jest około 10 km ścieżek przeznaczonych do jazdy konnej.

(Źródło: www.kwidzyn.gdansk.lasy.gov.pl)

Kolejna ścieżka konna zaczyna się w miejscowości Benowo, kończąc się przy drodze wojewódzkiej nr 603.

(Źródło: www.kwidzyn.gdansk.lasy.gov.pl)

Nadleśnictwo Kwidzyn stara się, aby wszystkie trasy były czytelnie oznakowane i zawsze przejezdne, zwiatami umożliwiającymi odpoczynek i schronienie przed deszczem oraz aby przy wyznaczonych ścieżkach znajdowały się miejsca do przywiązywania koni, tzw. koniowiązy. Przy wytyczaniu tras brane są pod uwagę najpiękniejsze tereny Lasów Państwowych.

Szlak Zamków Gotyckich

Dużą popularnością wśród turystów krajowych i zagranicznych cieszy się szlak obejmujący 12 gotyckich zamków krzyżackich, kapitulnych i biskupich, usytuowanych na terenie Kaszub, Powiśla, Mazur i Warmii. Położenie gminy Ryjewo, w sąsiedztwie miejscowości wpisujących się w ten szlak (Malbork- Sztum- Kwidzyn- Gniew) stanowi jej duży atut, który nie jest w pełni wykorzystany. Należałoby wykorzystać potencjał gminy, tworząc atrakcje, które przyciągnęłyby turystów- oferując atrakcyjną bazę gastronomiczną i noclegową.

Podczas spotkań z mieszkańcami, organizowanymi przy pracy nad Strategią rozwoju gminy, zgłoszono kilka propozycji dotyczących wzbogacenia oferty kulturalnej i turystycznej w zakresie spędzania czasu wolnego oraz imprez plenerowych.

1. „Śladami mennonitów”-organizowana raz do roku w okresie letnim impreza rodzinna, która łączyć będzie rajd rowerowy z ochroną dziedzictwa kulturowego mennonitów. Proponuje się wytyczenie trasy o długości ok. 10 km, która przebiegać będzie przez miejscowości gminne, w których zachowało się najwięcej pozostałości po holendrach. Wydana zostanie mapka (produkt turystyczny), zawierająca informacje turystyczne o atrakcjach znajdujących się w danej miejscowości. Impreza mogłaby wpłynąć nie tylko na poznanie wpływu kultury osadników, ale również przyczynić się do zadbania o pozostałości po nich, np. każda z rodzin biorąca udział w rajdzie, otrzymałaby jako jedno z zadań niezbędnych do ukończenia rajdu uprzątnięcie otoczenia nagrobków i steli. Zwieńczeniem rajdu będzie piknik rodzinny, na którym swoje wyroby zaprezentują Koła Gospodyń Wiejskich. Przyjezdnym zaproponowany zostanie nocleg i wyżywienie w lokalnych gospodarstwach agroturystycznych.

2. Orienteering- jest to grupa dyscyplin, którą łączy element poszukiwania szczegółów terenu zaznaczonych na mapie tzw. punktów kontrolnych. Najbardziej znaną formą orienteeringu są biegi na orientację. Jest to znakomita forma rekreacji indywidualnej i grupowej, np. rodzinnej. Aby osiągnąć dobre wyniki, oprócz kondycji fizycznej uczestnik biegu musi wykazać się umiejętnością wykorzystania w czasie biegu informacji zapisanej na mapie, jak również wyborem optymalnej trasy prowadzącej do kolejnych punktów kontrolnych. Zawody na orientację organizowane są w parkach, skansenach a nawet miastach- jednak najbardziej atrakcyjnym terenem do uprawiania orienteeringu jest las. Lasy Państwowe zadeklarowały gotowość udostępniania lasu dla uprawiania tej dyscypliny, na specjalnie przygotowanych w tym celu powierzchniach. Wstępne rozmowy z władzami Uczniowskiego Międzyszkolnego Klubu Sportowego z Kwidzyna, potwierdziły atrakcyjność położenia miejscowości Ryjewo w aspekcie organizowania w niej biegów na orientację oraz gotowość Klubu do pomocy przy ich organizacji.

3. Spływy kajakowe- gmina aby uatrakcyjnić czas wolny swoich mieszkańców, zakupiła sprzęt w postaci 9 kajaków i 1 łodzi canoe. Zarządcą sprzętu jest Gminny Ośrodek Kultury. Propozycją jest organizacja spływów kajakowych na Wiśle lub płynącej na terenie gminy Liwie, która uchodzi w Białej Górze do Nogatu.

4. Ekoturystyka- kolejna propozycja dla osób lubiących aktywną formę wypoczynku. Forma turystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczych gminy wraz z atrakcyjną ofertą stanowiącą będzie uczestnictwo przy produkcji zdrowej żywności, np. przygotowanie produktu regionalnego. Do organizacji zadań związanej z przyrodą, zaangażować można będzie Zieloną Szkołę w Benowie. W kwestiach kulinarnych pomocą służyć będą Koła Gospodyń Wiejskich.

5. Organizacja imprez sportowych. Propozycją jest organizacja międzygminnych turniejów np. siatkówki.

Baza gastronomiczna:

Na terenie gminy Ryjewo działa bar „Joker” Ryjewo, mieszczący się przy ul. Grunwaldzkiej 89, 82-420 Ryjewo.

Usługi gastronomiczne świadczą również Koła Gospodyń Wiejskich:

1. Kółko Rolnicze- Koło Gospodyń Wiejskich „Ryjewianki” z Ryjewa
2. Kółko Rolnicze- Koło Gospodyń Wiejskich z Trzciana
3. Kółko Rolnicze- Koło Gospodyń Wiejskich „Renawa” z Benowa

Baza agroturystyczna:

Bazę dla potencjalnych turystów na terenie całej gminy stanowi około 20 miejsc noclegowych. Dodatkowo pod uwagę należy wziąć zaplecze hotelowe pobliskich miast: Kwidzyna, Sztumu, Malborka.

1. Leśniczówka „Pod Akacją”, ul. Leśna 1, Ryjewo - obiekt czynny cały rok, liczba miejsc noclegowych: 5,
2. Krzysztof Bednarz, Jałowiec 31, domek letniskowy oraz całoroczny,

3. „Pod parasolem” gospod. agroturystyczne, E.S. Wojtaś, Trzciano, liczba miejsc noclegowych: 6,

4.3 Kultura

Podmiotem realizującym zadania własne Gminy Ryjewo w dziedzinie upowszechniania kultury i edukacji jest Gminny Ośrodek Kultury z siedzibą w Ryjewie. Na opisywanym obszarze działają dwie filie GOK, mieszczące się w Trzcianie i w Rudnikach.

Głównym celem ośrodka jest upowszechnianie kultury oraz wielopłaszczyznowa edukacja kulturalna, m.in. poprzez współdziałanie z organizacjami o podobnych celach i zadaniach, t.j. ze szkołami, biblioteką, instytucjami, stowarzyszeniami oraz kościołami.

GOK jest organizatorem imprez gminnych, m.in.

1. Plenerowe, tj. Dni Ryjewa, Dożynki Gminne, Piknik Majowy, festyny rodzinne „Dzień z piłką” i „Pożegnanie lata”, „Święto Ziemniaka”,
2. Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy,
3. Imprezy z okazji Dnia Babci i Dziadka, Dnia Kobiet, Dnia Matki i Ojca, Dnia Dziecka,
4. Imprezy bożonarodzeniowe (Wigilia Gminna, Stół Wigilijny, Mikołajki, kiermasz ozdób i potraw, koncert kolęd i pastorałek) oraz wielkanocne (Stół Wielkanocny, kiermasz ozdób),
5. Koncerty: z okazji Konstytucji 3-go Maja, z okazji Święta Niepodległości, jesienne spotkania z poezją i muzyką,
6. Bal sylwestrowy (dla dorosłych) i karnawałowy (dla dzieci),
7. Organizacja wypoczynku dla dzieci podczas ferii zimowych oraz wakacji,
8. Imprezy sportowe: rozgrywki ligi tenisa stołowego, s pływy kajakowe, rajdy rowerowe i wycieczki piesze,
9. Inne: organizacja kursów/zajęć dla mieszkańców (kursy tańca, zajęcia aerobiku, kursy językowe), organizacja konkursy rysunkowe, plastyczne, fotograficzne, wycieczki autokarowe dla dzieci i mieszkańców, dni kulinarne.

W Gminnym Ośrodku Kultury działa kilka zespołów i kół zainteresowań, których intensywna praca najbardziej widoczna jest w okresie jesienno- zimowym. Wiosną i latem GOK skupia się głównie na działalności związanej z sezonem turystycznym (spływy kajakowe, rajdy piesze itp.) oraz organizacją imprez plenerowych, dotowanych głównie przez Urząd Gminy, darowizny lub środki własne GOK.

Biblioteka Publiczna

Na terenie Ryjewa działa Gminna Biblioteka Publiczna. Oprócz standardowej usługi wypożyczania książek, biblioteka organizuje seanse filmowe, spotkania autorskie oraz prowadzi lekcje biblioteczne dla dzieci i młodzieży. Zarządzanie własnym kontem, jak również rezerwację i zamawianie książek można dokonać on- line. W siedzibie biblioteki do dyspozycji mieszkańców jest 8 stanowisk komputerowych z bezpłatnym dostępem do internetu oraz możliwość skorzystania z pozycji książkowych, zapisanych w postaci audiobooków. Opieką pracowników biblioteki objęte są osoby niepełnosprawne oraz starsze, które mogą skorzystać z opcji dostarczenia książek do domu. Dla dzieci organizowane są zajęcia podczas ferii zimowych oraz wakacji.

Pozostałe organizacje działające na rzecz krzewienia kultury:

W gminie prężnie funkcjonują Koła Gospodyń Wiejskich, które kultywują i promują lokalną kuchnię. Z ich produktami można zapoznać się w zasadzie na każdej z organizowanych imprez plenerowych, t.j. Dni Ryjewa, Dożynki Gminne. Obecnie istnieje pięć Kół, z których dwa działają na terenie Benowa oraz po jednym w miejscowościach: Ryjewo, Mąrowskie Pastwiska, Trzciano.

W propagowaniu kultury oraz integracji środowiska lokalnego czynny udział biorą stowarzyszenia zarejestrowane na terenie gminy. Należą do nich m.in. Stowarzyszenie Społeczno- Kulturalne Gminy Ryjewo „NA PLUS”, Stowarzyszenie „PRO” w Trzcianie, Stowarzyszenie Społeczno- Kulturalne „RAZEM” w Ryjewie, Stowarzyszenie „KLUB SENIORA” w Trzcianie, Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Straszewskiej w Straszewie

Fundacje:

1. Fundacja Edukacji i Rozwoju „FLOW” w Rudnikach

2. Fundacja „POMAGAMY” w Mątowskich Pastwiskach

3. Fundacja Powiślańska w Ryjewie

4.4 Sport

Gmina Ryjewo posiada bazę sportową, do której należą m.in.:

- pełnowymiarowa hala sportowa do gier zespołowych przy ZS Ryjewo,
- boisko trawiaste – SP Straszewo,
- boisko trawiaste z trybunami – Boisko Leśne Ryjewo,
- boisko ze sztuczną nawierzchnią- przy OSP i GOK,
- boisko tartanowe przy budynku ZS w Ryjewie,
- boisko trawiaste w centrum wsi Trzciano,
- boisko betonowe – Benowo, okolice Zaułka Benowo.

Na terenie gminy Ryjewo występują wody powierzchniowe w postaci niewielkich jezior (J. Mątki i J. Białe) oraz rzek (Wisła, Nogat, Liwa). Aby zachęcić mieszkańców do aktywnego spędzania czasu na wolnym powietrzu, zakupiono sprzęt wodny, na który składa się 9 kajaków oraz 1 łódź canoe. Wypożyczenie sprzętu jest bezpłatne, a zarządza nim Gminny Ośrodek Kultury.

Stowarzyszenia w Ryjewie, które popularyzują model sportowego trybu życia i czynnego wypoczynku to Gminny Klub Sportowy „Relax” oraz Stowarzyszenie Kultury i Sportu Oficyna de Capoeira. Młodzież zapisać się może do Uczniowskich Klubów Sportowych: „Bellator” lub „Akademii Piłki Nożnej w Kwidzynie” (z siedzibą w Ryjewie). Innymi stowarzyszeniami działającymi na terenie gminy jest Straszewski Klub Sportowy „Czarni” oraz Klub Sportowy „RODŁO” w Trzcianie.

5. Gospodarka i infrastruktura techniczna

5.1 Rozwój gospodarczy gminy

Opierając się na danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2014r. było zarejestrowanych 449 podmiotów, prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy:

- w sektorze rolniczym 21 podmiotów,
- w sektorze przemysłowym 45 podmiotów,
- w sektorze budowlanym 63 podmioty.

Biorąc pod uwagę dane z sąsiednich gmin powiatu kwidzyńskiego, należy stwierdzić, że przedsiębiorczość jest na poziomie średnim (4 miejsce w rankingu na 6).

Tabela nr 4. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2014 r.

	Powiat	Gmina
Ogółem	7873	449
Sektor rolniczy	159	21
Sektor przemysłowy	825	45
Sektor budowlany	825	63
Na 10 tyś. ludności	941	742
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tyś. ludności	678	572

Tabela nr 5. Gmina Ryjewo na tle innych gmin powiatu:

Wyszczególnienie gminy	Podmioty w rejestrze REGON na 10 tyś. mieszkańców	Miejsce w rankingu
Ryjewo (gm.wiejska)	79	4
Gardeja (gm.wiejska)	114	5
Kwidzyn (gm. miejska)	21	1
Kwidzyn (gm. wiejska)	49	2

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewo na lata 2016- 2023

Prabuty (gm.miejsko-wiejska)	65	3
Sadlinki (gm. wiejska)	121	6

Tabela nr 6. Wybrane dane o rynku pracy na terenie gminy:

	Powiat	Gmina
Pracujący	18743	569
Zarejestrowani bezrobotni	3961	380
W tym kobiety [%]	56,4	53,9
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	7,4	9,7
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	9	12

Niepokojącym są zjawiskarecesyjne na dawnych obszarach Państwowych Gospodarstw Rolnych (PGR), małe przetwórstwo rolno – spożywcze. Konieczne jest wzmocnienie otoczenia rolnictwa, reorientacja zawodowa ludności utrzymującej się z rolnictwa oraz stworzenie dogodnych warunków dla procesów rozwojowych w sektorze prywatnym, głównie poprzez prowadzenie inwestycji infrastrukturalnych, sprzyjających korzystnym warunkom inwestowania (dodatkowe miejsca pracy, wykorzystanie rolniczego potencjału).

W celu wykorzystania walorów turystycznych i przyrodniczych niezbędne są inwestycje mające na celu poprawę komunikacji gminnej (budowa parkingów, modernizacja ulic i dróg gminnych). Należy zauważyć, iż na terenie gminy nastąpiła niewielka tendencja

wzrostowa samozatrudnienia i powstawania mikroprzedsiębiorstw. Wskazane jest, aby w najbliższych latach przy dofinansowaniu pochodzącym z funduszy unijnych, realizować projekty pobudzające przedsiębiorczość np. związane z zakładaniem działalności gospodarczej.

W chwili obecnej jest bardzo mała szansa przyciągnięcia dużego inwestora na teren gminy, który zatrudniłby powyżej 100 osób. Brakuje gminnych terenów inwestycyjnych. Jedyną możliwością to nabycie gruntów od osób prywatnych. Brak przygotowanego memorandum inwestycyjnego, niewystarczająca infrastruktura oraz mało atrakcyjne zachęty inwestycyjne sprawiają, że gmina w tym przypadku jest mało interesująca i przegrywa z lokalizacjami ościennymi (Sztum, Kwidzyn). W związku z powyższym, tym bardziej należy skupić się na mikroprzedsiębiorstwach, głównie na stymulowaniu ich powstawania, związanych głównie z usługami i handlem. Biorąc pod uwagę możliwości dofinansowań programów w perspektywie 2014-2020, warto nawiązać współpracę z Instytucjami Otoczenia Biznesu, celem realizacji projektów miękkich, związanych z przeszkalaniem pracowników poprzez zdobywanie nowych umiejętności oraz kwalifikacji potrzebnych na rynku pracy.

Rozwój gospodarczy w skali lokalnej jest bezpośrednio związany z procesami zachodzącymi w otoczeniu społeczności lokalnych na terenie gminy. W obecnym systemie gospodarki rynkowej, otoczeniem, które może mieć i ma wpływ na wykorzystanie szans rozwojowych jest zarówno otoczenie bliskie jak i dalsze. Gospodarka województwa i powiatu wywiera bezpośredni wpływ na procesy zachodzące w gminie. Otoczenie dalsze, w postaci gospodarki kraju i gospodarki światowej we współczesnych czasach ma nie mniejsze znaczenie. Procesy społeczne i ekonomiczne, zachodzące w krajach bezpośrednio sąsiadujących z Polską jak i dalszych znajdują odbicie w kondycji poszczególnych firm i całych branż gospodarczych.

Ważnymi czynnikami warunkującymi rozwój gminy, które należy wziąć pod uwagę są:

- Narodowy Plan Rozwoju,
- Strategię Rozwoju Województwa Pomorskiego,
- Strategię Rozwoju Powiatu Kwidzyńskiego,
- Strategię Rozwoju Gminy,
- Realizowane zadania w ramach Zintegrowanych Porozumieniach Terytorialnych.

Wszystkie działania związane z realizacją projektów zawartych w Planie Rozwoju Lokalnego, są spójne z działaniami realizowanymi na podstawie wyżej wymienionych dokumentów. Powyższe zamierzenia i cele można osiągnąć poprzez:

- przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i ekonomicznej gminy,
- zwiększenie atrakcyjności obszarów wiejskich dla inwestorów lokalnych i inwestorów zewnętrznych,
- aktywizację lokalnej społeczności,
- rozwój społeczeństwa informacyjnego,
- wzrost mobilności zawodowej mieszkańców gminy,
- zwiększenie poziomu inwestycji lokalnych,
- wyzwolenie lokalnego potencjału przedsiębiorczości i zaangażowanie mieszkańców jako szansa przezwyciężenia trudności ekonomicznych,
- tworzenie warunków do dywersyfikacji działalności gospodarczej poprzez stworzenie mieszkańcom możliwości na podjęcie działań w celu rozgałęzienia i urozmaicenie produkcji, rozszerzenie jej na różnorodne odległe od siebie dziedziny po to aby straty poniesione w jednej móc zrekompensować zyskami osiągniętymi w innej branży,
- wzrost kreatywności w zakresie poszukiwania pozarolniczych źródeł utrzymania,
- tworzenie przyjaznego środowiska dla rozwoju mikroprzedsiębiorstw,
- realizowanie polityki równych szans – czyli uwzględnienie w procesie realizacji poszczególnych projektów interesu grup społecznych znajdujących się w trudniejszej sytuacji, tj. osób niepełnosprawnych (np. łamanie barier architektonicznych podczas inwestycji w zakresie modernizacji dróg), kobiet (poprawa sytuacji kobiet na rynku pracy – np. poprzez rozwój agroturystyki na obszarach wiejskich, samozatrudnienie poprzez stworzenie bazy do rozwoju turystyki i wykorzystanie walorów przyrodniczych terenu), osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (aktywizacja grupy bezrobotnych przy pracach inwestycyjnych, tworzenie nowych miejsc pracy).

Wskaźnik rezultatu:

- stworzenie warunków do rozwoju drobnej przedsiębiorczości
- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej w rejonie projektu

Monitorowanie wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania powinno być dokonywane raz w roku na podstawie:

- danych statystycznych uzyskanych z GUS i Powiatowego Urzędu Pracy,
- danych z Ewidencji Działalności Gospodarczej prowadzonej przez Wójta Gminy o rozwoju drobnej przedsiębiorczości
- innych dostępnych opracowań pozwalających na monitorowanie wskaźników rezultatu.

5.2 Infrastruktura techniczna

1. Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy Ryjewo występują trzy układy wodociągowe:

- układ wodociągowy z ujęciem wody w Ryjewie i siecią wodociągową stanowiącą własność gminy Ryjewo obsługujący miejscowości: Ryjewo, Mątowskie Pastwiska, Jałowiec, Barcice, Borowy Młyn, Benowo
- układ wodociągowy z wodociągu kwidzyńskiego obsługujący miejscowości:
  - zachodnia część gminy: Mątowskie Pastwiska, Szkaradowo Wielkie, Jarzębina, Rudniki,
  - wschodnia część gminy: Watkowice, Watkowice Małe, Trzciano, Straszewo, Klecewko, Pułkowice
- układ wodociągowy gminy Sztum: miejscowość Mątki

łącznie na dzień 30.12.2014r. długość sieci rozdzielczej wynosi: 86,7km. Ilość przyłączy do w/w sieci szacowana jest na 667 o łącznej długości 25,4km. Większość odcinków (ponad 90%) wykonana jest w Technologii (PCV/PE) pozostałe z przewodów stalowych.

W 2003r. Gmina Ryjewo uzyskała pozwolenie wodnoprawne na pobór wód podziemnych z ujęcia głębinowego zlokalizowanego w Ryjewie przy ul. Leśnej w ilości $Q = 541 \text{ m}^3/\text{d}$.

W skład ujęcia wchodzi:

- dwie studnie głębinowe: Nr 1 o wydajności $80,28 \text{ m}^3/\text{h}$, Nr 2 o wydajności $80,00 \text{ m}^3/\text{h}$,
- hydrofornia,
- stacja uzdatniania,

- zbiornik retencyjny wody,
- agregat prądotwórczy,
- zbiornik popłuczyn.

W 2008r. przystąpiono do kompleksowej przebudowy stacji w związku z modernizacją ujęcia.

2. Odprowadzanie ścieków

Sieć kanalizacyjna funkcjonuje wyłącznie w miejscowości Ryjewo. Ścieki odprowadzane są kanalizacją grawitacyjno – pompową do mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków w Mątowskich Pastwiskach. Jest to jedyna oczyszczalnia ścieków typu mechaniczno-biologicznego funkcjonująca na terenie gminy. W 2015r. obsługiwała ona 2635 mieszkańców. Planowana jest jej modernizacja.

Poniżej przedstawiono podstawowe etapy realizacji inwestycji rozpoczynającej się w 2016r. w założonej kolejności:

- ETAP I: Budowa budynku technicznego, a w nim węzła oczyszczania mechanicznego oraz stacji mechanicznego odwadniania osadu. Budowa zbiornika buforowego. Budowa komory wylotowej i stanowiska dmuchaw rotacyjnych. Budowa punktu automatycznej stacji zlewczej. Wyposażenie technologiczne wykonanych obiektów. Wykonanie nowego przewodu tłoczego z pompowni do sitopiaskownika. Wykonanie połączenia pomp ze zbiornika buforowego do istniejących komór osadu czynnego. Wykonanie połączenia komory wylotowej do kanału odpływowego ścieków oczyszczonych. W tym okresie oczyszczalnia będzie pracować bez zmian w dotychczasowym układzie technologicznym.
- ETAP II: Remont lokalnej pompowni ścieków (wymiana orurowania i armatury, posadowienie nowych pomp) – etap realizowany w okresie minimalnych doływów np. okres nocny, czas przebudowy skrócony do minimum. Na czas przebudowy ścieki mogą być magazynowane w układzie kanalizacyjnym. Remont pompowni ścieków oczyszczonych (wymiana orurowania i armatury, posadowienie nowych pomp). Na czas przebudowy pompowni należy przewidzieć wstrzymanie doływu i odpływu ścieków. Po przebudowie pompowni podłączenie pompowni lokalnej do sitopiaskownika oraz pomp w zbiorniku buforowym do istniejących komór.

- ETAP III: Skierowanie wszystkich ścieków do jednego istniejącego ciągu komór osadu czynnego. Wykonanie przebudowy drugiej linii oczyszczania na reaktor SBR-GT (demontaż istniejącego wyposażenia, naprawy budowlane, wykonanie otworów łączących części komory, montaż nowego wyposażenia technologicznego: pompy, mieszadła, ruszty napowietrzające, dekantery). Po zakończeniu prac i uruchomienia urządzeń w nowym reaktorze SBR-GT przepompować osad i ścieki z pracującego reaktora i rozpocząć proces w nowym reaktorze.
- ETAP IV: Przeprowadzić prace modernizacyjne w drugiej linii analogicznie jak w etapie III. Po zakończeniu prac i uruchomienia urządzeń w drugim reaktorze SBR-GT przepompować do niego ok. połowę osad i ścieki z pracującego reaktora SBR-GT i rozpocząć proces w nowym reaktorze. Do czasu zakończenia etapu V osad nadmierny gromadzić w komorach reakcji – nie odprowadzać z układu. W przypadku zbyt szybkiego przyrostu ilości osadu okresowo kierować przewodami tymczasowymi do stacji mechanicznego odwadniania.
- ETAP V: Wyłączyć z eksploatacji osadnik wtórny i przeprowadzić przebudowę na komorę tlenowej stabilizacji i zagęszczania osadu (ewentualne naprawy wyposażenia technologicznego: rura centralna, koryto odpływowe, wykonanie korekty dna, montaż rusztu napowietrzającego). Po wykonaniu i uruchomieniu kierować do KTSO osad nadmierny z komór reakcji i wdrożyć proces stabilizacji i zagęszczania.

W miejscowościach Klecewko, Watkowice Małe oraz Watkowice pracują oczyszczalnie ścieków typu Bioclere odbierające i oczyszczające ścieki z obszarów skoncentrowanej zabudowy powyższych miejscowości. Oczyszczalnie ścieków systemu BIOCLERE® wykorzystujące nowoczesne zamknięte złoża biologiczne BIOCLERE®, przeznaczone są do oczyszczania ścieków bytowo-gospodarczych od jednej rodziny do 1000 osób.

Składają się one z:

- osadnika wstępnego wykonanego z laminatu,
- złoża biologicznego w obudowie z laminatu,
- studzienki dolnej wykonanej z laminatu pełniącej również rolę osadnika wtórnego.

Pozostałe miejscowości na terenie gminy nie posiadają zbiorczego systemu odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków komunalnych – ścieki odprowadzane są bezpośrednio do gruntu, przydomowych oczyszczalni ścieków lub gromadzone w zbiornikach

bezodpływowych i wywożone na oczyszczalnię ścieków. Realizując gminny program budowy i finansowania przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych zbiorników bezodpływowych, mieszkańcy gminy od 2007 zgłosili wykonanie przydomowych oczyszczalni ścieków łącznie w liczbie 141 gospodarstw domowych, szczelne zbiorniki wykonano w 3 gospodarstwach domowych. Łącznie wsparcie w postaci dofinansowanie ze strony Gminy Ryjewo, w latach 2007-2014 wyniosło 417 tysięcy złotych.

W ostatnich latach widoczne jest zwiększenie stopnia koncentracji zabudowy, dzięki przyjętej strategii rozwoju gminy. Słusznym jest przyjęcie strategii budowy układów kanalizacji

sanitarnej, tj. kanały grawitacyjne, przepompownie, rurociągi tłoczne i oczyszczalnia ścieków. Jednakże nadal powinien być podtrzymany program budowy i finansowania przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych zbiorników bezodpływowych. Wszystkie ścieki sanitarne i produkcyjne zebrane z terenu miejscowości Ryjewo winny być skierowane do oczyszczalni ścieków, która utrzymywana powinna być w należyтым stanie technicznym i właściwie eksploatowana. W chwili obecnej nie ma uzasadnienia ekonomicznego podłączenia nowych miejscowości do oczyszczalni ścieków. Ewentualnie możliwe jest podłączenie domów w bezpośrednim sąsiedztwie w/w oczyszczalni, czyli w Mątowskich Pastwach. Dla zabudowań bardziej oddalonych ekonomiczne jest stosowanie przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szamb.

3. System odprowadzania wód opadowych.

Obecnie na terenie gminy wody odprowadzane są powierzchniowo do istniejących w pobliżu cieków i rowów melioracyjnych bądź zagospodarowywane w obrębie poszczególnych nieruchomości. Jedynie w miejscowości Ryjewo istnieją lokalne systemy kanalizacji deszczowej, odprowadzające wody do odbiorników, którymi na ogół są pobliskie cieki. W chwili obecnej stosunki wodne są utrzymywane poprzez system urządzeń melioracji podstawowej i szczegółowej.

Zaleca się opieranie na następującej gospodarce wodami opadowymi:

- rozbudowa istniejącego systemu odprowadzenia wód opadowych wszędzie tam, gdzie jest to możliwe,

- wprowadzenie kanalizacji deszczowej na wszystkich obszarach, gdzie może nastąpić zanieczyszczenie wód opadowych i roztopowych,
- zastosowanie retencji i infiltracji deszczu do gruntu,
- stosowania urządzeń podczyszczających na wylotach kanalizacji deszczowej zbierającej wody opadowe z terenów przemysłowych, parkingów, baz transportowych, terenów komunikacji, dróg krajowych itd.

4. Gazyfikacja

Przez teren Gminy Ryjewo, przebiega nitka gazociągu wysokiego ciśnienia o średnicy 0,4 m. W sąsiedztwie przebiega gazociąg średniego ciśnienia, zlokalizowany na terenie Gminy Kwidzyn w rejonie Pastwa i Tychnowy. Pomimo tego na w/w terenie brak jest infrastruktury gazowej sieci dystrybucji. Jedyną możliwością dla mieszkańców to korzystanie z gazu płynnego LPG. W chwili obecnej nie ma uzasadnienia ekonomicznego na rozwój gazyfikacji opartego na gazie ziemnym, ze względu na ilości odbiorców wykorzystujących gaz do ogrzewania pomieszczeń. Gazyfikacja gminy musi być uzasadniona faktycznymi uwarunkowaniami techniczno– ekonomicznymi tego przedsięwzięcia. Aktualnie po przeprowadzeniu analiz techniczno – ekonomicznych brak jest uzasadnienia do przeprowadzenia gazyfikacji gminy.

5. Energia cieplna

Zapotrzebowanie na moc cieplną dla Gminy Ryjewo na potrzeby c.o. i c.w.u. w roku 2014 r. wyniosło 26,48MW. Największym zapotrzebowaniem na moc cieplną wykazuje się zabudowa mieszkaniowa ok. 92% łącznych potrzeb cieplnych w gminie (24,36 MW). Łączne potrzeby mocy i energii cieplnej dla miejscowości Ryjewo wynoszą odpowiednio 11,6MW i ponad 97,4TJ, co stanowi 55% zapotrzebowania gminy na moc i energię.

W chwili obecnej nie zakłada się większych zmian w zapotrzebowaniu na zwiększeni mocy cieplnej ani na zwiększonym zużyciu ciepła. W głównej mierze wiąże się to z termomodernizacjami budynków istniejących oraz większej świadomości mieszkańców przy budowie nowych obiektów (zwiększenie izolacyjności ścian, stropów itd.) Montaż i wymianę pieców o zwiększonej sprawności. Czyli pomimo wzrostu zapotrzebowania na moc cieplną,

kompensacja nastąpi poprzez wzrost efektywności energetycznej. Należy przyjąć w Strategii rozwoju gminy, zapotrzebowanie na dalszą termomodernizację budynków oraz wymianę źródeł ciepła (w szczególności w indywidualnych budynkach mieszkalnych), z powodu dużego zanieczyszczenia powietrza (w szczególności w sezonie grzewczym), poprzez emisję do atmosfery pyłów, tlenków węgla, siarki i popiołów. Należy mieć na uwadze w szczególności na terenie miejscowości Ryjewo wykorzystanie instalacji odnawialnych źródeł energii, np. modułów PV na dachach szkół, urzędów oraz zabudowań indywidualnych. Warto rozpowszechnić możliwości skorzystania z dofinansowań krajowych i unijnych w szczególności programów z NFOŚiGW.

6. Energia elektryczna

Gmina Ryjewo zasilana jest w energię elektryczną z dwóch głównych punktów zasilania:

- GPZ Kwidzyn – Północ – dostarczający energię elektryczną do zachodniej części gminy Ryjewo, w tym do miejscowości: Rudniki, Barcice, Benowo, Jałowiec, Jarzębina, Mątowskie Pastwiska;
- GPZ Mikołajki Pomorskie – zasilający w energię wschodnią część gminy Ryjewo, w tym miejscowości: Ryjewo, Straszewo, Trzciano, Mątki, Borowy Młyn, Watkowice Małe, Watkowice, Klecewko, Pułkowice;

Przez wschodnią część gminy przebiegają dwie linie napowietrzne wysokiego napięcia WN 110kV oraz linia przesyłowa najwyższego napięcia NN 400kV eksploatowana przez PSE S.A. Gmina Ryjewo zasilana jest przez 4 linie średniego napięcia SN 15kV: - linie 15kV nr 72500 Kwidzyn Północ – Barcice i 72400 Kwidzyn Północ – Rudniki z GPZ Kwidzyn – Północ; - linie 15kV nr 70000 Mikołajki – Ryjewo i 73800 Mikołajki – Licze z GPZ Mikołajki Pomorskie. Tory główne linii w większości są liniami napowietrznymi z przewodami gołymi. Miejscowość Ryjewo i okolice mają możliwość dwustronnego zasilenia z obu GPZ, dzięki wybudowanemu w 2006r. 2,2km odcinkowi linii kablowej 15kV w okolicach miejscowości Mątki – Borowy Młyn. Na terenie Gminy Ryjewo znajduje się 66 stacji transformatorowych 15 / 0,4kV, w tym 4 stacje transformatorowe abonenckie. Pozostałe stacje sieciowe należą do ENERGA S.A.

7. Infrastruktura transportowa

Przez teren gminy biegną:

- droga krajowa nr 55 Nowy Dwór Gd. – Malbork – Kwidzyn – Grudziądz - Stolno (klasy G),
- drogi wojewódzkie: nr 518, nr 525, nr 602, nr 605, nr 606, nr 607, nr 608 – drogi klasy Z,
- linia kolejowa nr 207 Toruń Wsch.- Malbork – znaczenia lokalnego,
- śródlądowa droga wodna na Wiśle o znaczeni międzynarodowym (wspólny odcinek dróg wodnych E-40 i E-70).

Dzięki wybudowaniu mostu na terenie gminy Kwidzyn, nastąpiła możliwość szybszego przemieszczania się na drugi brzeg Wisły. Skróciło to czas i drogę potrzebną na przejazd w okolice Gniewu i innych miejscowości. Pozostaje jeszcze modernizacja dróg przebiegających przez gminę. W pierwszej kolejności zaleca się modernizację dróg wojewódzkich nr 605 oraz 602.

Realizacja projektów z zakresu rozwoju infrastruktury technicznej, będzie miała bezpośredni pozytywny wpływ na środowisko przyrodnicze, zmniejszy się ilość zanieczyszczeń odprowadzanych do wód, zmniejszy się negatywne oddziaływanie odpadów na środowisko przyrodnicze, poprawią się warunki komunikacji drogowej oraz poprawi się jakość ulic i dróg.

Zrealizowane projekty inwestycyjne będą analizowane pod kątem osiągnięcia wskaźników:

- długość zmodernizowanych ulic i dróg,
- długość wybudowanej kanalizacji,
- zwiększenie przepustowości oczyszczalni ścieków poprzez modernizację i rozbudowę,
- długość wybudowanych kolektorów sanitarnych,
- ilość przyłączy kanalizacyjnych,
- skrócenie czasu podróży,
- zmniejszenie nakładów na bieżące remonty nawierzchni,
- poprawa stanu środowiska poprzez ograniczenie emisji toksycznych składników spalin,
- oszczędność w kosztach eksploatacji pojazdów,
- poprawa stopnia integracji lokalnej sieci transportowej,
- zwiększenie poziomu skanalizowania obszaru gminy,
- zwiększenie liczby gospodarstw domowych podłączonych do kanalizacji sanitarnej lub przydomowych oczyszczalni ścieków,
- poprawa czystości wód powierzchniowych,

- zmniejszenie kosztów jednostkowych oczyszczania ścieków,
- zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska odpadami stałymi.

6. Oświata i edukacja

6.1 Edukacja przedszkolna

Edukacja przedszkolna to bardzo ważny element systemu oświatowego. Doświadczenia edukacyjne zdobywane w wieku przedszkolnym w dużym stopniu wpływają na przebieg edukacji szkolnej. Uczęszczanie do przedszkola stwarza możliwość lepszego zaspokojenia szybko rosnących potrzeb emocjonalnych i poznawczych dziecka.

Na terenie Gminy Ryjewo działają cztery placówki zajmujące się opieką nad dziećmi w wieku przedszkolnym:

- Niepubliczne Przedszkole „Maluszek” rozpoczęło swoją działalność 1 września 1999 r. Obecnie uczęszcza do niego 128 dzieci, których przydział do jednej z pięciu istniejących grup, determinowany jest przez wiek dzieci. W przedszkolu funkcjonują grupy dzieci w wieku 2-3 lata, 3 lata, 4 lata, oraz dwie grupy dzieci w wieku 5 lat. Budynek w którym mieści się przedszkole dostosowany jest do wymagań jego wychowanków. Wyposażenie sal odpowiada wiekowi przebywających w nich dzieci. Przy siedzibie placówki do dyspozycji wychowanków znajduje się plac zabaw. Przedszkole „Maluszek” jest organizatorem wielu inicjatyw, mających na celu wspólne spędzanie czasu poprzez zabawę, z osobami z najbliższego otoczenia. Organizuje liczne warsztaty, spotkania, konkursy, teatrzyki oraz imprezy okolicznościowe. Wspiera również akcję wspólnego czytania z dzieckiem, poprzez możliwość wypożyczania książek na weekend do domu.
- Oddział przedszkolny działający przy Zespole Szkół im. Mikołaja Kopernika w Ryjewie. Przedszkole zajmuje się rocznym przygotowaniem do szkoły (czyli obecnie 5 i 6

latki). Grupie obecnie liczy sobie 23 dzieci, którymi opiekuje się 1 nauczycielka. Na zaplecze socjalne składa się sala , szatnia, toalety oraz łazienki. Przedszkole wyposażone jest w pomoce naukowe, zabawki oraz sprzęt audiowizualny.

- Oddział przedszkolny działający przy Szkole Podstawowej im. ks. Władysława Demskiego w Straszewie, działa od 1 września 2015 r. W placówce przebywa obecnie 13 dzieci w wieku 4-5 lat. Na potrzeby podopiecznych zaadaptowano salę oraz plac zabaw. Dzieci z ościennych miejscowości na zajęcia dowożone są autobusem.

- Oddział przedszkolny działający przy Specjalnym Ośrodku Szkolno- Wychowawczym w Barcicach powołane zostało 1 stycznia 2004 r. Przedszkole dedykowane jest dzieciom niepełnosprawnym w stopniu umiarkowanym i znacznym, oraz ze sprzężonymi niepełnosprawnościami. Aktualnie do placówki uczęszcza 13 wychowanków. Dzieciom organizowane są zajęcia rewalidacyjne, tj. logoterapia, fizjoterapia, psychoterapia, terapia pedagogiczna, hipoterapia.

6.2 Edukacja szkolna

Pojęcie „edukacja” związane jest z rozwojem umysłowym i wiedzą człowieka. Jest procesem zdobywania wiedzy zarówno w szkole jak i poza nią. Na opisywanym obszarze funkcjonuje:

- Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy w Barcicach,
- Szkoła Podstawowa im. ks. Władysława Demskiego w Straszewie,
- Zespół Szkół im. Mikołaja Kopernika w Ryjewie.

We wsi Barcice funkcjonuje Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy. W placówce znajdują się: Przedszkole, Szkoła Podstawowa, Gimnazjum oraz internat. Naczelnym celem SOSW jest tworzenie właściwych warunków wychowawczych, edukacyjnych, terapeutycznych, zdrowotnych i materialnych oraz stymulowanie rozwoju osób niepełnosprawnych na miarę ich psychofizycznych możliwości. Ośrodek przyjmuje wychowanków z autyzmem oraz niepełnosprawnych intelektualnie.

Placówka realizuje cele rewalidacyjne, do których zalicza się:

- usprawnianie zaburzonych funkcji psychofizycznych,
- korygowanie nieprawidłowości rozwojowych,
- kompensowanie braków w rozwoju,
- adaptację społeczną, przygotowanie do poszczególnych etapów kształcenia i kontaktów społecznych,
- zapewnienie wychowankom pełnego rozwoju intelektualnego, moralno-emocjonalnego i fizycznego,
- stosowanie niezbędnych form rehabilitacji,
- zapewnienie wychowankom korzystnych warunków w celu osiągnięcia pozytywnych wyników kształcenia,
- przygotowanie wychowanków, na miarę ich możliwości, do samodzielnego udziału w przyszłym życiu w integracji ze środowiskiem.

Ostatnie lata to dynamiczny rozwój placówki. Ośrodek został dostosowany do obowiązujących przepisów budowlanych, sanitarnych, BHP oraz przeciwpożarowych. W budynku znajduje się kotłownia ekologiczna na biomasę, oraz dodatkowo zamontowane zostały kolektory słoneczne.

Zespół Szkół w Ryjewie znajduje się przy ul. Grunwaldzkiej 63, tworzy je Gimnazjum oraz Szkoła Podstawowa. W roku szkolnym 2015/2016 do Zespołu szkół uczęszcza łącznie 511 dzieci w tym : do Gimnazjum 189 uczniów (9 oddziałów), a do SP 299 uczniów w tym 23 dzieci klasy „0”(14 oddziałów i 1 klasa „0”). Zajęcia odbywają się w systemie jednozmianowym.

Atuty szkoły:

- posiada mało liczne klasy,
- uczniowie nie są anonimowi,
- uczniowie uczestniczą w zajęciach wyrównawczych,

- szkoła ma do zaoferowania dla uczniów szeroką ofertę zajęć pozalekcyjnych,
- uczniowie korzystają z pracowni komputerowej z dostępem do internetu,
- uczniowie uczą się dwóch języków obcych,
- uczniowie objęci są dogodnym systemem dojazdów z dodatkowym kursem popołudniowym,
- do dyspozycji uczniów w budynku szkolnym znajduje się profesjonalnie wyposażona biblioteka,
- w szkole każdy uczeń może korzystać z obiadów i sklepiku szkolnego,
- zajęcia sportowe odbywają się w dobrze wyposażonej hali sportowej oraz siłowni,
- w czasie pobytu w szkole uczniowie objęci są opieką pedagoga i pielęgniarki szkolnej.

Zajęcia dodatkowe odbywające się na terenie szkoły :

- koło polonistyczne,
- koło matematyczne,
- koło historyczne,
- koło geograficzne ,
- koło fizyczne,
- koło chemiczne,
- koło języka angielskiego,
- koło informatyczne,
- koło teatralne,
- koło muzyczne,
- koło szachowe,

Szkolne Koła Sportowe (piłka ręczna, koszykówka, tenis).

Na terenie szkoły funkcjonują również prężnie działające

- parlament uczniowski
- szkolny klub europejski
- spółdzielnia uczniowska.

Szkoła Podstawowa w Straszewie jest wiejską szkołą publiczną której prowadzącym organem jest Gmina Ryjewo. W szkole obecnie uczy się 94 uczniów w 6 oddziałach oraz 13 przedszkolaków w oddziale przedszkolnym.

Szkoła zapewnia do dyspozycji uczniów:

- pracownię komputerową z dostępem do internetu,
- mini salę gimnastyczną,
- bibliotekę z czytelnią i biblioteką multimedialną,
- świetlicę ze stołówką,
- boisko do piłki nożnej, ręcznej, koszykówki i siatkówki.

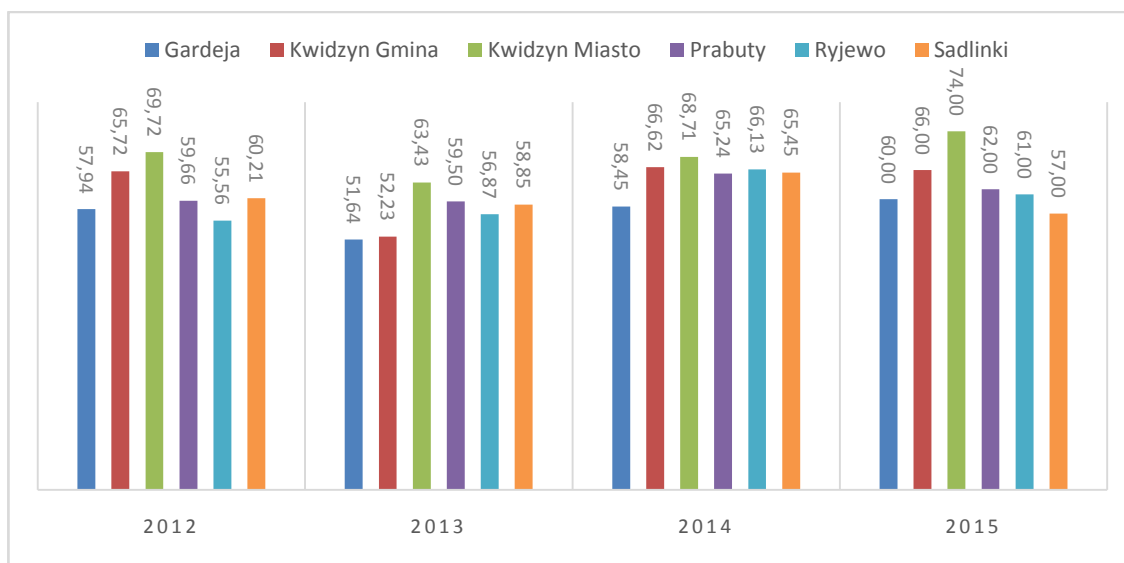
W szkole w trosce o rozwój zainteresowań uczniów organizowane są liczne zajęcia pozalekcyjne. Dzieci z klas I i II mogą uczęszczać na zajęcia sportowe „Mały Mistrz”, Celem programu jest zdobywanie przez uczniów określonych sprawności fizycznych w kategoriach: turystyka, gimnastyk-tancerz, lekkoatleta, piłkarz, saneczkarz, pływak. Uczniowie po opanowaniu określonych sprawności i umiejętności ruchowych, z klasy II-III mogą uczęszczać na zajęcia sportowe, wokarno- taneczne, teatralno-biblioteczne. Uczniowie klas IV-VI sportowe, wokarno- taneczne, teatralne. Ponadto organizowane są koła, biblijne, przyrodnicze i matematyczne a dla klas I-III organizowany jest powszechny projekt „Umiem pływać”. Podstawowym celem projektu jest doprowadzenie do opanowania przez uczniów umiejętności pływania, a także uświadomienie dzieciom i rodzicom korzyści zdrowotnych jakie pociąga za sobą umiejętność nauki pływania. Udział w projekcie daje uczniom nie tylko możliwość nauki pływania, ale również aktywnego spędzania wolnego czasu, dobrej zabawy, rozwijania i podnoszenia sprawności fizycznej. W roku szkolnym 2015 uczniowie klasy drugiej pod opieką wychowawcy kontynuują udział w projekcie ABC Teatru, od września do grudnia

raz w miesiącu mają możliwość wyprawy do teatru. Dzieci wraz z opiekunami mogą jechać na spektakle teatralne na Czarną Salę w Kwidzynie.

Młodzież szkół ponadgimnazjalnych dalszą naukę kontynuuje w pobliskich miejscowościach tj. Kwidzyn, Sztum i Malbork.

Uczniowie klas szóstych podstawowych i trzecich gimnazjalnych podchodzą do egzaminów, które sprawdzają ich wiedzę z trzech przedmiotów: matematyki, języka polskiego i języka angielskiego.

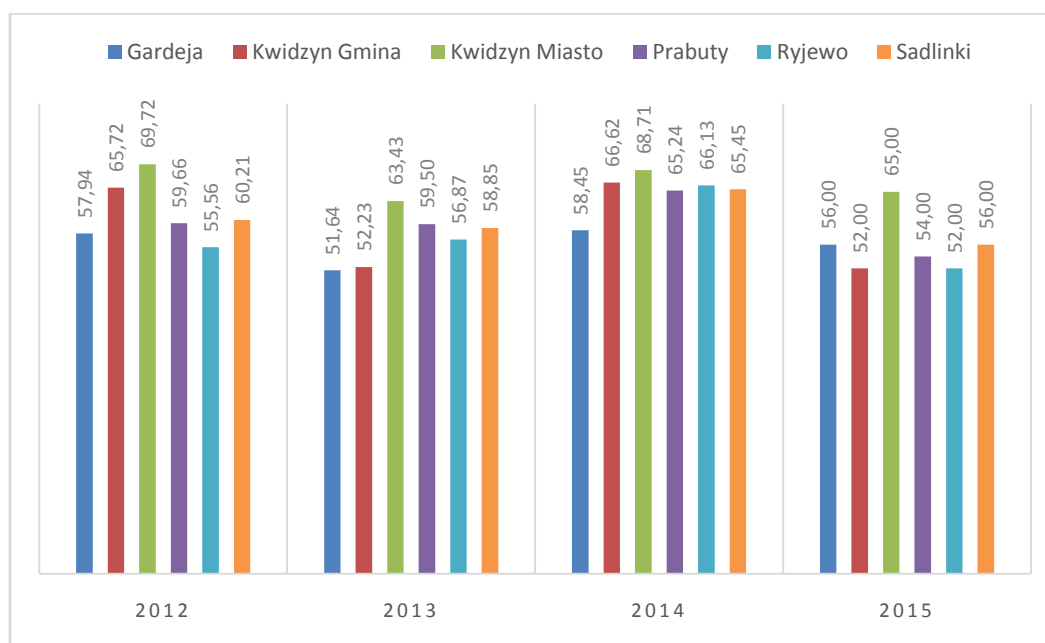
Wykres nr 10. Analiza wyników sprawdzianu klas szóstych w latach 2012-2015.

Dokonana powyżej analiza poziomu wyników sprawdzianu pokazuje, że uczniowie ze szkół podstawowych z terenu gminy radzą sobie dobrze, a wyniki utrzymują się na poziomie powyżej 55.

Analiza została przeprowadzona również w odniesieniu do średnich wyników egzaminów gimnazjalnych w analogicznym okresie jak wyżej z matematyki, języka polskiego i angielskiego na poziomie podstawowym.

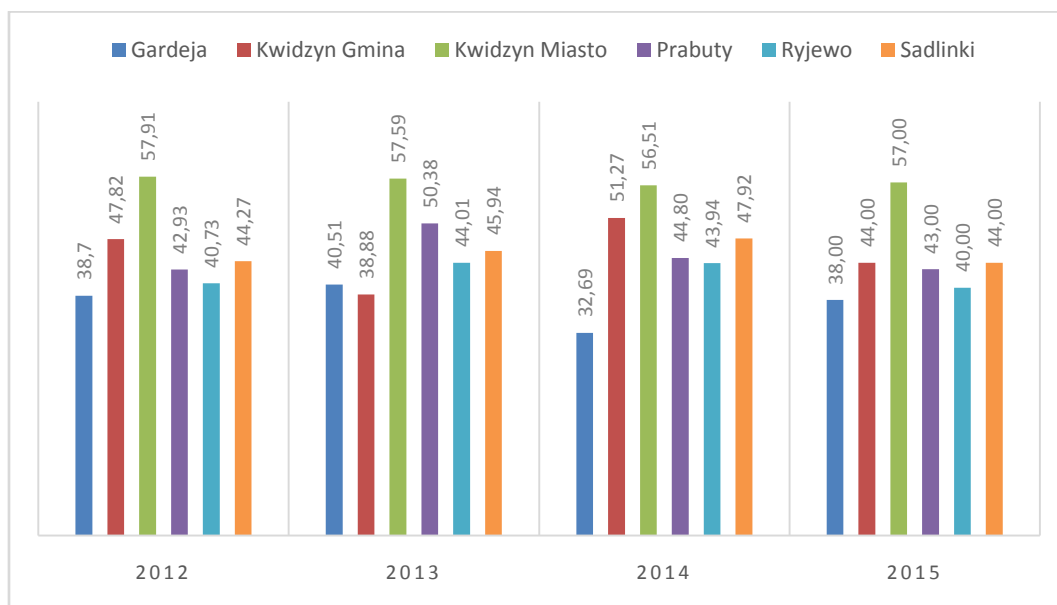
Wykres nr 11. Średnie wyniki egzaminu klas gimnazjalnych z języka polskiego, okres analizy 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, www.okg.gda.pl

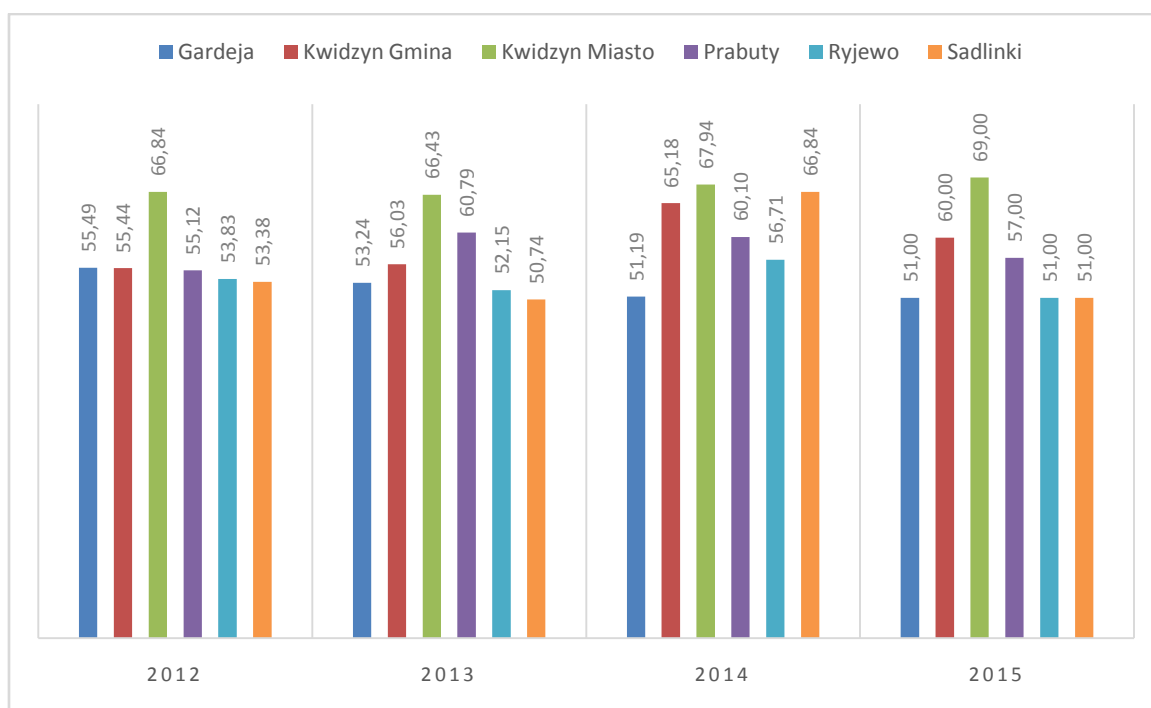
Wykres nr 12. Średnie wyniki egzaminu klas gimnazjalnych z matematyki, okres analizy 2012-2015.

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewo na lata 2016- 2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, www.okg.gda.pl

Wykres nr 13. Średnie wyniki egzaminu klas gimnazjalnych języka angielskiego (poziom podstawowy), okres analizy 2012-2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, www.okg.gda.pl

Analiza wyników egzaminów klas trzecich gimnazjum pokazuje, że plany- zarówno samorządu gminy jak i szkoły- są ukierunkowane na wzrost poziomu wyników podopiecznych. Dzieje się tak dzięki wspólnej polityce zmierzającej ku temu, aby nowocześnie wyposażać placówkę oraz oferować dzieciom i młodzieży dodatkowe zajęcia pozalekcyjne w ciekawej formie.

7. Strefa społeczna

7.1 Ochrona zdrowia

Usługi w zakresie zdrowia na terenie Gminy Ryjewo, świadczone są przez dwie przychodnie. Pierwszą z nich jest niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej, przy którym funkcjonuje:

- gabinet medycyny rodzinnej w tym medycyna dziecięca,
- gabinet diagnostyczno- zabiegowy w tym punkt szczepień,
- gabinet położnej środowiskowo- rodzinnej.

ZPOZ świadczy również usługi poza placówką poprzez tzw. wizyty domowe.

Drugim ośrodkiem zdrowia jest Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej PRO VITA, świadczący porady w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej takiej jak medycyna rodzinna i choroby wewnętrzne. W przychodni znajduje się także gabinet zabiegowy.

Z uwagi na okrojony zakres usług medycznych dostępnych na opisywanym terenie, mieszkańcy gminy chcący skorzystać z porad specjalistów muszą udać się do pobliskich miejscowości, tj. Sztumu, Kwidzyna, Malborka. Osoby wymagające leczenia szpitalnego

kierowani są w pierwszej kolejności do placówek w Sztumie, Kwidzynie, Prabutach, Malborku, Grudziądzu i Elblągu.

Od 1993 r. w miejscowości Ryjewo działa gabinet stomatologiczny, świadczący usługi zarówno w ramach umowy z NFZ jak również w ramach indywidualnej praktyki lekarskiej.

W gminie funkcjonują także dwie apteki: „Pod Rodłem” i „Medfarm”.

7.2 Organizacje pozarządowe

Na terenie gminy Ryjewo w Rejestrze Stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych, publicznych zakładów opieki społecznej wpisanych jest 13 Stowarzyszeń, 3 Fundacje, 5 Kół Gospodyń Wiejskich:

Koła Gospodyń Wiejskich

1. Kółko Rolnicze- Koło Gospodyń Wiejskich „Ryjewianki” z Ryjewa
2. Kółko Rolnicze- Koło Gospodyń Wiejskich z Mątowskich Pastwisk
3. Kółko Rolnicze- Koło Gospodyń Wiejskich z Trzciana
4. Kółko Rolnicze- Koło Gospodyń Wiejskich „Renawa” z Benowa
5. Kółko Rolnicze- Koło Gospodyń Wiejskich z Benowa

Kółka rolnicze zarejestrowane są również na terenie Straszewa, natomiast w Benowie, Trzcianie, Mątowskich Pastwiskach i Ryjewie działalność Kótek, połączona jest z działalnością Kół Gospodyń Wiejskich.

Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne i zawodowe

1. Stowarzyszenie Na Rzecz Bezdomnych, Dom Modlitwy „AGAPE” w Borowym Młynie- założone w 2001 r. Powołane w celu udzielania pomocy w różnych formach osobom bezdomnym, połączonej z ewentualną ich resocjalizacją i readaptacją, przeciwdziałaniu

alkoholizmowi narkomanii oraz szkodliwej dla zdrowia lekomanii, pomoc ludziom uzależnionym w odnalezieniu duchowym i fizycznym sensu życia wolnym od wszelkich nałogów, pomoc matkom i dzieciom oraz rodzinom osób uzależnionych, znajdujących się w ciężkich sytuacjach życiowych, niesienie pomocy ludziom nieuleczalnie chorym, upowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa, pracowników opieki społecznej, służby zdrowia, szkolnictwa, samorządów lokalnych i różnych organizacji społecznych o podłożu problemu bezdomnych oraz ich patologii i następstwach.

2. Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości w Ryjewie- powstało w 2002 r.- działalność organizacji ma na celu integrację właścicieli firm i gospodarstw rolnych, promocję gmin i powiatów wchodzących w skład województwa pomorskiego, działanie na rzecz rozwoju i unowocześniania infrastruktury wiejskiej i miejskiej, propagowanie nowych i ekologicznych form gospodarowania oraz wspieranie i wdrażanie odnawialnych źródeł energii, organizowanie i wspieranie wspólnych przedsięwzięć gospodarczych, kulturalnych, oświatowych i sportowych, działanie na rzecz rozwoju lokalnej, gminnej, powiatowej i wojewódzkiej oświaty, zdrowia, kultury i sportu, promocja zdrowia oraz działania na rzecz poprawy profilaktyki i opieki zdrowotnej, działanie na rzecz integracji z Unią Europejską, inspirowanie działań zmierzających do zagospodarowania niewykorzystanych obiektów oraz nieużytków rolnych, pomoc osobom i podmiotom rozpoczynającym samodzielną działalność gospodarczą, kulturalną, oświatową, zdrowotną i sportową, wspomaganie przedsiębiorczości.

3. Stowarzyszenie Społeczno- Kulturalne Gminy Ryjewo „NA PLUS” w Ryjewie- zarejestrowane w 2003 r.- działające w celach integracji środowiska lokalnego poprzez podejmowanie oraz wspieranie inicjatyw służących rozwojowi regionu: gospodarczych, kulturalnych, społecznych, edukacji, sportu, turystyki i rekreacji; ochronę środowiska, zapobieganie patologii społecznej.

4. Stowarzyszenie „PRO” w Trzcianie- zarejestrowane od 2004 r.- które prowadzi działalność edukacyjno- oświatową na rzecz dzieci, młodzieży i dorosłych, wspiera działania mające na celu rozwój fizyczny dzieci, młodzieży i dorosłych, działania w zakresie kultury, sztuki, ochrony praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających wartości demokratyczne, działania promujące i organizacja wolontariatu, prowadzi działania

na rzecz przedsiębiorczości, poprzez wzbudzanie inicjatyw gospodarczych na szczeblu międzynarodowym i lokalnym.

5. Stowarzyszenie Pomocy Społecznej „SŁONECZNE WZGÓRZE” w Ryjewie- powstało w 2004 r.-świadczy usługi opiekuńcze, pielęgnacyjne, terapeutyczne, rehabilitacyjne oraz medyczne na rzecz mieszkańców Domu Pomocy Społecznej “Słoneczne Wzgórze” w Ryjewie, oraz ludzi niezaradnych życiowo, niepełnosprawnych intelektualnie, chorych, starszych poprzez formy stacjonarne, półstacjonarne i środowiskowe, organizuje terapię wypoczynku i rehabilitacji dla dzieci z rodzin biednych i patologicznych, prowadzi szkolenia specjalistyczne, doradztwo i konsultację z zakresu pomocy społecznej, prowadzi działania z zakresu integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, propagowanie wolontariatu.

6. Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnych „DROGOWSKAZ SERC” w Barcicach- założone w 2009 roku, działa na rzecz dzieci niepełnosprawnych, prowadzi działalność dobroczynną i charytatywną na rzecz osób niepełnosprawnych, podejmuje działania zmierzające do integracji osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem, promuje wychowanie fizyczne i kulturę wśród osób niepełnosprawnych, promuje postawy sprzyjające ochronie środowiska oraz dbania o środowisko lokalne, wspieranie działalności statutowej Specjalnego Ośrodka Szkolno– Wychowawczego w Barcicach.

7. Stowarzyszenie Społeczno- Kulturalne „RAZEM” w Ryjewie- organizacja działająca od 2010 r.- mająca na celu integrację środowiska lokalnego gminy Ryjewo, wspieranie inicjatyw społecznych, kulturalnych, historycznych, edukacyjnych oraz sportu, turystyki i rekreacji służących rozwojowi regionu, przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej a w szczególności przemocy i uzależnień, promowanie walorów historycznych i kulturalnych gminy Ryjewo, popieranie działań zmierzających do poprawy estetyki gminy Ryjewo oraz działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego.

8. Stowarzyszenie „KLUB SENIORA” w Trzcianie- powstało w 2010 r.- powołane zostało w celach aktywizowania i integrowania środowiska wiejskiego, promowania wsi Trzciano, jej mieszkańców i gminy Ryjewo, obrony praw i reprezentowania interesów kobiet wiejskich i ich rodzin, działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, działalności charytatywnej i

pomocy społecznej, dbałości o zachowanie kultury materialnej i niematerialnej regionu oraz ochronę przyrody i krajobrazu, wspierania rozwoju turystyki i agroturystyki, upowszechniania postępu w gospodarstwach domowych i rolnictwie.

9. Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Straszewskiej w Straszewie- działalność prowadzi od 2013 r.- główne cele to integracja mieszkańców wsi i okolic, wspieranie wszelkich inicjatyw służących rozwojowi zainteresowań i uzdolnień mieszkańców wsi i okolic, działalność na rzecz upowszechniania wiedzy na temat profilaktyki zdrowotnej, działalność charytatywna i pomoc społeczna, działanie na rzecz ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym, działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, doradztwo w opracowaniu i realizacji programów pomocniczych, a także przedsięwzięć mających na celu w szczególności wykorzystanie środków urzędowych i strukturalnych, pomoc osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą, promocja Gminy Ryjewo, podnoszenie poziomu zawodowego i kulturalnego społeczności Gminy Ryjewo, dbałość o zachowanie kultury materialnej i niematerialnej regionu, propagowanie metod i sposobów produkcji zdrowej żywności oraz zdrowego stylu życia.

10. Gminny Uczniowski Klub Sportowy „BELLATOR” w Ryjewie- powstał w 2001 r. Bellator planuje i organizuje życie sportowe w zakresie możliwości Klubu, uczestniczy w imprezach sportowych organizowanych na obszarze działania samorządu terytorialnego i po za nimi, organizuje zajęcia sportowe dla wszechstronnego rozwoju ich sprawności fizycznej i umysłowej, organizuje działalność sportową ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych, organizuje różnorodne formy współzawodnictwa sportowego, kształtuje pozytywne cechy charakteru i osobowości poprzez uczestnictwo w realizacji zadań sportowych Klubu. Bellator zajmuje się przede wszystkim szkoleniem dzieci i młodzieży w zakresie piłki ręcznej. Obecnie prowadzi 5 zespołów młodzieżowych i 1 drużynę seniorską występującą w III lidze mężczyzn. W klubie społecznie udziela się 2 trenerów I klasy, 3 trenerów II klasy oraz instruktor piłki ręcznej. Szkolą oni ok. 90 młodych zawodników i 20 dorosłych piłkarzy. Wychowankowie klubu Bellatorsą w kadrze narodowej reprezentacji Polski, oraz klubach ligowych.

11. Straszewski Klub Sportowy „CZARNI”- ma na celu rozwijanie różnych dyscyplin sportu oraz stałe podnoszenie jego poziomu, organizuje masowe imprezy rekreacyjne oraz

turystyczne, dbanie o rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej, bierze czynny udział w życiu kulturalnym, gospodarczym i społecznym oraz podnoszeniu poziomu kulturalnego i sportowego członków.

12. Klub Sportowy „RODŁO” w Trzcianie- prowadzi działalność w zakresie sportu i rekreacji ruchowej oraz działalność wychowawczą i popularyzatorską w zakresie kultury fizycznej.

13. Stowarzyszenie Kultury i Sportu Oficyna da Capoeira- propaguje zdrowy, sportowy tryb życia oraz wszelkie inne formy aktywności fizycznej, w szczególności brazylijskiej sztuki walki Capoeira i tańców brazylijskich, organizuje i prowadzi sekcje sportowe oraz zajęcia w zakresie sportu i rekreacji, propaguje kulturę Brazylii, organizuje i współorganizuje: zawody, imprezy sportowe i rekreacyjne, turystyczne, przyznaje stopnie uczniowskie, instruktorskie, mistrzowskie w Capoeira, zapewnia różne formy opieki i pomocy sportowcom, bierze czynny udział w życiu społecznym i kulturalnym, organizuje szkolenia, zgrupowania, obozy i warsztaty dla zawodników i członków stowarzyszenia.

Fundacje:

1. Fundacja Edukacji i Rozwoju „FLOW” w Rudnikach 26, powstała pod koniec 2013 r. Celem organizacji jest prowadzenie i propagowanie nowoczesnych, innowacyjnych form edukacji dzieci, młodzieży i dorosłych, wspieranie dzieci, młodzieży i dorosłych w rozwoju osobistym, społecznym jak również w budowaniu lub zmianie ścieżek kariery zawodowej. Aktywizacja osób bezrobotnych i niepełnosprawnych. Fundacja promuje, kultywuje i wykorzystuje lokalne tradycje m. in. rękodzielnictwo, kuchnia. Propaguje historię i kulturę mennonicką. Popularyzuje zasady zdrowego żywienia.

2. Fundacja „POMAGAMY” w Mątowskich Pastwiskach 38- założona w 2015 r.- świadczy pomoc: ludziom bezdomnym w zakresie zakwaterowania i wyżywienia, rodzinom w trudnej sytuacji rodzinnej, byłym więźniom opuszczającym zakłady karne. Ułatwia powrót do społeczeństwa osobom z problemem alkoholowym. Podejmuje działania na rzecz ludzi nieprzystosowanych społecznie (bezdomni, alkoholicy, narkomani) w zakresie reedukacji.

Udziela psychologicznego wsparcia rozwoju dzieci i młodzieży zagrożonych patologią społeczną oraz osób niepełnosprawnych. Fundacja organizuje wypoczynek dla dzieci i młodzieży z rodzin patologicznych i dysfunkcyjnych. Prowadzi schroniska dla bezdomnych zwierząt.

3. Fundacja Powiślańska w Ryjewie- powstała w 2005 r. Fundacja powołana została w celu wspierania regionu Dolnego Powiśla. Działa również na rzecz ochrony środowiska i ekorozwoju, aktywizacji zawodowej, wspierania badań oraz programów naukowo-badawczych, edukacyjnych. Jako cele stawia sobie również działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn. Promuje zdrowie oraz prowadzi działania krajoznawcze wspomagając wypoczynek dzieci i młodzieży. Realizowała projekty przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu i bezrobociu.

Ochotnicza straż pożarna funkcjonuje w Ryjewie, Trzcianie, Straszewie oraz Benowie.

7.3 Pomoc społeczna

Siedziba Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej mieści się w Ryjewie przy ulicy Lipowej 1. Jest jednostką organizacyjną gminy powołaną do wykonywania zadań z zakresu pomocy społecznej. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Głównymi celami GOPS są:

- pomoc osobom i rodzinom oraz doprowadzenie do ich życiowego usamodzielniania,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej - dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,

-integracja społeczna osób wykluczonych społecznie,

-stworzenie sieci usług socjalnych.

Realizacja zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ryjewie polega między innymi na przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń oraz przyznawaniu pomocyw szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opatu, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu (tzw. pomocy w naturze). Pracownicy ośrodka prowadzą i rozwijają niezbędną infrastrukturę socjalną. Dokonują analizy i oceny zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej oraz realizują zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb społecznych. GOPS realizuje programy pomocy społecznej, mających na celu zintegrowanie osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Nadzór merytoryczny nad działalnością Ośrodka pełni Wydział Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, wykonuje zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej. W zakresie zadań własnych - kieruje się ustaleniami Wójta Gminy, a przy realizacji zadań zleconych - ustaleniami przekazanymi przez wojewodę.

Ponadto GOPS realizuje z upoważnienia Wójta Gminy Ryjewo dodatkowe zadania w zakresie świadczeń rodzinnych, zaliczek alimentacyjnych, postępowania wobec dłużników alimentacyjnych.

Według stanu na dzień 15 grudnia 2015 roku na terenie gminy utworzonych zostało 16 rodzin zastępczych, pod których opieką jest 36 dzieci.

Na terenie gminy Ryjewo znajdują się również inne podmioty działające w obszarze pomocy społecznej, za które organizacyjnie odpowiada Powiat Kwidzyński i należą do nich:

1. Dom Pomocy Społecznej „Słoneczne Wzgórze”

Dom pomocy społecznej „Słoneczne Wzgórze”, mieści się w Ryjewie przy ulicy Słonecznej 14 i jest jednostką podlegającą organizacyjnie pod Starostwo Powiatowe w Kwidzynie. W DPS przebywają osoby dorosłe, niepełnosprawne intelektualnie, przewlekle chore psychicznie. Obecnie w placówce przebywa 180 osób. Otrzymują oni wsparcie bytowe jak również opiekuńczo- terapeutyczne. W zespole specjalistów opiekujących się podopiecznymi, oprócz lekarza rodzinnego i psychiatry, znajdują się pielęgniarki, fizjoterapeuci, pracownicy socjalni, oraz kapelan. Placówka składa się z 4 budynków mieszkalnych. Mieszkańcy DPS zamieszkują w pokojach 1, 2 i 3 osobowych wyposażonych w umywalki bądź łazienki. Każdy z budynków posiada świetlicę, kuchnię, jadalnię, pokój dziennego pobytu, dyżurkę pielęgniarską oraz pracownie terapeutyczne. W jednym z budynków (B) prowadzona jest biblioteka. Ponadto podopieczni mogą skorzystać z sali gimnastycznej oraz pracowni handlowej, w której podejmują naukę samodzielnego dokonywania zakupów.

Do DPS przynależą także Warsztaty Terapii Zajęciowej, w których udział biorą nie tylko podopieczni domu, ale także osoby niepełnosprawne z powiatu kwidzyńskiego. Zajęcia prowadzone są w pracowni życia codziennego i podejmują takie dziedziny jak malarstwo, ceramikę, informatykę, krawiectwo, fryzjerstwo i kosmetykę, ogrodnictwo czy stolarstwo. Celem takich warsztatów jest rozwój zainteresowań, nabywanie nowych umiejętności i rozwój w zakresie psychoruchowym.

Raz w roku „Słoneczne Wzgórze” organizuje spotkania z bliskimi, podczas których rodziny uzyskują informacje o całorocznym pobycie i pracy, jaką pracownicy socjalni wykonali dla ich bliskich.

DPS organizuje ogólnowojewódzkie imprezy sportowe, zapraszając do udziału uczestników z całego regionu.

2. Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego Dom dla Dzieci w Ryjewie z siedzibą przy ulicy Donimirskich 4.

Placówka zapewnia całodobową opiekę i wychowanie dzieciom w wieku od 10 lat, pozbawionych trwale lub okresowo opieki rodzicielskiej. Dom dla Dzieci przygotowany jest na przyjęcie 14 wychowanków.

Dzieci mieszkają w 2- osobowych pokojach, które zostały umeblowane i wyposażone. Do dyspozycji wychowanków są 4 toalety, 3 łazienki z miejscem do prania i suszenia odzieży oraz kuchnia, w której dzieci wspólnie z wychowawcami przygotowują posiłki. W placówce znajduje się jadalnia, miejsce do cichej nauki oraz pomieszczenie do wypoczynku dla dzieci.

W sytuacjach określonych w Ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,

w Placówce można umieścić więcej niż 14 wychowanków oraz przyjąć dziecko poniżej dziesiątego roku życia.

3. Warsztaty Terapii Zajęciowej, prowadzone przez Stowarzyszenie Pomocy Społecznej "Słoneczne Wzgórze" w Ryjewie ul. Donimirskich 6

Warsztaty rozpoczęły swoją działalność w 1993 r. Obecnie z zajęć korzysta 42 uczestników, z czego 75% z nich to osoby niepełnosprawne z terenu powiatu kwidzyńskiego- pozostałe 25% stanowią mieszkańcy Domu Pomocy Społecznej „Słoneczne Wzgórze”. Do dyspozycji podopiecznych jest 9 pracowni: malarska, wikliniarska, ceramiczna, życia codziennego, komputerowa, fotograficzna, krawiecko- dziewiarska, fryzjersko- kosmetyczna oraz na miejsce zlikwidowanej pracowni piekarniczej, powstała pracownia stolarsko- ogrodnicza.

Instruktorzy Warsztatów Terapii Zajęciowej organizują uczestnikom w formie nagrody za obowiązkowość i dobre zachowanie wycieczki krajoznawcze. Raz w roku organizowany jest również piknik rodzinny, w którym uczestniczą bliscy osób korzystających z warsztatów.

Inne odrębne organizacyjnie podmioty:

1. Agape

Źródło: własne

Na terenie województwa pomorskiego działa Stowarzyszenie na Rzecz Bezdomnych, Dom modlitwy Agape. Obecnie prowadzi ono cztery placówki wśród których jedno usytuowane jest na terenie Gminy Ryjewo, w miejscowości Borowy Młyn (nr lokalu 22).

Jest to pierwsza placówka stowarzyszenia, która pierwotnie otaczała opieką mężczyzn chorych i niepełnosprawnych somatycznie, bezdomnych, osoby starsze i z ograniczoną sprawnością umysłową, niezdolne do samodzielnej egzystencji jak również osoby uzależnione. Po utworzeniu kolejnych placówek, w domu socjalnym w Borowym Młynie aktualnie pomocą objętych jest 118 mężczyzn. Są to osoby głównie bezdomne, niepełnosprawne, uzależnieni od alkoholu czy też wykluczeni społecznie niezależnie od wieku i stanu społecznego. Pobyt w domu zaspokaja potrzeby podopiecznych w aspekcie psychofizycznym, bytowym i socjalnym, m.in. poprzez możliwość skorzystania z usług medycznych, w tym psychiatry, psychologa oraz opiekę rehabilitanta i pracownika socjalnego. Korzystają z terapii zajęciowej.

Celem stowarzyszenia jest przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu jak również aktywizacja do podjęcia zatrudnienia. Kształtuje kontakty interpersonalne i podtrzymuje kontakty z rodziną.

2. Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym "Drogowskaz Serc" w Barcicach
Placówka powstała w 1972 roku. Pierwotnie był to Specjalny Zakład Wychowawczy powołany na bazie szkoły podstawowej z internatem. Po remoncie placówka zmieniła nazwę na Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy, która obowiązuje do dnia dzisiejszego. Zwiększono ofertę edukacyjną, powołując do życia przedszkole, zespoły edukacyjno-terapeutyczne oraz gimnazjum dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną.

Głównym celem ośrodka jest tworzenie właściwych warunków wychowawczych, edukacyjnych, terapeutycznych, zdrowotnych i materialnych oraz stymulowanie rozwoju osób niepełnosprawnych.

W Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Barcicach funkcjonują:

- Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka,
- oddział przedszkolny,
- 3 oddziały dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim,
- Szkoła Podstawowa, w której utworzono:
  - 3 oddziały dla uczniów z lekkim upośledzeniem umysłowym,
  - 6 oddziałów dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym, znacznym i sprzężonymi niepełnosprawnościami w tym też z autyzmem,
  - 4 grupy wychowawcze.

Placówka realizuje liczne projekty, pozyskując dofinansowanie na cele rozwojowe w ramach których powstał m.in. plac zabaw dla dzieci, pracownia komputerowa, Szkolne Studio Fitness, „zielona klasa” oraz założono tereny zielone przy ośrodku.

3. Fundacja Edukacji i Rozwoju "FLOW"

Fundacja „FLOW” z siedzibą we wsi Rudniki 26 powstała pod koniec 2013 r. Celem organizacji jest prowadzenie i propagowanie nowoczesnych, innowacyjnych form edukacji dzieci, młodzieży i dorosłych, wspieranie dzieci, młodzieży i dorosłych w rozwoju osobistym, społecznym jak również w budowaniu lub zmianie ścieżek kariery zawodowej. Aktywizacja osób bezrobotnych i niepełnosprawnych. Fundacja promuje, kultywuje

i wykorzystuje lokalne tradycje m. in. rękodzielnictwo, kuchnia. Propaguje historię i kulturę mennonicką. Popularyzuje zasady zdrowego żywienia.

4. Załek Benowo

Źródło: <http://pomorskie.ngo.pl>

Powstał z inicjatywy mieszkańców wsi oraz Stowarzyszenia „Eko- Inicjatywa”, mającego swoją siedzibę w Kwidzynie. Stowarzyszenie w 2006 r. wydzierżawiło od Gminy Ryjewo budynek po nieczynnej szkole podstawowej, które po licznych remontach stało się miejscem lokalnej aktywności oraz edukacji ekologicznej zarówno dla mieszkańców Benowa jak i osób przyjezdnych.

5. Stowarzyszenie Pomocy Społecznej "Słoneczne Wzgórze"

Powstałe w 2005 r. Stowarzyszenie, obecnie wynajmuje biura pod własną działalność od Domu Pomocy Społecznej, mieszczącego się w Ryjewie, przy ulicy Słonecznej 14. W

dalszej perspektywie rozwoju organizacji planowane jest wybudowanie siedziby w której oprócz biur, znajdą miejsce pomieszczenia dla Warsztatów Terapii Zajęciowej. Realizuje cele statutowe m.in. poprzez współfinansowanie WTZ oraz organizację Igrzysk Paraolimpijskich i Biegów Terenowych.

8. Ochrona środowiska

Gmina Ryjewo od lat prowadzi politykę zrównoważonego rozwoju wiedząc, iż to najlepsze rozwiązanie pozwalające dbać o środowisko naturalne, oszczędzać zasoby i wypracowywać coraz to lepsze, czyste ekologiczne technologie.

Na zlecenie gminy opracowano plan gospodarki niskoemisyjnej, co otwiera nowe możliwości na kwestie związane z pozyskiwaniem środków na nowe inwestycje, które

powinny przynieść widoczne efekty ekonomiczne i ekologiczne dla mieszkańców, oraz podnieść jakość ich życia. Gospodarowanie zgodne ze zrównoważonym rozwojem jest bardzo istotnym aspektem. Władze gminy mają świadomość, że wszystkie podjęte do realizacji działania, będą miały swoje skutki- zarówno negatywne jak i pozytywne- mogące przynieść wymierne korzyści.

Dzięki wprowadzeniu w życie programu gospodarki niskoemisyjnej, mieszkańcy gminy będą mogli odczuć w sposób namacalny korzyści z jego realizacji. W pierwszej kolejności wymienić należy podniesienie jakości powietrza na terenach zwartej zabudowy. Następnie możliwość uzyskania oszczędności, poprzez zmianę sposobu nośników paliwa, którym ogrzewane są gospodarstwa domowe. Kolejnym aspektem jest pozyskiwanie dotacji ze środków unii europejskiej, które umożliwiają wymianę przestarzałych urządzeń grzewczych na instalacje o bardziej pro-środowiskowym zastosowaniu.

Gmina stawia sobie za cel zadbać o środowisko, w którym żyją mieszkańcy. Polityka zrównoważonego rozwoju i podnoszenie świadomości mieszkańców, umożliwia realizację celów zapisanych w planie gospodarki niskoemisyjnej. Przy wykorzystaniu potencjału ludzkiego, nowych technologii, energii odnawialnej Gmina jest w stanie zrealizować założone w opracowaniu cele.

Na terenie gminy Ryjewo wykorzystywane są nowe technologie w postaci:

- kotłów na biomasę
- pieców na biomasę
- kolektorów słonecznych
- fotowoltaicznego oświetlenia boisk.

Na terenie gminy planowana jest budowa farmy fotowoltaicznej o powierzchni 10 hektarów oraz farma wiatrowa.

Mieszkańcy gminy Ryjewo mają możliwość skorzystania z dotacji unijnych, na dofinansowanie zmiany instalacji ogrzewania swoich gospodarstw domowych na bardziej ekologiczne, wykorzystujące źródła energii odnawialnej.

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewo na lata 2016- 2023

W planie gospodarki niskoemisyjnej przedstawiono rekomendacje technologii do wytwarzania energii z odnawialnych źródeł, wskazując na kolektory słoneczne, fotowoltaika, spalanie biomasy. Gmina posiada tereny rolne, które umożliwiają budowę farm fotowoltaicznych. Duża ilość gospodarstw rolnych, które zajmują się zarówno produkcją zwierzęcą jak i uprawą m.in. buraków, ziemniaków oraz kukurydzy, stwarzają dobre podłoże do inwestycji w lokalizowanie biogazowni rolniczych na terenie Gminy Ryjewo.

Dokument przedstawia również działania inwestycyjne, które mają znacząco oddziaływać na poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i istniejącej na terenie gminy infrastruktury.

W planie gospodarki niskoemisyjnej Gminy Ryjewo przyjęto cel średnio okresowy, który sformułowano następująco: osiągnięcie i trwałe utrzymanie wymaganych przepisami prawa standardów jakości powietrza. Aby ten cel zrealizować zaplanowano konkretne działania umożliwiające jego osiągnięcie.

Tabela nr 7. Założenia do realizacji dla osiągnięcia celów szczegółowych średniookresowych do roku 2019 na rzecz gospodarki niskoemisyjnej.

Lp.	Inwestycje i działania założone do realizacji w planie gospodarki niskoemisyjnej
1.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej: GOK, Szkół, Ośrodka Pomocy Społecznej, Ośrodka Zdrowia
2.	Wymiana tradycyjnych źródeł światła na energooszczędne w obiektach użyteczności publicznej
3.	Termomodernizacja nie komunalnych budynków mieszkalnych
4.	Wymiana kotłów węglowych na niskoemisyjne w budynkach mieszkalnych niekomunalnych
5.	Montaż kolektorów na prywatnych budynkach mieszkalnych
6.	Budowa ścieżek rowerowych na terenie Gminy Ryjewo
7.	Utworzenie punktu informacyjnego w Urzędzie Gminy Ryjewo przekazujący

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewo na lata 2016- 2023

	możliwości pozyskiwania środków na realizację inwestycji niskoemisyjnych objętych PGN
8.	Działania informacyjno-edukacyjne na temat produkcji i wykorzystania paliw z lokalnej biomasy

Źródło: Plan Gospodarki niskoemisyjnej Gminy Ryjewo do 2020 roku, Ryjewo 2015.

Gmina w tym samym dokumencie przyjęła również cele i zobowiązania długoterminowe dla obszaru: ekologia, jako priorytet wskazując wzrost świadomości ekologicznej i warunków życia mieszkańców oraz poprawę stanu środowiska.

Cele długoterminowe w pierwszym z priorytetów planuje osiągnąć dzięki wspieraniu aktywnych form edukacji ekologicznej i podnoszenie świadomości mieszkańców z tego zakresu. Priorytet drugi planuje zrealizować poprzez: rozwijanie systemu gospodarowania odpadami, bezpośrednie wspieranie inwestycji w odnawialne źródła energii realizowane przez mieszkańców, rozbudowę i modernizację sieci wodociągowej a także kanalizacyjnej.

8.1 Formy prawne ochrony przyrody

W obrębie Gminy Ryjewo znajduje się następujące formy prawnej ochrony przyrody:

- Dziewięć pomników przyrody.

Są to drzewa, głównie dęby szypułkowe oraz jeden okaz żywotnika olbrzymiego. Zgodnie z przepisami, obowiązuje 15 metrowa strefa ochronna wokół każdego pomnika przyrody.

Tabela nr 8. Wykaz pomników przyrody ożywionej

Lp.	Numer rejestru woj.	Gatunek	Obwód, wysokość	Ilość drzew	Data zatwierdzenia	Położenie
1	193/98	Dąb szypułkowy Quercus robur	3.80/18	1	28-12-98	Nadleśnictwo Kwidzyn L.Biały dwór oddz.238a
2	194/98	Żywotnik olbrzymi	3.25/35	1	-	Watkowice park dworski
3	163/96	Dąb szypułkowy	4.80/22	2	25-06-96	Nadleśnictwo Kwidzyn

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewe na lata 2016- 2023

		Quercus robur				L.Biały dwór oddz.239g
4	164/96	Dąb szypułkowy Quercus robur	6.60/25	1	25-06-96	Nadleśnictwo Kwidzyn L.Lisewo oddz.192d
5	49/54	Dąb szypułkowy Quercus robur	4.50/20	1	02-07-54	Nadleśnictwo Kwidzyn L.Lisewo oddz.1202H
6	166/96	Dąb szypułkowy Quercus robur	4.50/32	1	25-06-96	Nadleśnictwo Kwidzyn L.Sarnowo oddz.173b
7	165/96	Dąb szypułkowy Quercus robur	4.30/34	1	25-06-96	Nadleśnictwo Kwidzyn L.Sarnowo oddz. 173b
8	50/54	Dąb szypułkowy Quercus robur	6.60/28	1	02-07-54	Nadleśnictwo Kwidzyn L.Sarnowo oddz.181a
9	167/96	Dąb szypułkowy Quercus robur	6.60/37	1	25-06-96	Nadleśnictwo Kwidzyn L.Sarnowo oddz.181d

Źródło: Inwentaryzacja przyrodnicza Gminy Ryjewe

- Trzy obszary chronionego krajobrazu

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kwidzyńskiej zajmują powierzchnie 295 ha z licznymi starorzeczami i silnie zróżnicowaną roślinnością terenów podmokłych.

Obszar Chronionego Krajobrazu Białej Góry zajmuje powierzchnie 706 ha. Obejmuje resztki tzw. Puszczy Sztumskiej- rozległego kompleksu leśnego na terenie międzyrzecza Wisły i Nogatu. Szuwały i oczerety porastające na brzegach rzeki stwarzają dogodne warunki dla lęgu i bytowania ptactwa wodnego i błotnego .

Ryjewski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmują powierzchnię 1514 ha. Ochroną obejmuje zbocza doliny Wisły i jej strefę krawędziową ze zbiornikami grądów subkontynentalnych i borów mieszanych.

- Dwa obszary NATURA 2000

Obszar Natura 2000 Dolna Wisła obejmuje swoim zasięgiem odcinek doliny Wisły jako specjalny obszar ochrony siedlisk. W jego granicach znajduje się obszar wideł Wisły i Nogatu w rejonie Białej Góry. Rzeka otoczona jest mozaiką zarośli, pastwisk i pól uprawnych. Występują na tym obszarze zróżnicowane zbiorowiska roślinne oraz dobrze zachowane i wykształcone różne typy łągów.

Obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły. Na opisywanym terenie rzeka płynie w dużym stopniu naturalnym korytem z wysepkami, łachami i namuliskami. W dolinie zachowane są niewielkie torfowiska i starorzecza, stanowiące ostoje dla ptaków o randze europejskiej. Gniazduje tu ok. 180 różnych gatunków ptaków tj: rybitwa rzeczna, rybitwa białoczarna, zimorodek, ostrygojad, derkacz, mewa czarnogłowa, sieweczka rzeczna, bielik, gągoł, nurogęś, oraz bogata flora roślin naczyniowych i fauna zwierząt kręgowych.

8.2 Edukacja ekologiczna w Gminie Ryjewo

Aktywny i świadomy obywatel to osoba, dbająca m.in. o dobro wspólne, wyedukowana i nie obojętna na to, co dzieje się w jej miejscu zamieszkania, miejscowości, gminie. Dobrym przykładem w kierunku aktywności ekologicznej mieszkańców Gminy Ryjewo jest Zaułek Benowo, który powstał on w 2006 r. z inicjatywy mieszkańców wsi Benowo i Stowarzyszenia Eko-Inicjatywa. W chwili obecnej stanowi ważne miejsce spotkań mieszkańców wsi. Zaangażowanie mieszkańców, ich pomysły i energia do wspólnego działania, w bardzo krótkim czasie zaowocowały licznymi inicjatywami społecznymi i ekologicznymi.

Gmina w działaniach średnioterminowych ma na celu przeprowadzenie ze środków własnych i zewnętrznych kampanii edukacyjno- informacyjnej dla uczniów szkół i mieszkańców Gminy. Kampania będzie dotyczyła racjonalizacji zużycia energii, świadomości szkodliwości spalania odpadów oraz węgla o słabej kaloryczności. Kolejnym etapem będzie szkolenie w zakresie wprowadzania nowego systemu gospodarowania odpadami ze szczególnym uwzględnieniem selektywnego zbierania odpadów komunalnych, podnoszenie świadomości ekologicznej będzie prowadzenie także w zakresie korzyści wynikających

z inwestowania w odnawialne źródła energii. Kampania miała na celu przybliżenie mieszkańcom aktualnych informacji na temat obecnie stosowanych technologii a także zachęcenie większego zaangażowania w projekty związane o OZE. Przeprowadzone również będą szkolenia z zakresu ochrony przyrody, pokazana zostanie zależność pomiędzy dbałością o środowisko a jego jakością oraz jakością powietrza.

Prowadzenie edukacji ekologicznej będzie połączone z promocją działań ekologicznych na stronach internetowych gminy i jej partnerów. Planowane jest wydawanie folderów

i broszur tematycznych, dotyczących edukacji ekologicznej kierowanej do różnych grup docelowych (dzieci, młodzieży, osób dorosłych). Na te cele samorząd gminy planuje pozyskiwać środki z zewnętrznych źródeł jak i posiłkować się aktywnością partnerów.

9. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest najczęściej stosowaną metodą w pracach związanych z dokonywaniem analizy potencjału rozwojowego przy opracowywaniu strategii. Polega ona na przeciwstawieniu słabych i mocnych stron- w tym przypadku lokalnego samorządu Gminy Ryjewo, jego mieszkańców, oraz zaplecza jakim dysponuje z obecnymi i przyszłymi szansami i zagrożeniami, jakie udało się zdefiniować pracując na strategią.

Założeniem jakie przyjęto dla przeprowadzenia analizy, było zdiagnozowanie i określenie czynników i zasobów które posiada gmina, a które warunkują jej rozwój. Założono, że odpowiedzialne instytucje i osoby zechcą jak najlepiej wykorzystać mocne strony minimalizując zagrożenia. Słabe strony poprzez uświadomienie ich istnienia uda się zniwelować wykorzystując potencjał rozwojowy gminy. Pozwoli to uniknąć ryzyka związanego z pojawiającymi się zagrożeniami.

Mocne strony:

- 1. Korzystne warunki do rozwoju turystyki, a przede wszystkim agroturystyki**– wynikające z faktu, iż gmina ma charakter głównie rolniczy. Dodatkową atrakcją jest jej położenie w bliskim otoczeniu lasów (zalesienie stanowi ok. 26% powierzchni całkowitej gminy), w których wytyczone są ścieżki do turystyki pieszej oraz jazdy konnej i rowerowej. Gmina posiada dostęp do rzek i jezior oraz zaplecze do uprawiania turystyki wodnej.
- 2. Bogactwo, unikatowość i różnorodność zasobów przyrodniczych i krajobrazowych** – jeziora i otoczenie lasów sprzyja rozwojowi aktywnych form wypoczynku, w tym także wędkarstwa ze względu na występowanie łowisk na terenie gminy.
- 3. Na terenie gminy nie funkcjonują duże zakłady przemysłowe**- pozwala to na zachowanie walorów środowiskowych, czyste powietrze. Gwarantuje spokojną okolicę oraz wpływa na atrakcyjność turystyczną.
- 4. Wysoki poziom aktywności obywatelskiej wśród mieszkańców**– na terenie gminy aktywnie funkcjonują Koła Gospodyń Wiejskich, Klub Seniora, koła zainteresowań, kluby młodzieżowe i sportowe.
- 5. Współpraca instytucji publicznych działających na terenie gminy z organizacjami pozarządowymi i grupami nieformalnymi** – przejawia się w realizacji wspólnych projektów m.in. z zakresu edukacji ekologicznej, przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu,

wspieraniu inicjatyw związanych z edukacją osób bezrobotnych i umożliwianiu im zaktualizowania starych lub nabycia nowych kwalifikacji zawodowych.

6. Dogodne położenie i bliskość ośrodków miejskich – mieszkańcy gminy mają w równej odległości dostęp do dwóch ośrodków miejskich: Kwidzyna i Sztumu. Położenie gminy na szlaku komunikacyjnym między tymi miastami daje większe możliwości zarówno w zakresie poszukiwania pracy jak i edukacji czy też korzystania z oferty kulturalnej jaką oferują oba te miasta. Gmina położona jest na szlaku turystycznym.

7. Bogata baza agroturystyczna – na terenie gminy działają gospodarstwa agroturystyczne, przygotowane na przyjęcie turystów.

8. Dogodne warunki do rozwoju gospodarki rolnej - gmina posiada wysoki udział użytków rolnych w stosunku do powierzchni całkowitej, a wysoki poziom produkcji rolnej wynika z dobrych warunków klimatyczno– glebowych.

9. Duża otwartość samorządu gminnego na nowych inwestorów – gmina przyciągnęła już kilku przedsiębiorców, którzy planują rozpoczęcie inwestycji w technologie do produkcji energii wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii.

10. Wzrost zainteresowania młodych ludzi osiedlaniem się na terenie gminy – z uwagi na bliskie położenie większych ośrodków miejskich, ciszę oraz atrakcyjną lokalizację, gmina co roku wydaje ok. 30- 50 pozwoleń na budowę domów jednorodzinnych.

11. Konsekwentna polityka inwestycyjna, realizowana przez władze samorządowe – gmina od kilku lat realizuje projekty związane z infrastrukturą edukacyjną, drogową, rekreacyjną wpisując ją w cele długofalowe.

Słabe strony

1. Zły stan techniczny infrastruktury drogowej na terenie gminy – drogi i chodniki zarówno na terenie gminy jak i gmin sąsiednich wymagają dużych nakładów inwestycyjnych.

2. Niewystarczający budżet gminy na zaspokojenie potrzeb inwestycyjnych – gmina dysponuje ograniczonym budżetem, który planowany jest nie tylko na działania inwestycyjne.

3. **Zły stan budynków użyteczności publicznej, w tym zaplecza edukacyjnego**– gmina nie posiada środków na realizację tak dużych inwestycji, a budynki te wymagają zarówno doinwestowania zaplecza oraz przede wszystkim termomodernizacji.
4. **Słabo rozwinięte innowacyjne, nowoczesne formy kształcenia**– szkoły nie są dobrze wyposażone, co powoduje, że atrakcyjność oferty edukacyjnej jest na nie wystarczającym poziomie.
5. **Brak zintegrowanego systemu promocji gminy (turystycznej i gospodarczej)**– działania jakie są realizowane w zakresie promocji gminy, nie są prowadzone na szeroką skalę. Ograniczają się wyłącznie do realizacji tych samych przedsięwzięć, które są przeprowadzane na terenie powiatu kwidzyńskiego.
6. **Zagrożenia powodziami**– ze względu na brak wspólnej polityki na wszystkich szczeblach decyzyjnych, występują sytuacje w których po zakończeniu zagrożenia powodziowego nie są podejmowane działania w celu poprawy bezpieczeństwa.
7. **Brak dogodnych połączeń komunikacyjnych** – w ostatnich latach szukając oszczędności, znacząco zmniejszono ilość połączeń komunikacyjnych zarówno kolejowych jak i autobusowych.
8. **Niedostatecznie wyposażone świetlice wiejskie** – z powodu braku zaplecza dostosowanego do potrzeb świetlic, świadczenie przez nie usług jest znacząco utrudnione.
9. **Brak kompleksowej informacji o terenach inwestycyjnych dostępnych na terenie gminy, będących w rękach prywatnych** – nie ma dostępnych kompleksowych informacji o możliwości nabycia gruntów i inwestowania na terenie gminy.
10. **Brak inwestycji tworzących miejsca pracy na terenie gminy** – na terenie gminy nie ma przedsiębiorców, których poziom rozwoju wpłynąłby na zauważalny spadek bezrobocia na lokalnym rynku pracy.
11. **Zbyt mała ilość mieszkań socjalnych i komunalnych** – potrzeby w tym zakresie przekraczają możliwości samorządu gminy.

Szanse:

1. **Pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój** - m. in. w ramach regionalnego Programu Operacyjnego, inicjatywy JESSICA, z funduszy norweskich.

2. **Stały wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców** – młodzi ludzie z terenów wiejskich coraz częściej decydują się na kontynuowanie edukacji. Wykształcone społeczeństwo przenosi wiedzę i pomysły na „własne podwórko” co wpływa na rozwój gminy.
3. **Aktywizacja rynku pracy** – tworzenie nowych miejsc pracy poprzez realizację polityki krajowej, związanej z kierowaniem na staże, podnoszeniem kwalifikacji osób bezrobotnych, czy dofinansowywaniem tworzenia nowych miejsc pracy. Rozwój sektora turystycznego na terenie gminy również wpływa na tworzenie nowych miejsc pracy i zapobieganiu bezrobociu.
4. **Wykreowanie produktu lokalnego z czarnego bzu na produkt regionalny jednoznacznie utożsamiany z gminą Ryjewo**-wykonaniem produktu identyfikowanego z Gminą Ryjewo powinny zająć się Koła Gospodyń Wiejskich, przy wsparciu samorządu terytorialnego. Zatrzaszczyć się należy o zabezpieczenie dziedzictwa regionalnego, w postaci odtworzenia oraz dystrybucji produktów utożsamianych z obszarem gminy. Produkt regionalny stanie się również atrakcją dla turystów szukających upominków i pamiątek z wyjazdu.
5. **Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu, w celu wprowadzania nowych form wsparcia dla przedsiębiorców** – zacieśnienie współpracy w tym zakresie z takimi organizacjami jak Kwidzyński Park Przemysłowo- Technologiczny Sp. z o.o. i Invest in Pomerania, umożliwi Gminie Ryjewo, opracowanie i przygotowanie oferty dla potencjalnych inwestorów a obecnym przedsiębiorcom umożliwi rozwój.
6. **Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców**– zwiększenie mikroinstalacji OZE na terenie gminy umożliwi realizację założeń polityki gospodarki niskoemisyjnej lecz przede wszystkim wpłynie na ochronę środowiska.
7. **Wzrost zainteresowania ludności napływowej osiedleniem się na terenie gminy** – stanowi nowy potencjał zarówno społeczny jak i gospodarczy.
8. **Rozwój i promocja sportu** – młodzież z gminy Ryjewo regularnie osiąga wysokie wyniki w sporcie, dlatego tak ważnym jest aby stawiać na rozwój młodych sportowców oraz rozbudowywać zaplecze do uprawiania dyscyplin sportowych.
9. **Zwiększenie oferty kulturalno– wypoczynkowej służącej rozwojowi turystyki** - przede wszystkim w zakresie usług świadczonych przez gospodarstwa agroturystyczne tak, aby wykorzystać popyt na tę formę wypoczynku.

Zagrożenie:

- 1. Niskie wykształcenie mieszkańców terenów wiejskich** – nie dostosowane do potrzeb rynku pracy.
- 2. Starzejące się społeczeństwo wiejskie** – ryzyko zmniejszania się ilości mieszkańców.
- 3. Stale pogarszający się stan infrastruktury drogowej** – część dróg przebiegających przez gminę należy do samorządu Województwa Pomorskiego, część stanowi własność powiatu. Brakuje środków na utrzymywanie infrastruktury drogowej na dobrym poziomie.
- 4. Wyłączenie Gminy z możliwości aplikowania o środki** w ramach Zintegrowanych Porozumień Terytorialnych i Miejskich Obszarów Funkcjonalnych.
- 5. Skomplikowane procedury związane z pozyskiwaniem środków unijnych-** aplikowanie o dofinansowanie często związane jest z długim oczekiwaniem na ocenę złożonych projektów. Wpływa to na realizację planowanych działań lub może je całkowicie uniemożliwić.
- 6. Wysoki poziom bezrobocia wśród mieszkańców gminy** – wpływa na nasilenie się problemów społecznych.
- 7. Istnienie wielu barier dla przedsiębiorców, zainteresowanych inwestowaniem w rozwój energetyki odnawialnej** – spowodować może uniemożliwienie realizacji inwestycji w OZE.
- 8. Odptyw mieszkańców ze względu na szukanie pracy** – z uwagi przede wszystkim na duże bezrobocie wiele osób szuka pracy w dużych aglomeracjach miejskich lub poza granicami kraju co wpływa na zmniejszanie się ilości mieszkańców gminy.

10. Analiza ankiet

Analizę przeprowadzono na podstawie ankiet wypełnionych przez 198 osób, będących przedstawicielami samorządu, jednostek organizacyjnych gminy, lokalnymi przedsiębiorcami oraz mieszkańcami Gminy Ryjewo.

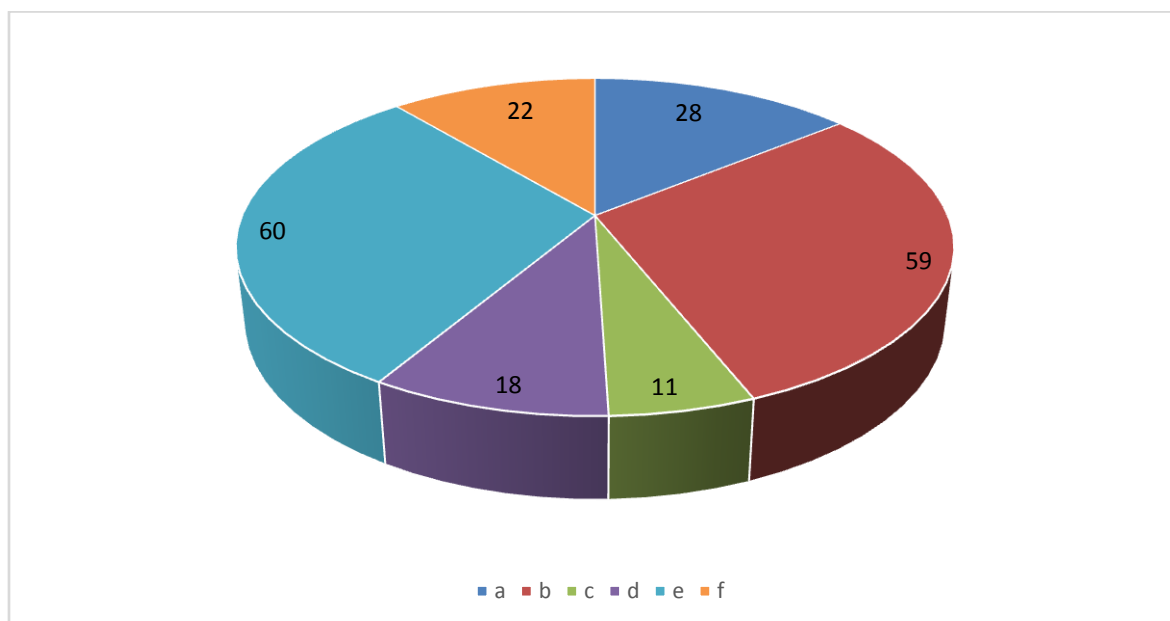
Ankieta zawierała siedem pytań. Zawarte w ankiecie pytania posłużyły do oceny aktualnej sytuacji i potrzeb rozwojowych gminy. Stanowiło to jeden z punktów wyjścia do diagnozy kierunków rozwoju, które zostały przyjęte w niniejszym dokumencie.

Pytanie 1. Które z działań inwestycyjnych zaproponowanych poniżej do realizacji przez samorząd gminny, są zdaniem Państwa najbardziej potrzebne mieszkańcom gminy? Proszę zaznaczyć wagę inwestycji od 1-6, z czego 1 oznacza najbardziej potrzebne inwestycje a 6 najmniej istotne inwestycje.

- a) modernizacja oczyszczalni ścieków w Mątowskich Pastwiskach
- b) termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
- c) budowa siłowni zewnętrznych
- d) budowa chodników
- e) remonty dróg gminnych
- f) inne, proszę podać jakie: .....

Wykres nr 14. Priorytety inwestycyjne w gminie wg. ankietowanych

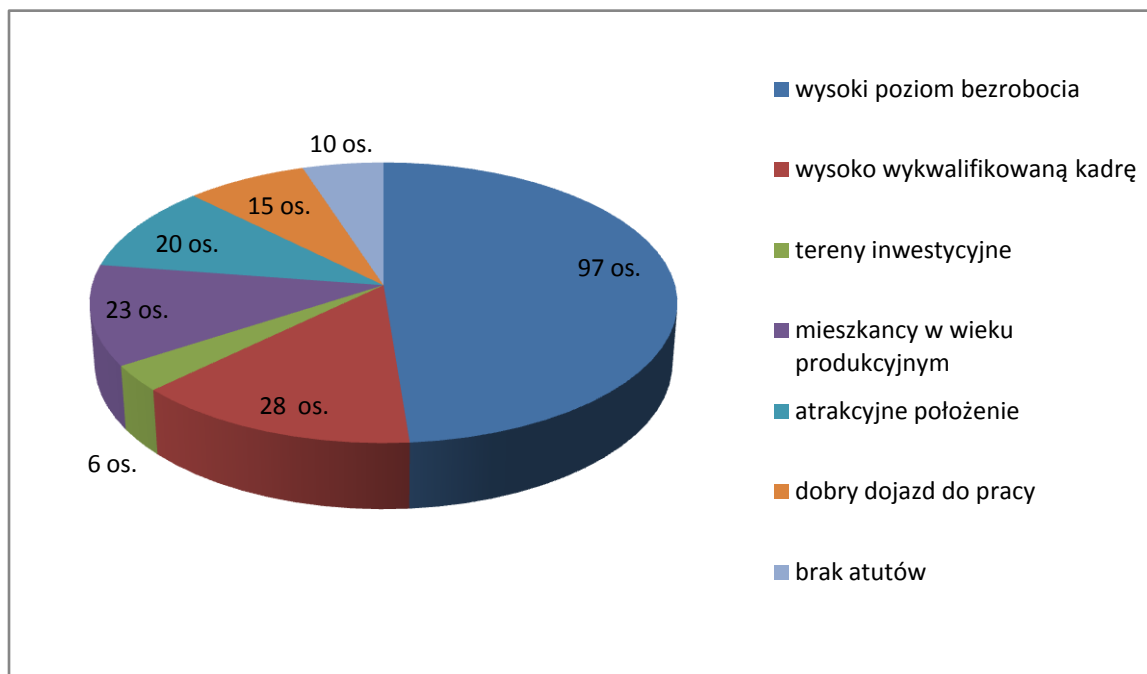

Na pytanie, które planowanych z działań inwestycyjnych powinny być zrealizowane przez samorząd gminny i są najbardziej potrzebne mieszkańcom, 60 zebranych wskazało, iż w pierwszej kolejności przeprowadzone powinny zostać remonty dróg gminnych (e) oraz termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (b-59 ankietowanych). W dalszej kolejności 28 osób wskazało na potrzebę modernizacji oczyszczalni ścieków w Mątowskich Pastwiskach (a). 18 badanych zaznaczyło, iż niezbędna w gminie jest budowa chodników (d). Na chwilę obecną najmniejszą wagę z proponowanych inwestycji otrzymała budowa siłowni zewnętrznych (c), otrzymując najmniej, bo tylko 11 głosów ankietowanych. Jako inne (f), najbardziej potrzebne inwestycje zaproponowano:

- budowa ścieżek rowerowych- 3 osoby,
- organizacja dojazdu do siedziby gminy- 2 osoby,
- budowa parkingu przy SP obok kościoła w Straszewie- 5 osób,
- wycinka drzew przy drogach- 3 osoby,
- boisko wielofunkcyjne przy szkole w Straszewie- 6 osób,
- oświetlenie drogi przy budynku Trzciano 25 od strony boiska- 3 osoby.

Pytanie 2. Z Państwa punktu widzenia, jakie Wasza gmina posiada atuty w odniesieniu do potrzeb potencjalnych i obecnych pracodawców?

Wykres nr 15. Atuty Gminy w odniesieniu do potrzeb potencjalnych i obecnych pracodawców

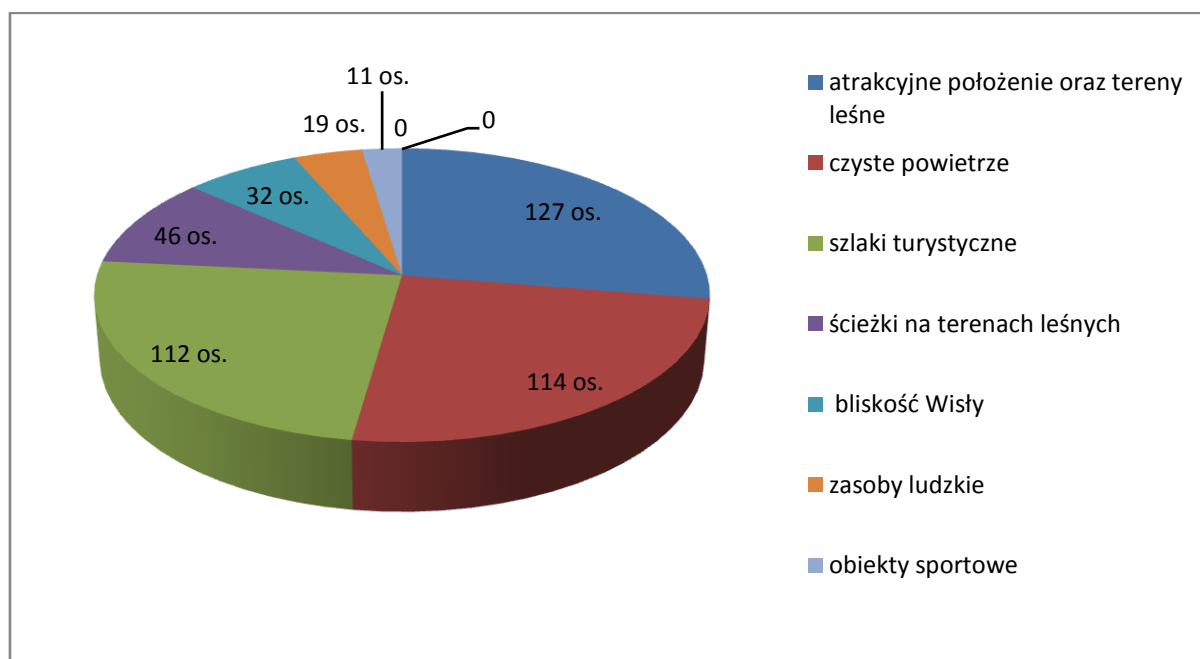

Na wysoki poziom bezrobocia wskazało 97 ankietowanych. 28 osób wpisało, iż atutem Gminy jest wykwalifikowana kadra oraz mieszkańcy w wieku produkcyjnym (23

osoby). 20 badanych dostrzegło zaletę w atrakcyjnym położeniu a 15 osób zaznaczyło, że walor stanowi również dobry dojazd do pracy. 10 ankietowanych nie dostrzegło żadnych atutów w Gminie, mających wpływ na potrzeby lokalnych pracodawców.

Pytanie 3. Proszę wymienić minimum trzy najważniejsze atuty jakie posiada gmina w odniesieniu do potrzeb związanych z rozwojem turystyki?

Wykres nr 16. Atuty Gminy w odniesieniu do potrzeb związanych z rozwojem turystyki

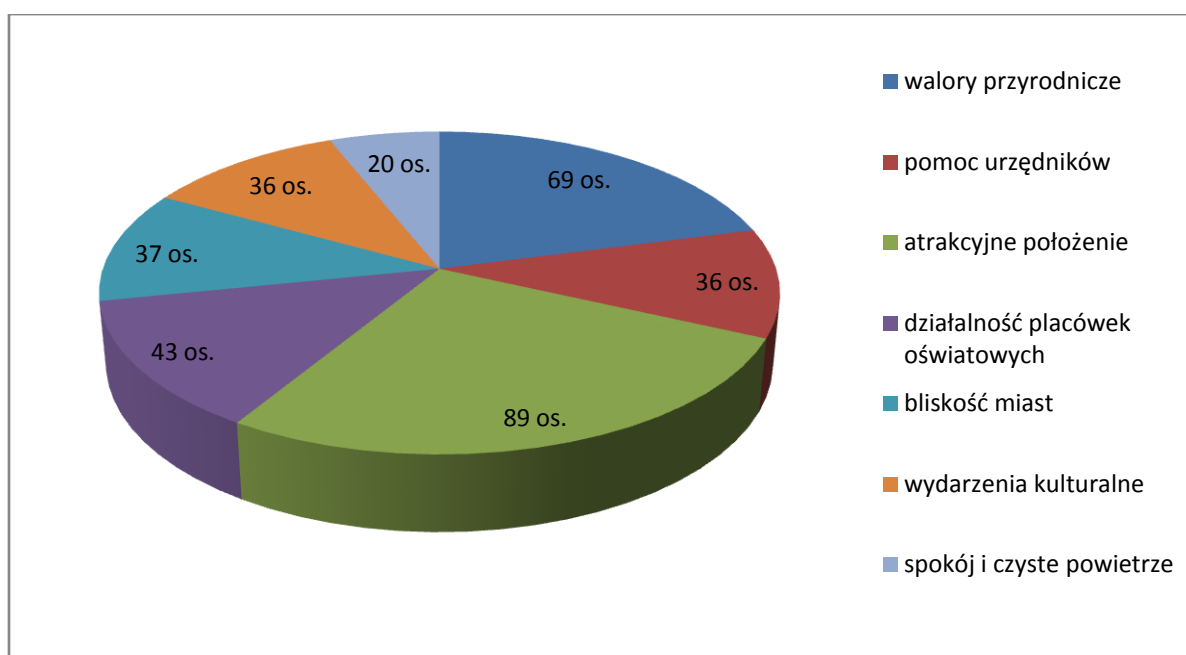

Jako najczęściej wymieniane było atrakcyjne położenie oraz tereny leśne (127 osób). 114 ankietowanych jako atut uznali czyste powietrze, wynikające z braku w bliskiej lokalizacji zakładów przemysłowych. 112 osób zwróciło uwagę na bliskość szlaków

turystycznych oraz obiekty zabytkowe i miejsca historyczne. Inne atuty gminy, które zostały wymienione to: szeroki wachlarz ścieżek na terenach leśnych (piesze, konne, rowerowe- wskazano tereny gminy jako ciekawe miejsce do organizacji rajdów pieszych i rowerowych oraz grzybobrań)- 46 osób, bliskość Wisły- 32 osoby, zasoby ludzkie- 19 osób oraz obiekty sportowe- 11 osób.

Pytanie 4. Proszę opisać jakie atuty posiada gmina w odniesieniu do potrzeb mieszkańców.

Wykres nr 17. Atuty gminy w odniesieniu do potrzeb mieszkańców

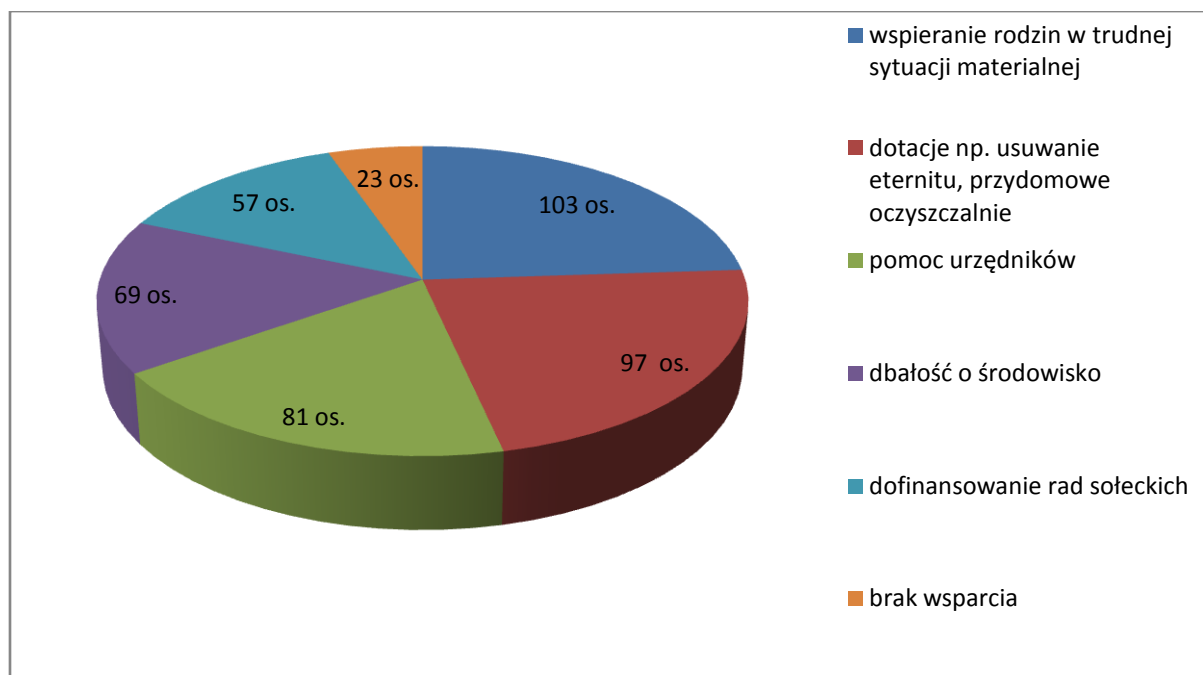

89 ankietowanych wskazało jako największy walor atrakcyjną lokalizację, natomiast 69 głosów uznało, iż to otoczenie przyrody stanowi atut dla mieszkańców Gminy Ryjewo. Na dobrze działające placówki oświatowe wskazało 43 ankietowanych. 36 osób wymieniło jako zaletę wykwalifikowanych i chętnych do pomocy pracowników UGR. Identyczna liczba

głosów przyznana została wydarzeniom kulturalnym jakie odbywają się na terenie Gminy. Jako mocną stroną 37 respondentów wymieniło bliską lokalizację miast (Kwidzyn, Sztum, Malbork, Grudziądz). 20 osób uznało że spokój i czyste powietrze stanowi duży atut gminy w odniesieniu do oczekiwań mieszkańców.

Pytanie 5. W jakim zakresie udzielane jest wsparcie mieszkańcom ze strony lokalnego samorządu?

Wykres nr 18. Zakres wsparcia udzielanego mieszkańcom przez samorząd

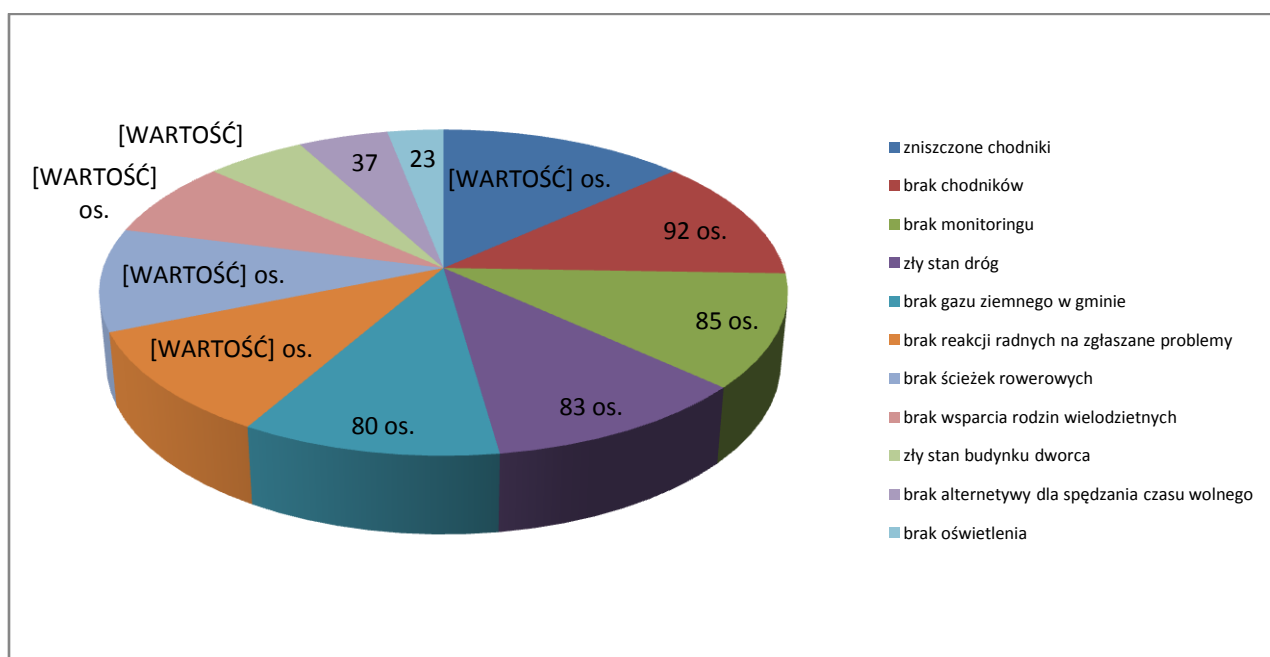

W odpowiedzi na zadane pytanie respondenci wymienili wspieranie rodzin w trudnej sytuacji (103 os.) oraz dotacje z Urzędu Gminy m.in. na przydomowe oczyszczalnie i usuwanie eternitu. Aż 81 ankietowanych wskazało na pomoc wykwalifikowanej kadry urzędniczej. Wymieniono również dbałość lokalnego samorządu o środowisko (69 osób), a

57 respondentów uznało, że dofinansowania rad sołeckich stanowi duże wsparcie dla mieszkańców Gminy Ryjewo. Brak jakiegokolwiek wsparcia ze strony samorządu uznały 23 osoby.

Pytanie 6. Jakie Państwo dostrzegacie najważniejsze problemy, które są do rozwiązania w gminie?

Wykres nr 19. Problemy do rozwiązania w gminie wg. ankietowanych

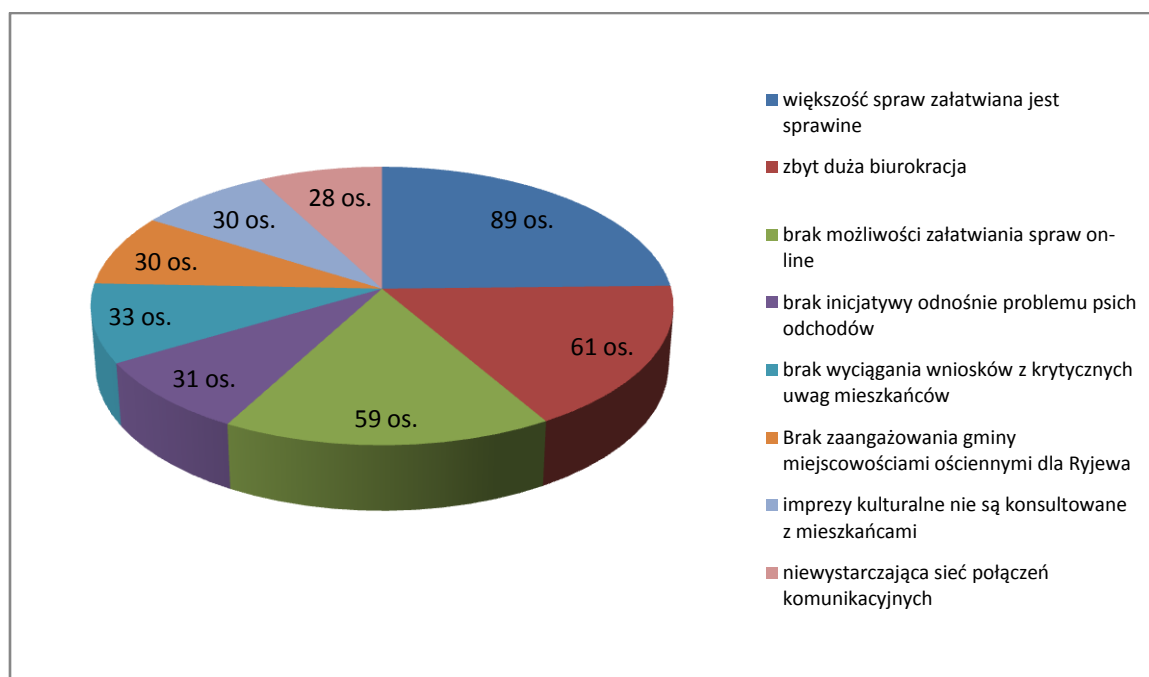

Najwięcej osób wskazało, iż problem stanowi zły stan chodników (101 os.) lub ich brak (85 os.). Aż 85 osób wskazało na brak monitoringu na terenie gminy. Duży problem stanowi zły stan infrastruktury drogowej (83 os.). Gazyfikacja opisywanego obszaru stanowi bolączkę 80 ankietowanych. 79 mieszkańców biorących udział w ankiecie stwierdziło, iż radni w gminie nie reagują na zgłaszane przez nich problemy. 77 respondentom przeszkadza brak

ścieżek rowerowych a 58 osób uważa, iż w gminie jest niedostateczne wsparcie rodzin wielodzietnych. Dla 41 osób przeszkadza zły stan techniczny budynku dworca kolejowego w Ryjewie. Na brak alternatywy dla spędzania czasu wolnego uskarża się 37 obywateli. Niedostateczne oświetlenie w niektórych obszarach gminy, to bolączka 23 mieszkańców gminy.

Pytanie 7. Jak oceniacie Państwo współpracę z urzędem gminy i w jakim obszarze można tę współpracę Waszym zdaniem usprawnić?

Wykres nr 20. Współpraca z urzędem gminy wg. ankietowanych

Na pytanie jak układa się współpraca z urzędem gminy (z punktu widzenia mieszkańca gminy Ryjewo), oraz gdzie i w jaki sposób można by tę współpracę usprawnić, 89 osób uważa, iż większość spraw jest załatwiana sprawnie. 61 mieszkańców gminy stwierdziło, iż panuje zbyt duża biurokracja. Na brak możliwości załatwienia swoich spraw on-line uskarża się aż 59 ankietowanych. Kolejnymi uwagami zgłoszonymi przez mieszkańców są: brak wyciągania wniosków z krytycznych uwag obywateli (33 os.), brak

inicjatywy dot. psich odchodów na ulicach i miejscach rekreacyjnych (31 os.). Tyle samo głosów (30) dotyczyło niedostatecznego zaangażowania samorządu w życie miejscowości ościennych dla Ryjewa oraz braku konsultacji społecznych w sprawie organizowania wydarzeń kulturalnych. 28 respondentów uskarża się na niewystarczającą ilość połączeń komunikacyjnych z pobliskimi miejscowościami oraz miastami.

11. Misja, Wizja, cele rozwojowe gminy.

Misją Gminy Ryjewo jest zapewnienie mieszkańcom gminy wysokiego poziomu życia opartego na zrównoważonym rozwoju społeczno-gospodarczym i budowaniu społeczeństwa obywatelskiego partycypującego w budowaniu nowoczesnej gminy przy pełnym wykorzystaniu istniejącego w niej potencjału.

Misja została sformułowana na podstawie dokonanej diagnozy oczekiwań społeczności gminy w zakresie jej potrzeb. Ma ona przyświecać realizacji celów założonych w strategii i doprowadzić do osiągnięcia satysfakcji z realizacji polityki długoterminowej określonej w wizji.

Jej zadaniem jest motywowanie oraz integrowanie społeczności gminnej, poprzez wzmacnianie więzi wszystkich grup społecznych zaangażowanych w rozwój gminy zarówno bezpośrednio jak i pośrednio.

Wizja to wyobrażenie i sformułowanie tego, czym organizacja ma być w przyszłości:

- jakie usługi ma świadczyć,
- na jakie potrzeby odpowiadać,
- jak ma się komunikować z mieszkańcami,
- z jakimi partnerami ma współpracować.

Wizja rozwoju Gminy Ryjewo:

Nowoczesna, rozwijająca się gmina, ukierunkowana na troskę o mieszkańców, zaludniająca się młodymi ludźmi, którzy osiedlają się w niej ze względu na atrakcyjność położenia, przyjazne otoczenie i środowisko społeczne.

Sformułowanie to powstało po wewnętrznej analizie potencjału Gminy Ryjewo, odzwierciedlając oczekiwania mieszkańców i ich aspiracje.

Założenia zawarte w Strategii mają doprowadzić do zrealizowania przyjętej wizji rozwoju gminy, przy jednoczesnym wdrażaniu misji rozwoju Gminy Ryjewo. Wpłynie to na umocnienie jej pozycji wśród gmin powiatu kwidzyńskiego oraz województwa pomorskiego.

Planując i formułując wizję, przyjęto priorytety jej rozwoju w kilku strefach, którym przyświeca zrównoważony rozwój.

1. Strefa – Gospodarcza

Priorytetem dla gminy jest stworzenie warunków do wszechstronnego, zrównoważonego rozwoju gospodarczego.

Cele operacyjne:

- współpraca i wspieranie rozwoju przedsiębiorstw działających na terenie gminy i tworzących miejsca pracy,
- wsparcie organizacji i inicjatyw działających na rzecz aktywizacji mieszkańców i podnoszenia ich kwalifikacji, dostosowując je do potrzeb lokalnego rynku pracy,
- prowadzenie działań promujących gminę na zewnątrz,
- sprawna obsługa inwestorów i wsparcie ich przy realizacji inwestycji,
- wykorzystanie potencjału gminy w celu szukania inwestorów,
- wspieranie inwestycji w odnawialne źródła energii.

2. Strefa – Edukacyjna

Priorytetem dla gminy jest dostarczanie mieszkańcom usług edukacyjnych na wysokim poziomie i rozwój kapitału ludzkiego

Cele operacyjne:

- zapewnienie dzieciom w wieku przedszkolnym miejsc w placówkach,
- zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych,
- podnoszenie poziomu edukacji w szkołach,
- systematyczne doposażenie szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne,
- modernizacja budynków szkół, Gminnego Ośrodka Kultury.

3. Strefa – Społeczna

Priorytet: zapobieganie wykluczeniom społecznym, budowanie społeczeństwa obywatelskiego poprzez rozwój kapitału społecznego

Cele operacyjne:

- świadczenie usług społecznych na wysokim poziomie,
- zapewnienie mieszkańcom właściwego poziomu usług medycznych,
- współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi, świadczącymi usługi opiekuńcze i wspierające potrzebujących,
- monitorowanie działań polityki prospołecznej,
- podejmowanie działań związanych z wzmocnieniem tożsamości,
- zmniejszenie skali wykluczeń i patologii społecznej.

4. Strefa – Przestrzenna

Priorytet: realizacja polityki przestrzennej poprzez zapewnienie ładu przestrzennego

Cele operacyjne:

- troska o wizerunek gminy, poprzez modernizację obiektów użyteczności publicznej i bazy sportowej,
- troska o wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego,
- posiadanie bogatej oferty kulturalnej oraz programów związanych z ofertą spędzania czasu wolnego przez dzieci, młodzież,
- podejmowanie działań związanych z wzmocnieniem tożsamości lokalnej,

5. Ekologicznej

Priorytet: Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców i poprawa warunków środowiska

Cele operacyjne:

- wspieranie działań proekologicznych,
- wydawanie publikacji proekologicznych,
- popularyzowanie wiedzy na temat ochrony środowiska,
- realizacja inwestycji służących wdrażaniu planu gospodarki niskoemisyjnej.

6. Infrastruktura

Priorytet: podnoszenie jakości poziomu infrastruktury technicznej oraz budowa infrastruktury teleinformatycznej

Cele operacyjne:

- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej,
- poprawa komunikacji oraz dostępności do usług publicznych,
- podniesienie atrakcyjności osiedleńczej gminy poprzez budowę i modernizację infrastruktury technicznej,
- rewitalizacja obszarów problemowych.

7. Turystyka

Priorytet: Promocja i uatrakcyjnianie terenów dla kompleksowej obsługi klientów agroturystycznych

Cele operacyjne:

- ukierunkowywanie rozwoju gminy pod kątem oferty agroturystycznej dla wczasowiczów,
- wykorzystanie walorów przyrodniczych do rozwoju turystyki,
- budowanie zaplecza – ścieżek rowerowych,
- tworzenie oferty na spędzanie czasu wolnego zarówno dla mieszkańców gminy jak i przyjezdnych,

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewo na lata 2016- 2023

- zbudowanie marki produktu regionalnego – przetwory z czarnego bzu,
- promocja turystyczna gminy.

Tabela nr 9. Plan inwestycji priorytetowych i projektów do realizacji w ramach strategii 2016-2020

Lp.	Nazwa	Opis działania	Jednostka realizująca	Harmogram	Sposób monitorowania	Źródło finansowania
1.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Termomodernizacja budynku GOK w Ryjewie oraz wymiana kotła c.o.	Gmina Ryjewo	2016-2020	Stopień realizacji inwestycji	Środki własne Gminy 20%Środki zewnętrzne 80% RPO Województwa Pomorskiego POIS
2.		Termomodernizacja budynku UG w Ryjewie oraz wymiana kotła c.o.	Gmina Ryjewo	2016-2020	Stopień realizacji inwestycji	Środki własne Gminy 20%Środki zewnętrzne 80% RPO Województwa Pomorskiego POIS
3.		Termomodernizacja Zespołu Szkół w Ryjewie. Docieplenie stropu, wymiana dachu, wymiana stolarki dot. Budynku Głównego	Gmina Ryjewo	2017-2020	Stopień realizacji inwestycji	Środki własne Gminy 20%Środki zewnętrzne 80% RPO Województwa Pomorskiego POIS
4.		Termomodernizacja budynków szkoły w Straszewie – zabyt. dach, część	Gmina Ryjewo	2017-2020	Stopień realizacji inwestycji	Środki własne Gminy 20%Środki zewnętrzne

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewo na lata 2016- 2023

		okien górny- ściany, strop, wym. kotła c.o. -dolny ściany, wym. kotła c.o.				80% RPO Województwa Pomorskiego POIS
5.		Termomodernizacja Ośrodka Zdrowia w Ryjewie -dach -część okien -ściany -wymiana kotła c.o.	Gmina Ryjewo	2016- 2020	Stopień realizacji inwestycji	Środki własne Gminy 20%Środki zewnątrzne 80% RPO Województwa Pomorskiego POIS
6.	Modernizacja oczyszczalni ścieków	Modernizacja oczyszczalni ścieków	Gmina Ryjewo	2016- 2020	Stopień realizacji inwestycji	Środki własne Gminy 20%Środki zewnątrzne 80% RPO Województwa Pomorskiego POIS
7.	Infrastruktura drogowa i chodniki remonty	Zmodernizowane 5 km dróg gminnych	Gmina Ryjewo	2016- 2020	Ilość km wyremontowa nych dróg,	Środki własne Gminy 20%Środki zewnątrzne 80% RPO Województwa Pomorskiego POIS
8.	Realizacja projektu na rzecz doposażenia szkół w pomoce dydaktyczne i nowoczesny sprzęt multimedialny	Doposażenie szkół w komputery, tablice multimedialne, pomoce dydaktyczne itp.	Gmina Ryjewo	2016- 2020	Ilość sprzętu zakupionego w ramach projektu	Środki własne Gminy 5% Środki zewnątrzne 95% RPO Województwa Pomorskiego
9.	Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadry dydaktycznej szkół i wprowadzenie do oferty edukacyjnej dla uczniów atrakcyjnego pakietu zajęć dodatkowych	Realizacja projektu edukacyjnego – szkoleń, kursów i studiów podyplomowych dla nauczycieli oraz prowadzenia zajęć dodatkowych dla uczniów	Gmina Ryjewo, partnerzy projektów	2016- 2020	Ilość kadry dydaktycznej i uczniów objętych wsparciem projektu	Środki własne Gminy 5% Środki zewnątrzne 95% RPO Województwa Pomorskiego

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewo na lata 2016- 2023

	rozwijających kompetencje kluczowe					
--	------------------------------------	--	--	--	--	--

Tabela nr 10. Pozostałe inwestycje i przedsięwzięcia do realizacji w ramach strategii 2016-2020 w gminie Ryjewo.

Lp.	Nazwa	Opis działania	Jednostka realizująca	Harmogram	Sposób monitorowania	Źródło finansowania
1.	Budowa wiat przystankowych	Budowa wiaty na przystanku autobusowym	Gmina Ryjewo	2016-2020	Stopień realizacji inwestycji	Środki własne Gminy
2.	Budowa siłowni fitness przy istniejących i planowanych placach zabaw	Budowa siłowni plenerowej w Jałowcu	Gmina Ryjewo	2016-2020	Stopień realizacji inwestycji	Środki własne Gminy, środki zewnętrzne PROW, środki Sołectwa
3.	Oznakowanie numerów budynków oddalonych od dróg	Założenie tablic informacyjnych z nazwami ulic i numerami dróg	Gmina Ryjewo	2017-2020	Stopień realizacji inwestycji	Środki własne Gminy Środki zewnętrzne
4.	Rozbudowa oświetlenia ulicznego na terenie gminy	Montaż latarni energo-oszczędnych	Gmina Ryjewo	2017-2020	Stopień realizacji inwestycji	Środki własne Gminy, Środki zewnętrzne, POIS
5.	Miejsca parkingowe przy ulicy Lipowej, Grunwaldzkiej	Budowa miejsc parkingowych	Gmina Ryjewo	2016-2020	Stopień realizacji inwestycji	Środki własne sołectwa, budżet Gminy, POIS
6.	Zagospodarowanie terenu przy boisku asfaltowym w Benowie	Uporządkowanie terenu, wymiana nawierzchni,	Gmina Ryjewo	2016-2020	Stopień realizacji	Środki własne Gminy i sołectwa
7.	Modernizacja	Kompleksowa	Mieszkańcy	2016-	Stopień	Środki

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewo na lata 2016- 2023

	istniejącej oraz budowa nowej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.		Gminy Ryjewo	2020	realizacji inwestycji	mieszkańców, wsparcie Gminy Ryjewo w pozyskaniu środków
8.	Wyposażenie sal GOK	Wyposażenie w sprzęt, przeprowadzenie drobnych remontów	NGO, koła gospodyń wiejskich	2017-2020	Rodzaj sprzętu	Środki kół gospodyń wiejskich, sołectw, wsparcie Gminy
9.	Budowa nowego lub modernizacja istniejącego budynku na świetlicę wiejską w Barcicach	Wybudowane	Gmina Ryjewo	2015-2020	Stopień realizacji	Środki własne Gminy 20%, 80%środki zewnętrzne PROW, RPO Województwa Pomorskiego
10.	Utworzenie kąpieliska na jeziorach przed Białą Górą	Wydzielenie fragmentu wód zg. z Art.34a	Gmina Ryjewo	2016-2020	Stopień realizacji	Środki zewnętrzne i budżet gminy
11.	Remont wiaduktu w Borowym Młynie	Wymiana nawierzchni i modernizacja wiaduktu	Gmina Ryjewo	2016-2020	Stopień realizacji	Środki Gminy i zewnętrzne
12.	Utworzenie ścieżek rowerowych na trasie Rudniki – Barcice, Benowo-Biała Góra, Trzciano – Ryjewo, Trzciano- Kwidzyn	Wytyczenie szlaków przygotowanie infrastruktury	Gmina Ryjewo	2016-2020	Stopień realizacji, długość	Środki Gminy Ryjewo in POIS
13.	Działania informacyjno-edukacyjne na temat edukacji ekologicznej	Realizacja warsztatów, wydawanie broszur, katalogów	Gmina Ryjewo we współpracy z NGO	2016-2020	Ilość przeprowadzonych spotkań, warsztatów	Środki zewnętrzne UE, WFOŚiGW
14.	Działania promujące gminę, jej potencjał społeczno-gospodarczo-turystyczny	Organizacja eventów, udział w targach, współpraca z innymi podmiotami w zakresie promocji gminy, wydawanie broszur, katalogów.	Gmina Ryjewo, NGO	2016-2020	Ilość inicjatyw zrealizowanych na rzecz promocji gminy	Środki własne-zadanie realizowane w ramach działalności Gminy Ryjewo, KSOW, PLGD
15.	Produkt regionalny – czarny bez	Przygotowanie jednego z kół gospodyń wiejskich do opracowania	Koło gospodyń wiejskich przy wsparciu	2016-2020	Stopień realizacji projektu	Środki KSOW, PLGD, KGW i środki własne gminy

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewo na lata 2016- 2023

		dokumentacji receptur od dawna przyrządzanych soków, nalewek, przetworów, zgłoszenie produktu	samorządu gminy i PLGD			
16.	Wsparcie działań związanych z realizacją polityki na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	Współpraca z podmiotami zewnętrznymi na rzecz realizacji inicjatyw/projektów: - podnoszących jakość życia mieszkańców, - pozwalających na przekwalifikowanie się, - przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	Gmina Ryjewo we współpracy z NGO, i organizacjami partnerskimi	2016-2020	Ilość projektów i inicjatyw podjętych na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	Środki projektowe w ramach POWER, środki własne gminy
17.	Zwiększenie oferty na spędzanie czasu wolnego dla mieszkańców i klientów gospodarstw agroturystycznych	Realizacja większej ilości eventów przez GOK i wsparcie inicjatyw oddolnych działających na rzecz tworzenia takiej oferty.	Gmina Ryjewo we współpracy z NGO, i organizacjami partnerskimi	2016-2020	Ilość projektów i inicjatyw podjętych na rzecz zwiększenia oferty	Środki własne Gminy, KSOW, PLGD

12. Programy wspierające rozwój społeczno – gospodarczy gminy.

12.1 RPO WP 2014-2020

Gmina przede wszystkim skoncentruje się na pozyskiwaniu środków z Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.

Podobnie będzie z partnerami społecznymi, organizacjami pozarządowymi, oni także planując swoje działania, inicjatywy chcą korzystać z tych możliwości jakie stwarza RPO WP. Przedsiębiorcy lokalni także planują swój rozwój w oparciu o możliwości pozyskania środków zarówno dotacyjnych jak i pozadotacyjnych.

W ramach RPO WP 2014-2020 będą realizowane następujące Osie Priorytetowe, Działania i Poddziałania, umożliwiającymi sprawniejszy rozwój społeczno –gospodarczy gminy na wszystkich jej płaszczyznach:

1. Komerccjalizacja wiedzy

1.1. Ekspansja przez innowacje 24

1.1.1. Ekspansja przez innowacje – wsparcie dotacyjne

1.1.2. Ekspansja przez innowacje – wsparcie pozadotacyjne

1.2. Transfer wiedzy do gospodarki

2. Przedsiębiorstwa

2.1. Inwestycje podstawowe

2.2. Inwestycje profilowane

2.2.1. Inwestycje profilowane – wsparcie dotacyjne

2.2.2. Inwestycje profilowane – wsparcie pozadotacyjne

2.3. Aktywność eksportowa

2.4. Otoczenie biznesu

2.4.1. Specjalistyczne usługi doradcze

2.4.2. Wsparcie Instytucji Otoczenia Biznesu na terenie Obszaru Metropolitalnego Trójmiasta – mechanizm ZIT

2.4.3. Wsparcie Instytucji Otoczenia Biznesu

2.5. Inwestorzy zewnętrzni

3. Edukacja

3.1. Edukacja przedszkolna

3.2. Edukacja ogólna

3.2.1. Jakość edukacji ogólnej

3.2.2. Wsparcie ucznia szczególnie uzdolnionego

3.3. Edukacja zawodowa

3.3.1. Jakość edukacji zawodowej

3.3.2. Programy motywacyjne dla uczniów szkół zawodowych

4. Kształcenie zawodowe

4.1. Infrastruktura ponadgimnazjalnych szkół zawodowych

4.2. Infrastruktura uczelni prowadzących kształcenie o profilu praktycznym

5. Zatrudnienie

5.1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych – projekty Powiatowych Urzędów Pracy

5.1.1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych – mechanizm ZIT

5.1.2. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych

5.2. Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy

5.2.1. Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy – mechanizm ZIT

5.2.2. Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy

5.3. Opieka nad dziećmi do lat 3

5.4. Zdrowie na rynku pracy

5.4.1. Zdrowie na rynku pracy – mechanizm ZIT

5.4.2. Zdrowie na rynku pracy

5.5. Kształcenie ustawiczne

5.6. Adaptacyjność pracowników

5.7. Nowe mikroprzedsiębiorstwa

6. Integracja

6.1. Aktywna integracja

6.1.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa – mechanizm ZIT

6.1.2. Aktywizacja społeczno-zawodowa

6.2. Usługi społeczne 25

6.2.1. Rozwój usług społecznych – mechanizm ZIT

6.2.2. Rozwój usług społecznych

6.3. Ekonomia społeczna

6.3.1. Podmioty ekonomii społecznej – mechanizm ZIT

6.3.2. Podmioty ekonomii społecznej

6.3.3. Koordynacja rozwoju sektora ekonomii społecznej

7. Zdrowie

7.1. Zasoby ochrony zdrowia

7.1.1. Zasoby ochrony zdrowia – mechanizm ZIT

7.1.2. Zasoby ochrony zdrowia

7.2. Systemy informatyczne i telemedyczne

8. Konwersja

8.1. Kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne – wsparcie dotacyjne

8.1.1. Kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne w miastach Obszaru Metropolitalnego Trójmiasta – mechanizm ZIT

8.1.2. Kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne w miastach poza Obszarem Metropolitalnym Trójmiasta

8.2. Kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne – wsparcie pozadotacyjne

8.3. Materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe

8.4. Wsparcie atrakcyjności walorów dziedzictwa przyrodniczego

9. Mobilność

9.1. Transport miejski

9.1.1. Transport miejski – mechanizm ZIT

9.1.2. Transport miejski

9.2. Regionalna infrastruktura kolejowa

9.2.1. Regionalna infrastruktura kolejowa – mechanizm ZIT

9.2.2. Regionalna infrastruktura kolejowa

9.3. Regionalna infrastruktura drogowa

10. Energia

10.1. Efektywność energetyczna - mechanizm ZIT

10.1.1. Efektywność energetyczna - mechanizm ZIT – wsparcie dotacyjne

10.1.2. Efektywność energetyczna - mechanizm ZIT – wsparcie pozadotacyjne

10.2. Efektywność energetyczna

10.2.1. Efektywność energetyczna – wsparcie dotacyjne

10.2.2. Efektywność energetyczna – wsparcie pozadotacyjne

10.3. Odnawialne źródła energii

10.3.1. Odnawialne źródła energii – wsparcie dotacyjne

10.3.2. Odnawialne źródła energii – wsparcie pozadotacyjne

10.4. Redukcja emisji

11. Środowisko

11.1. Ograniczanie zagrożeń naturalnych

11.2. Gospodarka odpadami

11.3. Gospodarka wodno-ściekowa

11.4. Ochrona różnorodności biologicznej

12. Pomoc techniczna

Szczegółowe informacje na temat RPO WP 2014-2020 oraz treść tego dokumentu dostępne są na stronie internetowej Programu – www.rpo.pomorskie.eu.

12.2 Fundusze norweskie i fundusze EOG

W ramach funduszy norweskich i funduszy EOG, planowane jest przeznaczenie środków na:

- ochronę środowiska
- edukację
- ochronę zdrowia
- kulturę
- organizacje pozarządowe

12.3 Fundusze Ministerstwa Ochrony Środowiska

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020 to krajowy program wspierający gospodarkę niskoemisyjną, ochronę środowiska, przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu a także transport i bezpieczeństwo energetyczny. Środki unijne z programu przeznaczone zostaną również w ograniczonym stopniu na inwestycje w obszary ochrony zdrowia i dziedzictwa kulturowego.

W ramach POIiŚ przewiduje się dziewięć merytorycznych osi priorytetowych (finansowanych z FS i EFRR) oraz jedną oś dedykowaną działaniom w zakresie pomocy technicznej (finansowaną w całości z FS) na rzecz całego POIiŚ. Poniżej te z osi priorytetowych, które pozwalają na realizację celów zapisanych w strategii rozwoju.

Oś priorytetowa I Zmniejszenie emisyjności gospodarki

Działania 1.1 Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych

Podziałania 1.1.1 Wspieranie inwestycji dotyczących wytwarzania energii z odnawialnych źródeł wraz z podłączeniem tych źródeł do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej.

Podziałania 1.1.2 Wspieranie projektów dotyczących budowy oraz przebudowy sieci umożliwiających przyłączenie jednostek wytwarzania energii z OZE

Działania 1.2 Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach

Działania 1.3 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach

Podziałania 1.3.1 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach publicznych

Podziałania 1.3.2 Wspieranie efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym

Podziałania 1.3.3 Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE

Działania 1.4 Rozwijanie i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji działających na niskich i średnich poziomach napięcia

Podziałania 1.4.1 Wsparcie budowy inteligentnych sieci elektroenergetycznych o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym

Podziałania 1.4.2 Ogólnopolski program popularyzacji wiedzy i promocji inteligentnych systemów przesyłu i dystrybucji energii

Działania 1.5 Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu

Działania 1.6 Promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe

Podziałania 1.6.1 Źródła wysokosprawnej kogeneracji

Podziałania 1.6.2 Sieci ciepłownicze i chłodnicze dla źródeł wysokosprawnej kogeneracji

Oś priorytetowa II Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu

Wersja 1.2 SzOOPPOliŚ 2014-2020

Działania 2.2 Gospodarka odpadami komunalnymi

Działania 2.3 Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach

Działania 2.4 Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna

12.4 Dodatkowo środki będą mogły być pozyskane w zależności od potrzeb z Funduszu Inicjatyw Obywatelskich, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach programu ASOS, i z Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

13. Wdrażanie i monitorowanie strategii.

Na realizację założeń w związku z wdrażaniem i monitorowaniem strategii nie planuje się przeznaczać dodatkowych środków, czy dedykować do tego działania dodatkowo zasobów kadrowych.

To przedstawiciele władz lokalnych będą ponosić odpowiedzialność za wdrażanie strategii w życie, główna rola i odpowiedzialność za realizację strategii spoczywa na Radzie Gminy, która jest zobowiązana do realizacji polityki zrównoważonego rozwoju gminy. Działania te przyczynia się do zrealizowania założonej wizji rozwoju gminy i pozwolą na podniesienie rangi gminy na arenie powiatu i województwa.

Tabela nr 11. Plan wdrażania strategii:

Lp.	Zadania	Odpowiedzialni	Termin realizacji
1.	Przedłożenie Strategii rozwoju społeczno – gospodarczego Gminy Ryjewo do 2016 roku poszczególnym Komisjom Rady Gminy	Wójt	Luty 2016 rok
2.	Zatwierdzenie Strategii rozwoju społeczno – gospodarczego do roku 2016 na sesji Rady Gminy	Rada Gminy	Luty 2016 rok

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewo na lata 2016- 2023

3.	Zamieszczenie Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego do roku 2016 na stronie Urzędu Gminy	Wójt	Luty 2016 rok
----	--	------	---------------

Tabela nr 12. Monitorowanie strategii:

Lp.	Zadania	Odpowiedzialni	Termin realizacji
1.	Monitorowanie Strategii przez Przewodniczących Komisji Stałych.	Przewodniczący Rady Gminy	Luty 2016
2.	Przedkładania raportów z przebiegu realizacji celów i kierunków działania(ocena ogólna).	Wójt	Sesja absolutoryjna każdego roku
3.	Ocena realizacji strategii rozwoju	Rada Gminy	Raz na dwa lata na podstawie zaproponowanych strategii działań.
4.	Wprowadzanie zmian do Strategii społeczno-gospodarczej Gminy Ryjewo	Rada Gminy	Każdorazowo według potrzeb (na wniosek Przewodniczącego jednej z Komisji Stałych)
5.	Organizowanie debat strategicznych z udziałem osób tworzących Strategię dla oceny jej aktualności	Przewodniczący Rady Gminy	Raz na dwa lata

14. Spis tabel

Tabela nr 1: Podział ludności ze względu na wiek	str. 14
Tabela nr 2: Obiekty zabytkowe wpisane do Rejestru Zabytków WP	str. 22
Tabela nr 3: Pozostałe obiekty zabytkowe	str. 23
Tabela nr 4: Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	str. 34
Tabela nr 5: Gmina Ryjewo na tle innych gmin powiatu	str. 34
Tabela nr 6: Wybrane dane o rynku pracy na terenie gminy	str. 35
Tabela nr 7: Założenia do realizacji dla osiągnięcia celów szczegółowych, średniookresowych do roku 2019 na rzecz gospodarki niskoemisyjnej	str. 67
Tabela nr 8: Wykaz pomników przyrody ożywionej	str. 69
Tabela nr 9: Plan inwestycji priorytetowych i projektów do realizacji w ramach strategii 2016-2020	str. 89
Tabela nr 10: Pozostałe inwestycje i przedsięwzięcia do realizacji w ramach strategii 2016-2020 w Gminie Ryjewo	str. 91

Tabela nr 11: Plan wdrażania strategii .....str.

100

Tabela nr 12: Monitorowanie strategii .....str.

100

15. Spis wykresów

Wykres nr 1: Liczba narodzin w Gminie Ryjewo .....str.

14

Wykres nr 2: Informacja o meldunkach w okresie 2012- 2014 r. ....str.

15

Wykres nr 3: Poziom bezrobocia w powiecie, w podziale na gminy .....str.

16

Wykres nr 4: Bezrobotni w Gminie Ryjewo, ogólny poziom .....str.

17

Wykres nr 5: Bezrobotni z prawem do zasiłku .....str.

18

Strategia Rozwoju Gminy Ryjewo na lata 2016- 2023

Wykres nr 6: Bezrobotni do 25 r.ż. ....str.	18
Wykres nr 7: Bezrobotni powyżej 45 r.ż. ....str.	19
Wykres nr 8: Bezrobotni powyżej 50 r.ż. ....str.	19
Wykres nr 9: Długotrwale bezrobotni w Gminie Ryjewo ....str.	20
Wykres nr 10: Analiza wyników sprawdzianu klas VI w latach 2012-2015 ....str.	50
Wykres nr 11: Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego z j. polskiego ....str.	51
Wykres nr 12: Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego z matematyki ....str.	51
Wykres nr 13: Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego z j. angielskiego ....str.	52
Wykres nr 14: Priorytety inwestycyjne w gminie wg. ankietowanych.....str.	77
Wykres nr 15: Atuty gminy w odniesieniu do potrzeb pracodawców ....str.	79
Wykres nr 16: Atuty gminy w odniesieniu do potrzeb związanych z rozwojem turystyki..str.	80
Wykres nr 17: Atuty gminy w odniesieniu do potrzeb mieszkańców ....str.	81
Wykres nr 18: Zakres wsparcia udzielanego mieszkańcom przez samorząd ....str.	82
Wykres nr 19: Problemy do rozwiązania w gminie wg. ankietowanych ....str.	83
Wykres nr 20: Współpraca z Urzędem Gminy Ryjewo wg. ankietowanych ....str.	84

